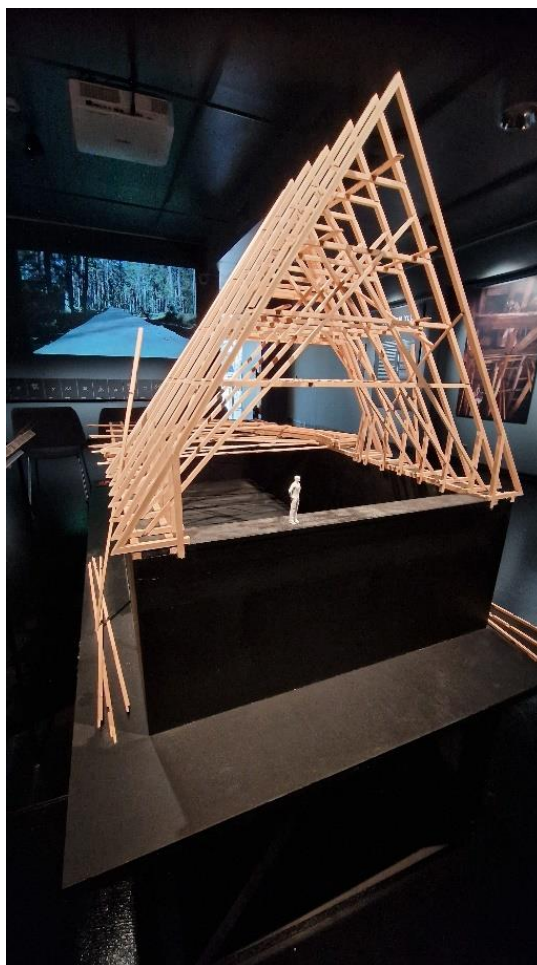

TOIMINTAKERTOMUS
VERKSAMHETSBERÄTTELSE
2023

SISÄLLYS – INNEHÅLL

1 YLEISTÄ	3
1.1 Rajanylinen museohallinto	3
1.2 Alueellinen vastuumuseo.....	4
1.3 Museon toiminta-ajatus, visio ja arvot	4
2 HENKILÖSTÖ	4
3 KOKOELMAT	5
3.1 Esinekokoelmat.....	6
3.2 Valokuva- ja arkistokokoelmat.....	6
4 NÄYTTELYTOIMINTA	7
4.1 Perusnäyttelyn täydennys	7
4.2 Vaihtuvat näyttelyt	7
4.3 Museon omat kiertonäyttelyt muualla	8
4.4 Verkkonäyttelyt ja -opastukset.....	8
5 YLEISÖTYÖ JA TAPAHTUMAT	9
5.1 Museopedagogiikka	9
5.2 Tapahtumat ja yleisöluennot	9
5.3 Tornion kulttuurisuunnistus	15
5.4 Muistelusalikko	16
5.5 Ryhmä- ja koululaisvierailut.....	16
6 ALUEELLINEN VASTUUMUSEOTYÖ	17
6.1 Alueellisen museotoiminnan edistämistehtävä.....	18
6.1.1 Lapin museoiden etäkahvit ja Lapin museopäivä 2023.....	21
6.1.2. Tornionjoen lippokalastusperinteen haku Unescon ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon	22
6.2 Kulttuuriympäristötehtävä.....	22
6.2.1 Arkeologinen kulttuuriperintö.....	22
6.2.2 Rakennettu kulttuuriympäristö	23
6.2.3 Korjausrakentamisen edistäminen.....	23
6.2.4 Lausunnot	23
6.2.5 MIP-hanke – Kulttuuriympäristötiedon tallentaminen	24
6.3 Maailmanperintö Struven ketju.....	25
7 KOULUTUKSET JA MUSEOAMMATILLISET TAPAAMISET	25
8 VERKOSTOT, TYÖRYHMÄT, HANKKEET JA SEMINAARIT	26
9 MARKKINOINTI JA TIEDOTTAMINEN	27
1 ALLMÄNT	29
1.1 Den gränsöverskridande museistyrelsen.....	29
1.2 Regionalt ansvarsmuseum	30

1.3 Museets verksamhetsidé, vision och värdegrunder	30
2 PERSONAL	30
3 SAMLINGAR.....	31
3.1 Föremålssamlingar	32
3.2 Foto- och arkivsamlingar	32
4 UTSTÄLLNINGSVERKSAMHET.....	33
4.1 Basutställningens komplettering.....	33
4.2 Tillfälliga utställningar	33
4.3 Museets egna utlånade utställningar.....	34
4.4 Webbutställningar och -guidningar.....	34
5 ARBETE MOT ALLMÄNHETEN OCH EVENEMANG.....	35
5.1 Museipedagogik	35
5.2 Evenemang och föreläsningar för allmänheten.....	35
5.3 Kulturorientering i Torneå.....	39
5.4 Minnesportfölj.....	40
5.5 Grupp- och skolbesök.....	40
6 ARBETE SOM REGIONALT ANSVARSMUSEUM.....	41
6.1 Uppdraget att främja regional museiverksamhet.....	42
6.1.1 Distansfika för Lapplands museer och Lapplands museidag 2023	43
6.1.2. Torneälvens håvfisketradition ansöks till Unescos förteckning över mänsklighetens immateriella kulturarv	43
6.2 Kulturmiljöpuppdraget	44
6.2.1 Arkeologiskt kulturarv.....	44
6.2.2 Bebyggd kulturmiljö	45
6.2.3 Främjande av renovering	45
6.2.4 Yttranden	45
6.2.5 MIP-projektet– Sparande av Kulturmiljökunskap.....	45
6.3 Världsarvet Struves meridianbåge	46
7 UTBILDNINGAR OCH MUSEIPERSONALENS YRKESINRIKTADE MÖTEN	46
8 NÄTVERK, ARBETSGRUPPER, PROJEKT OCH SEMINARIER	47
9 MARKNADSFÖRING OCH INFORMATION.....	48
LIITE 1.....	49

1 YLEISTÄ

Vuosi 2023 oli Tornionlaakson museon 109. toimintavuosi. Vuonna 1914 perustettu kulttuurihistoriallinen museo kunnallistettiin 1975 ja kuusi vuotta myöhemmin Suomen opetusministeriö nimesi museon Länsipohjan maakuntamuseoksi. Tornion ja Haaparannan kaupunkien välinen museoyhteistyösopimus tuli voimaan vuoden 2014 alusta. Tornionlaakson museo aloitti alueellisena vastuumuseona ja uudistetulla nimellä 1.1.2020. Museon toiminta-alue käsittää alueellisessa työssä Tornionlaakson kunnat Simosta Muonioon.

Vuosi 2023 oli suomalaisessa museokentässä aktiivinen. Ihmiset löysivät museoihin ympäri Suomen. Tornionlaakson museolle vuosi oli myös ennätysellinen – museossa vieraili 10 555 kävijää, mikä on kaikkien aikojen kävijäennätys.

Vaihtuvissa näyttelyissä tuotiin esille Aineen taidemuseon ja Tornionlaakson museon yhteisenä museomestarina 1980-luvulta saakka toimineen Mikko Saarenpään uraa ja yleisesti museomestarin työtä. Kattoristikoiden ratkojat -näyttely puolestaan kertoi keskiaikaisten kirkkojen kattorakenteista. Kattoristikoiden ratkojat -näyttelyyn liittyen järjestettiin Kemimaan seurakunnan kanssa seurakuntatalolla kaikille avoin seminaari Tornionlaakson alueen kirkkohistoriaan liittyen.

Toimintavuosi aloitti museon alueellisen vastuumuseotoiminnan uuden nelivuotiskauden 2023–2026. Opetus- ja kulttuuriministeriöltä alueelliseen vastuumuseotoimintaan osoitetun htv-määrän osuus kasvoi edellisvuodesta 0,7 yksikköä ollen nyt 4,0. Tämä lisäys oli tarkoitettu korjausrakentamisen asiantuntijan viran perustamiseen, missä työssä Johanna Peuraniemi aloitti huhtikuussa. Alueelliseen työhön liittyen toteutettiin Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämällä hankerahoituksella Museon digitaalisen informaatioportaalin (MIP) rakennettuun kulttuuriympäristöön liittyvien tietosisältöjen laajennus ja päivitys.

Vuoden aikana lähetettiin lippokalastuksen perinteharjoittajien kanssa yhdessä valmisteltu hakemus Ruotsin ISOF:lle, joka valitsi Tornionjoen lippokalastuskulttuurin Ruotsin seuraavaksi ehdokkaaksi Unescon aineettoman kulttuuriperinnön listalle. Vuoden lopussa saatiin tieto Suomen Opetus- ja kulttuuriministeriöltä Suomen lähtemisestä mukaan monikansalliseen hankkeeseen. Tuleva vuosi 2024 valmistellaan varsinaista hakemusta Unescolle.

Museo järjesti aktiivisesti erilaisia luentotilaisuuksia ja tavoitti niillä uudenlaisia kävijäryhmiä (miehet ja nuoret aikuiset). Perämeri-luentosarja esitteli alueen merihistoriaa ja dosentti Ilkka Teerijoen Ruotsin hallitsijoiden luennot kertoivat 1600- ja 1700-lukujen historiasta. Loppuvuodesta esitettiin Sabaton-bändin tuottamaa ensimmäisestä maailmansodasta kertovaa elokuvaa The War to End All Wars.

Tornionlaakson museo toimii myös Tornion kaupungin virallisena infopisteenä.

1.1 Rajanylinen museohallinto

Museo toimii Tornion kaupungin elämänlaatulautakunnan alaisuudessa. Vuoden 2014 alussa perustettu rajanylinen johtokunta vastaa Tornionlaakson museon – Tornedalens museumin kehittämisestä.

Tornionlaakson museo on maailman ainoa rajanylinen, kahden maan yhteinen museo. Haaparannan ja Tornion kaupunkien yhteistyösopimuksen mukaan museon johtokunnassa on jäseniä sekä Tornioista (3) että Haaparannalta (2). Puheenjohtaja on Tornioista ja varapuheenjohtaja Haaparannalta. Johtokunta kokoontui viisi kertaa. Tornioista jäseninä olivat Karoliina Harjuoja pj., Vilho Junnola (10/23 saakka) Jaakko Pelimanni (10/23 lähtien) ja Sirpa Kokkonen. Haaparannalta johtokunnan jäseninä olivat Eivor Olofsson vpj. ja Per Arne Kerttu. Tornion kaupunginhallituksen edustajana on ollut Jari Sainmaa. Lisäksi kokouksiin osallistuivat Tornion sivistystoimenjohtaja Tarja Konola-Jokinen ja Haaparannan kulttuuri- ja vapaa-aikajohtaja

(kultur- och fritidschef) Daniel Fällidin. Museon henkilökunnasta olivat mukana museonjohtaja Titta Kallio-Seppä esittelijänä ja museolehtori Joni Karjalainen sihteerinä.

1.2 Alueellinen vastuumuseo

Tornionlaakson museo on toiminut vuoden 2020 alusta alueellisena vastuumuseona. Alueellinen vastuu sisältää alueellisen museotoiminnan edistämistehtävän ja alueellisen kulttuuriympäristötehtävän Kemin, Keminmaan, Kolarin, Muonion, Pellon, Simon, Tervolan, Tornion ja Ylitornion alueilla. Museon alueellisen työn suunnitelma vuosille 2023–2026 hyväksyttiin vuoden 2023 alussa. Vastuumuseotyöhön osoitettu valtionosuus nousi 3,3 henkilötyövuodesta 4,0.

1.3 Museon toiminta-ajatus, visio ja arvot

Tornionlaakson museon toimintaa ohjaa yhdessä määrittelemämme ajatukset:

Toiminta-ajatuksemme – Missiomme: *Tornionlaakson museo – Tornedalens museum on väylä Tornionlaakson kulttuuriperintöön.*

Mitä haluamme olla – Visiomme: *Tornionlaakson museo – Tornedalens museum on rajaton kohtaamispaikka ja meän kulttuuriperinnön vahva muisti.*

Mihin uskomme, mitä olemme – Arvomme: *Olemme keskusteleva, asiantunteva, avoin ja utelias museo ja työyhteisö. Olemme alueemme kulttuuriperinnön asiantuntija ja otamme rohkeasti kantaa jokivarsien kulttuuriperintöä koskeviin asioihin. Kohtaamme yleisön ja sidosryhmät kuunnellen. Avaamme tietosisältöjämme ja olemme avoimia uusille asioille. Innostumme ja seuraamme aikaamme.*

2 HENKILÖSTÖ

Museolla työskenteli vuoden aikana henkilötyövuosina laskettuna yhteensä 13,3 työntekijää.

Museonjohtajana toimi FT, KTM Titta Kallio-Seppä. Museon avoinnapidosta vastasi museoassistentti Sisko Kalliokoski. Toimistosihteerinä toimi merkonomi Outi Johansson. Museomestareina työskentelivät Mikko Saarenpää (34 %) ja Pasi Makslahti (45 %). Arkistoista ja valokuvista vastaavan amanuenssin tehtävää hoiti FM Riikka Pyykkö. Kokoelmista vastaavana amanuenssina toimi FM Saija Pietiläinen ja museolehtorina FM Joni-Pekka Karjalainen.

Tornionlaakson museon alueellisia vastuumuseotehtäviä hoitivat rakennustutkija FM Teija Ylimartimo, aluetutkija FM Terhi Tanska, arkeologi FT Annemari Tranberg (sekä 18.12. Lähtien vs. arkeologi Laura Ohenoja), sekä uutena virkana huhtikuusta lähtien korjausrakentamisen asiantuntija Johanna Peuraniemi.

Museon avoinnapidossa työskentelivät myös museoassistentteina FM Virpi Toratti 12 kk ja Alexis Leiviskä 3 kk. FM Minna Heljala työskenteli 3 kk MIP-hankkeessa rakennetun kulttuuriympäristötiedon tallentamisen parissa. Marja Kurttio on tehnyt museossa arkistoaineistojen järjestely- ja luettelointityötä 3,5 kk ajan. Aino Angeria työskenteli kesätoissā Rantakadun kulttuurisataman piha-alueen suunnitelman parissa. Ammattiopisto Lappialta oli museolla yksi kuvallisen puolen ja yksi mediapuolen opiskelija työharjoittelussa yhteensä noin 2,5 kk ja Lapin ammattikorkeakoulusta yksi harjoittelija 05 kk. Museolla oli myös kolme TET-harjoittelijaa. Lisäksi apuna oli teknistä työvoimaa.

2.6. Aineen taidemuseon ja Tornionlaakson museon henkilökunnat suuntasivat yhdessä Kukkolaforseenille kesäkauden avajaisiin ja yhteiseen suunnittelupäivään.

Mikko Saarenpää jäi lokakuussa eläkkeelle Aineen taidemuseon ja Tornionlaakson museon yhteisen museomestarin työstään, jota hän teki ansiokkaasti aina 1980-luvun puolivälistä lähtien. Itsenäisyyspäivänä Suomen tasavallan presidentti antoi museomestari Mikko Saarenpäälle Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan ensimmäisen luokan mitalin.

3 KOKOELMAT

Vuoden 2023 alussa jatkettiin Kookos-kokoelmanhallinnan käyttöönottoon liittyvän migraation tarkastustyötä ja korjauksia tehtiin vielä tuotantokäytön alettuakin. Samaan aikaan alkoi perehtyminen MuseumPlus-järjestelmän käyttöön ja luettelointiohjeisiin. Uudessa järjestelmässä luettelointitieto jakaantuu 10–15 eri moduuliin, mikä on tuonut haasteita järjestelmän omaksumisen ja tiedonhaun oppimiseen. Loppuvuoden aikana kokoelmanhallintajärjestelmää on kehitetty eteenpäin uudistamalla ja optimoimalla moduulirakenteita ja tuomalla uusia ominaisuuksia. Tornionlaakson museon oma luettelointiohjeistusluonnos on laadittu valokuville ja painotuotteille. Samaa ohjeistusta voi soveltaa osittain myös av-aineistoon ja arkistoaineistolle. Uusia kokoelmaobjekteja on luettelointiin käytön opettelun yhteydessä.

Lokakuussa 2023 Museoliitto ja Zetcom tekivät liiketoimintakaupan, jonka myötä Kookos-kokoelmahallintapalvelu siirtyi sveitsiläiselle Zetcomille. Yritys palvelee pohjoismaisia asiakkaitaan Helsinkiin perustetun Zetcom Nordics -tytäryhtiön kautta. Samassa yhteydessä MuseumPlus-tuotantoympäristö jaettiin kahteen erilliseen instanssiin: Museoviraston omaan instanssiin ja muiden käyttäjäorganisaatioiden yhteiseen instanssiin, jota Tornionlaakson museon lisäksi käyttää noin 40 muuta suomalaista museota ja kokoelmaorganisaatiota.

MuseumPlus-järjestelmän koulutukset on järjestetty etätilaisuuksina. Pääkäyttäjäkoulutus oli 7.3. ja Massamuokkaustoimintoa koskeva koulutus 1.6. Lisäksi kuukausittain on ollut asiakastilaisuuksia, joissa kerrottu järjestelmän kehityksestä ja muista muutostilanteista.

Mia Greenin negatiivikokoelman siirtäminen Haaparannalta Tornionlaakson museon tiloihin säilytettäväksi alkoi edetä maaliskuussa 2023. Museon johtokunta on käsitellyt asiaa aiemmin jo 2017. Greenin kokoelma sisältää noin 5 000 lasinegatiivia sekä satoja nitraatti- ja asetaattinegatiiveja 1890–1940-luvulta. Lisäksi Haaparannan kunta haluaa siirtää museon tiloihin säilytettäväksi Roll-foton negatiivikokoelman, joka sisältää noin 10–15 hyllymetriä pääasiassa muovipohjaista negatiivia 1940–1960-luvuilta. Sopimusneuvottelut Haaparannan kunnan ja Tornionlaakson museon välillä käynnistyivät keväällä ja museon amanuenssit kävivät tutustumassa aineistoihin Haaparannalla ensikerran huhtikuussa 2023. Koska Greenin negatiivikokoelmassa on paloherkkiä nitraattinegatiiveja, niiden määrän ja kunnan selvittämiseksi tilattiin aineistoista kuntokartoitus Suomen Valokuvataiteen museon valokuvakonservattori Laura Sallakselta, joka vieraili joulukuussa 2023 Haaparannalla tutustumassa aineistoon. Amanuenssit ja museonjohtaja olivat hänen avustajinaan ja jatkoivat kartoitusta omatoimisesti tammikuussa 2024 nitraattinegatiivien kokonaismäärän selvittämiseksi.

Kuluneena vuonna olivat voimassa jo aiemmin lainatut Kemin historiallisen museon ja Tornedalens Fiskemuseumin pitkäaikaiset lainat, yhteensä 8 esinettä. Museon vaihtuviin näyttelyihin lainattiin yksityisiltä henkilöiltä ja laitoksilta yhteensä 22 objekta.

Museo oli jäsenenä ammatillisten museoiden tallennus- ja kokoelmayhteistyöverkosto TAKO:ssa. Tornionlaakson museo kuuluu pooli 2:en, jonka tallennusalue on Yksilö, yhteisö ja julkinen elämä. Amanuenssit osallistuivat TAKO:n kevät- ja syysseminaareihin, Tällä kertaa molempiin osallistuttiin etänä. Poolikokouksia pidettiin kuluneena vuonna 2 ja kokouksiin osallistui kokoelma-amanuenssi.

Lisäksi TAKO yhteistyön pohjalta osallistuttiin Tako Tech-ryhmän webinaariin ja alustavaan kokoukseen. TAKO keräsi yhteen digitalisaatiosta ja kokoelmien digitoinnista sekä järjestelmien ja toimintatapojen kehittämisestä kiinnostuneita museoammattilaisia, jotka oman toimensa ohella

vastaavat esimerkiksi museon IT-asioista tai prosessien kehittämisestä. Myös tallennustyönjaon päivittäminen puhutti ja kokoelma-amanuenssi osallistui Tallennustyönjaon työpajaan 12.10.

Kokoelma-amanuenssi osallistui vastuumuseoiden kokoelmavastaavien yhteistyöryhmän (KovaVastuu) kokouksiin. Kokoukset pidettiin kaikki etänä ja niitä oli 4 kpl. Osana alueellista työtä amanuenssit osallistuivat myös alueellista kokoelmapolitiikkaa valmisteleviin kokouksiin, jossa mukana pohjoisen ammatilliset museot.

Korona-ajan dokumentointia jatkettiin ja nettilomakkeeseen on vuonna 2023 tullut 4 uutta vastausta. 16.3.2023 amanuenssi, aluetutkija ja museoharjoittelija kävivät vierailulla Ruotsin tullissa keskustelemassa korona-ajan vaikutuksesta tullin työhön ja valmistelemassa haastattelua osana korona-ajan nykydokumentointia.

Amanuenssit ovat olleet mukana kaikkien vaihtuvien näyttelyiden suunnittelussa ja rakentamisessa. Lisäksi amanuenssit ovat osallistuneet kuntakierroksiin, joissa he ovat esitelleet museon palveluja kokoelmatyön osalta.

3.1 Esinekokoelmat

Tornionlaakson museon kokoelmia hallittiin kokoelmapoliittisen ohjelman pohjalta. Esinepuolella painopiste on ollut uuden järjestelmän haltuunotossa sekä migraation tarkastustyössä ja korjauksissa. Amanuenssi vastaa myös esinetiedusteluja koskeviin kysymyksiin. Esineisiin liittyviä asiantuntijapalveluja annettiin vuoden aikana yhteensä 80, joista asiakaskäyntejä museolla oli 24.

Museon esinekokoelma karttuu pääasiallisesti lahjoituksilla. Kokoelmat karttuivat monenlaisilla esineillä. Saimme alueella toimineen VR:n virkailijan lakin sekä postimiehenpuvun 1980-luvulta sekä muoniolaisen koulupojan keräämän kasviston 1950-luvun alusta. Lisäksi Pohjois-Pohjanmaan museon kanssa tehtiin kokoelmavaihto, jossa luovutettiin Tornionlaakson museon kokoelmista oululaisen leipurien ammattikunnan sinetti 1800-luvulta ja meille saatiin Ilmari Mannisen 1929 keräämä sohva, joka ollut käytössä Ylitorniolla ja kuulunut alun perin Kansallismuseon kokoelmaan. Kokoelma karttui vuoden 2023 aikana 109 esineellä. Museon esinekokoelman kokonaismäärä on 20 705 objektia. Tornionlaakson museon esinekokoelmista on luetteloitu 6 776 kokoelmahallintajärjestelmään ja näistä 6 205 esinettä on digitoitu.

Museolla on esinekokoelmien puolella kolme alakokoelmaa: luonnontieteellinen kokoelma, jota ei aktiivisesti kartuteta sekä taidekokoelma ja arkeologinen kokoelma. Luonnontieteellisen kokoelman lukumäärä on 1 529 objektia. Taidekokoelman kokonaismäärä tällä hetkellä on 181. Näistä on digitoitu 113 kappaletta. Arkeologian alakokoelmasta on digitoitu 349 objektia.

Kesäkuussa kävi museolla Suomen Kansallismuseon konservaattori tarkastamassa Tornionlaakson museolle sijoitettujen Röyhtän tykkien kuntoa. Tykit kuuluvat Kansallismuseon kokoelmaan, mutta sijoituksesta Tornioon sovittiin jo tykkien löytämisen yhteydessä 1970-luvulla. Tykkien kunto todettiin kohtuullisen hyväksi, mutta ne kaipaavat hiukan kunnostusta. Ohjeistukset toimitettiin vuoden lopussa museolle.

3.2 Valokuva- ja arkistokokoelmat

Valokuva- ja arkistokokoelman työn pääpaino on ollut uuden kokoelmanhallintajärjestelmän käyttöön ja ohjeisiin perehtymisessä sekä asiakaspalvelussa. Kokoelmatiedusteluita oli moninkertainen määrä verrattuna aiempiin vuosiin.

Valokuva- ja arkistokokoelmiin liittyviä asiantuntijapalveluita annettiin yhteensä 188 kappaletta, joista pääosa oli kirjallisia ja suullisia vastauksia erilaisiin kokoelmatiedusteluihin. Asiakaskäyntejä oli 33 kappaletta vuoden aikana, tähän lukuun on tutkija-asiakkaiden ohella laskettu aineistonluovuttajat. Kuvajäljennetilauksia oli yhteensä 21 kappaletta ja jäljenteitä toimitettiin 38 kappaletta.

Kuvakokoelmiin otettiin 27 aineistolahjoitusta. Suurin osa lahjoituksista olivat vuonna 2021 julkaistuun Karungin historiikirjaan kerättyjen kuvien digitaalisia jäljennöksiä. Arkistokokoelmiin otettiin 14 aineistolahjoitusta, joista 5 kpl oli lisäyksiä jo aiemmin lahjoitettuihin yksityisarkistoihin. Määrällisesti laajin lahjoitus oli Vuokko Marttalan Kuusiluoto-kokoelma. Se sisältää Kuusiluoto-perinteen keräystoimikunnan ja Vuokko Marttalan henkilökohtaisesti keräämää Kuusiluodon sahan ja sahayhteisön asukkaita ja elämää koskevan monipuolisen haastattelu-, kuva- ja asiakirja-aineiston. Näiden aineistojen pohjalta Vuokko Marttala teki muun muassa Kuusiluoto-näyttelyn vuonna 1984, jonka näyttelypaneelit sisältyvät myös lahjoitukseen. Lahjoitus sisältää yhteensä asiakirja-aineistoa 0,55 hm, erilaista kuva- ja negatiiviaineistoa noin 0,50 hm sekä noin 80 kpl av-aineistoa pääasiassa haastatteluista.

Arkistojen luettelointi- ja järjestelytöitä teki 3,5 kuukauden ajan tilapäinen työntekijä, joka järjesti loppuun Pellon Ponsi ry:n arkiston sekä Vuokko Marttalan Kuusiluoto-kokoelman arkistoaineiston. Hän järjesti ja kirjoitti arkistoluettelon myös museon piirustuskokoelmiin kuuluvista fotogrammetrisista rakennuspiirustuksista.

Kuvakokoelmien laajuus on 94 315 kappaletta, joista kokoelmanhallintajärjestelmään on luetteloitu 11 525 objektia. Kokoelmaan saatiin lahjoituksena 1837 valokuvaa. Museon AV-kokoelmien laajuus on 1267 kappaletta, joista kokoelmanhallintajärjestelmään on luetteloitu 29 äänitettä. Kartta- ja piirustuskokoelman laajuus on 429 kappaletta.

Kirjastoarkisto-kokoelman laajuus on 7370 kappaletta (bibliofiilinen kirjakokoelma, sanoma- ja aikakauslehdet sekä pienpainatteita). Vuodesta 2013 lähtien kartutetun painotuotekokoelman laajuus on noin 400–500 kappaletta, tämän vuoden kartunta oli 18 kappaletta. Kokoelmanhallintajärjestelmään painotuotteista on luetteloitu 269 objektia.

Tornion kotiseutuarkistoon järjestettyjen yhdistys- ja henkilöarkistojen määrä on 140 kappaletta ja sen kokonaislaajuus on 51,62 hyllymetriä. Kaikkiaan asiakaskäytössä on 54,63 hm arkistoaineistoa.

4 NÄYTTELYTOIMINTA

Tornionlaakson museo oli avoinna ti–to 11.00–18.00 ja pe–su 11.00–15.00. Pääsymaksut olivat aikuisilta 5 euroa ja alle 18-vuotiaat pääsivät museoon ilmaiseksi. Tornionlaakson museo on museokorttimuseo. Tornionlaakson museon ja Aineen taidemuseon yhteislipun hinta oli 8 eur.

Museon näyttelyihin tutustuneita vierailijoita oli yhteensä ennätykselliset 10 555.

4.1 Perusnäyttelyn täydennys

Perusnäyttelyn kaivosteollisuusosion kosketusnäyttöä täydennettiin useammalla tekstillä ja kuvilla, jotka liittyvät alueen kaivosteollisuuteen aina Könkään ruukista Outokummun terästehtaan ja Elijärven kaivoksen vaiheisiin. Aiemmin näytöllä oli nähtävissä vain Outokummusta kertova video.

4.2 Vaihtuvat näyttelyt

SINUN MAAILMANPERINTÖSI – MAAPALLON MITTAAJIEN JALANJÄLJISSÄ –8.1.2023

Sinun maailmanperintösi kertoi Struven ketjun pohjoisista osista Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa, ja sen roolista maapallon mittanauhana. Näyttelyn toteutti yhteistyössä lukuisten kumppaneiden kanssa Interreg Pohjoinen -ohjelman (EAKR) osarahoittama Maailmanperintö Struven ketjun pohjoiset osat -hanke.

MESTARI MUSEOSSA 17.2.–28.5.2023

Mestari museossa -näyttely esitteli Tornionlaakson museon ja Aineen taidemuseon museomestari Mikko Saarenpään pitkää ja palkittua työuraa ja kertoi myös laajemmin museomestareiden työnkuvasta museoissa. Oma tuotanto yhteistyössä Aineen taidemuseon kanssa. Osana näyttelyä tuotettiin Mikosta ja museomestarin työstä kertova video museon Youtube-kanavalle. Videon ensiesitys oli näyttelyn avajaisissa. Videolle haastateltiin Mikon lisäksi muun muassa museon aiempia johtajia Henri Nordbergia ja Minna Heljalaa. Videon tuottivat museolehtori Joni Karjalainen ja Aineen taidemuseolta näyttelymestari Jari Hannuniemi.

KATTORISTIKOIDEN RATKOJAT – KESKIAIKAISTEN PUURAKENTEIDEN JÄLJILLÄ 15.6.–22.10.2023

Näyttelyn taustalla on arkkitehtitoimisto Livadyn vuodesta 2007 tekemä restaurointityö ja tutkimus keskiaikaisten puurakenteiden parissa sekä vuoden 2020 alusta käynnistynyt Aalto-yliopiston hanke ”Keskiajan puurakennusperintö Suomessa: kirkkojen kattorakenteet, rakennusprosessi ja rakentamisen innovaatiot”. Tutkimuksen kohteena ovat olleet muun muassa Keminmaan vanhan kirkon kattorakenteet. Lainanäyttelyn on tuottanut Suomen arkkitehtuurimuseo. Näyttelyn on kuratoinut arkkitehti ja apulaisprofessori Panu Savolainen. Näyttelytyöryhmään kuuluvat hänen lisäksi Ilari Aalto, Franziska Dalheimer, Marko Huttunen, Laura Laine, Jan Mustonen, Mia Puranen, Lauri Saarinen, Pauliina Saarinen, Antti Seppänen, Liisa Seppänen ja Miina Tolonen. Näyttelyyn tuotettiin yhteistyössä Panu Savolaisen ja Kemin historiallisen museon kanssa paikallinen osuus Keminmaan vanhasta kirkosta.

Näyttelyn avajaisissa kuultiin professori Panu Savolaisen luento näyttelyyn ja tutkimushankkeeseen liittyen. Näyttelyn oheisohjelmana järjestettiin seminaari tornionlaaksolaisesta kirkkohistoriasta Keminmaan seurakuntatalolla. Samana päivänä paljastettiin myös Valmarinniemen keskiaikaiselle hautausmaalle seurakunnan ja museon yhteistyönä tuotettu opastaulu, joka sai rahoituksen Museovirastolta muinaisjäännösten hoitoon tarkoitetusta hankehausta. Näyttelyyn liittyen järjestettiin opastuksia ja tiililyöpäjoja.

JOULULAHJAT KAUTTA AIKAIN 16.11.2022–28.1.2023

Näyttelyssä esiteltiin joululahjoja eri vuosikymmeniltä ja heräteltiin muistelemaan joululahjatoiveita ja miten toiveet toteutuivat. Oma tuotanto.

POP-UP, ENSIMMÄINEN MAAILMANSOTA HAAPARANNALLA JA TORNIOSSA 3.–18.11.

Sabaton-näytösten aikana esillä museon aiemmin tuottama näyttely siitä, mitä elokuvien tapahtumien aikaan tapahtui meillä Haaparanta-Torniossa.

4.3 Museon omat kiertonäyttelyt muualla

SNÖHVIT, PUNAKORVA, FJELLBLOM – NORDISKA FJÄLLBOSKAP IGÅR, IDAG OCH IMORGON (englanti–ruotsi) 30.10.2022–12.2.2023 Länsmuseum Gävleborg, Gävle

Näyttelystä tehty ulkomaille suunnattu versio, jossa suomenkieliset osuudet muutettiin englanninkielisiksi.

SNÖHVIT, PUNAKORVA, FJELLBLOM – POHJOISTEN TUNTURIKARJOJEN HISTORIA, NYKYPÄIVÄ JA TULEVAISUUS (suomi–ruotsi) 17.12.2022–2.4.2023 Norrbottens museum, Luulaja

4.4 Verkkonäyttelyt ja -opastukset

Tornionlaakson museon verkkosivuilla voi tutustua museon tuottamiin verkkonäyttelyihin:

- Snöhvit, Punakorva, Fjellblom -näyttely lapinlehmistä
- Transit rajapostia – gränspost
- Tornionlaaksolaiset kansanhuonekalut – Allmogemöbler i Tornedalen

- Museoradio
- Torniolaisten sukujen puumerkkejä

Mestari museossa -näyttelyyn liittyen julkaistiin museon Youtube-kanavalla opastettu kierros näyttelyyn sekä lyhytdokumenttivideo museomestari Mikko Saarenpäästä ja hänen urastaan Tornion kaupungin museoiden palveluksessa. Videot ovat keränneet vuoden aikana yhteensä 584 katselukertaa.

5 YLEISÖTYÖ JA TAPAHTUMAT

Vuoden 2023 Tornionlaakson museo järjesti runsaasti erilaisia tapahtumia ja muita yleisötilaisuuksia. Museo myös osallistui moniin perinteisiin Tornion kaupungin tapahtumiin osana laajempaa tapahtumaohjelmaa. Vuoden aikana museon tapahtumissa kävi ennätysmäärä yleisöä.

5.1 Museopedagogiikka

Museopedagogiaan kuuluvat muun muassa erilaiset opastukset aikuis- ja lapsiryhmille, tapahtumat, näyttelyiden pedagogiset osiot, työpajat ja matkalaukkunäyttelyt. Museon opetustoimintaa järjestetään sekä suomeksi että ruotsiksi ja sen tavoitteena on tornionlaaksolaisen identiteetin vahvistaminen. Museopedagogisessa toiminnassa otetaan huomioon myös kulttuuriympäristökasvatus.

Museon lastennurkkauksessa lapsille oli ympäri vuoden tarjolla erilaisia aktiviteetteja kuten värityskuvia vuodenaikojen ja vaihtuvien näyttelyiden teemojen mukaisesti. Lisäksi lastennurkan vitriiniin sisältöjä päivitettiin vaihtuvien näyttelyiden teemoja kuvastaen. Mestari museossa -näyttelyn tiimoilta lastennurkkaan lisättiin **Rakenna oma mininäyttely** -osio, jossa kävijät pääsevät rakentamaan oman miniatyyrinäyttelyn magneettikuvia ja erilaisia leluja hyödyntäen. Mestari museossa -näyttelyyn liittyen perusnäyttelyyn lisättiin Hand made by Mikko -tekstin sisältäviä kiekkoja tuomaan esille mitä rakenteita museomestari on rakentanut. Näiden ympärille tehtiin **Museomestarijahti**, jossa lapset saivat etsiä kiekkoja näyttelytiloista. Kesänavettaan sijoitettiin pysyvästi pienoisesänavetta lehmineen, aitarakenteineen ja pienoispuiheen lasten aktiivisen leikin tilaksi.

Vuoden aikana vuonna 2022 valmistettu **museobingo** käännettiin englanniksi ja meänkielelle. Museobingossa kävijät etsivät bingoon valittuja esineitä museon perusnäyttelystä ja oppivat niistä lisätietoja. Bingoa on saatavilla museon aulassa.

5.2 Tapahtumat ja yleisöluennot

Muita tapahtumia, oheisohjelmia ja luentoja museossa ja muualla järjestettiin yhteensä 52 kertaa ja niiden yhteenlaskettu osallistujamäärä oli 5751. Vuoden aikana museo striimasi entistä aktiivisemmin luentoja, mikä on näkynyt kiitoksena museon asiakkailta.

Vuoden 2023 ensimmäiset tapahtumat järjestettiin jo tammikuussa. Perinteinen **Kauneimmat joululaulut vielä kerran** toteutettiin 4.1. museolla yhdessä Tornion seurakunnan kanssa. Lisäksi tammikuussa toteutettiin kaksi dosentti Ilkka Teerijoen luentoja, ensimmäinen luento oli 12.1. Karungin seurakuntatalolla otsikolla **”Kiertokoulu, kansakoulu, keskikoulu. Karungin koululaitoksen vaiheet”**. Toinen luento aloitti Ilkka Teerijoen Ruotsin kuningasluentosarjan, jonka hän on toteuttanut myös Hämeenlinnassa. Luennot järjestettiin yhteistyössä Tornion Pohjola Nordenin kanssa. Ensimmäinen kuningasluento pidettiin 17.1. otsikolla **”Kustaa Vaasa, Ruotsin ja Suomen merkittävin kuningas”**. Kuningasluento striimattiin kokeiluluontoisesti ja siitä opittuja asioita hyödynnettiin loppuvuoden luennoissa.

Helmikuussa aloitettiin kevään mittainen **Perämeri -luentosarja**, joka käynnistettiin FT Juha Ylimaunun aloitteesta. Luentosarjan innoituksena toimi Suomen Majakkaseuran uusi kirja **Perämeri – 500 vuotta meritietä pohjoiseen**, jossa kaksi luentosarjan luennoitsijoista oli mukana kirjoittamassa kirjaa. FT Ylimaunu aloitti luentosarjan omalla luennollaan **Tornion seudun historiaa karttojen kertomana** tiistaina 28.2. Museolehtori osallistui 11.2. Rajalla-kauppakeskuksessa järjestettyyn **Maailma ystäväksi** -tapahtumaan tuohisormustyöpajalla ja perinneleikeillä. Helmikuun 16.2. vietettiin myös **Mestari museossa** -näyttelyn avajaisia.

Maaliskuu alkoi railakkaasti Tornion ja Haaparannan yhteisellä **Talvihehku – Vinterglöd -tapahtumalla** 1.–12.3. ja museossa järjestettiin Tornion kulttuuritoimiston toimesta 2.3. **Hulabaloo -lastenkonsertti** ja 8.3. museo vietti avoimien ovien päivää, jonka aikana kävijät pystyivät osallistumaan **tuohisormuspajaan**. Maaliskuulle sijoittui myös kaksi Perämeri -luentosarjan luentoa. Ensimmäinen oli nimeltään **Iisakki Mustaparta – Perämeren piraatti vai vastuuntuntoinen kotiseutunsa kehittäjä**, jonka piti Hannu Alatalo 14.3. Toinen luento, **Perämeren hylät. Aikamatka merenkulun historiaan**, järjestettiin kuun lopussa 28.3. ja sen piti Jouko Pellikka. Myös dosentti Ilkka Teerijoki jatkoi kuningasluentosarjaansa sen seuraavalla osalla **Kustaa Vaasan perintö: Ruotsi ja Suomi 1560–1611** 21.3.

Luentojen merkeissä jatkettiin myös huhtikuussa ja Perämerisarjan kaksi viimeistä luentoa, **Perämeren merenkulku Ruotsin vallan aikana ja Isonvihan, pikkuvihan, Suomen sodan ja Krimin sodan tapahtumat Perämerellä**, järjestettiin 11.4. ja 25.4. Molemmissa luennoitsijana oli väitöskirjatutkija Outi Korhonen. Huhtikuussa museossa järjestettiin myös **Peräpohjolan markkinoiden teatteriesityksen näyttelijärekry** (18.4.).

Vuoden aikana keväällä järjestettiin yhteistyössä Tornion Pohjola Norden ry:n kanssa neljä **Kuukauden pohjoismainen elokuva** -näytöstä.

Toukokuu oli museossa vilkas kuukausi, koska **Tornio-päiviä** vietettiin 6.–14.5. Juhlaviikolla museossa esiintyi Rovaniemen kaupungin virallinen rytmiorkesteri **Kunnan pojat** esittäen heidän **Talking accordion -konsertin**. Museo järjesti myös Aineen taidemuseon ja Tornion Kalevalaisten kanssa kirkkohistorian professorin Tuomas Heikkilän luennon **Lalli – kansallispahiksen tarina** (11.5.). Tornion juhlaviikon

päätapahtuma **Puistokarnevaali** (13.5.) siirtyi Rantakadun puistoon eli museon viereen. Museo toteutti tapahtumassa keppihevostarjan yhdessä kirjaston ja Aineen taidemuseon kanssa sekä uuden kestosuosikkipajan eli tuohisormuspajan. Myös alueellisen työn työntekijät toivat itseään esille omalla pisteellään puistossa.

Toukokuussa museo järjesti **Lapin valkea lehmä -muisteluilan Simossa** (17.5.) ja dosentti Ilkka Teerijoki jatkoi kuningasluentonsarjaansa aiheenaan Tornion perustaja **Kustaa II Adolf** (23.5.). Touko- ja kesäkuun vaihteessa kaikki Haaparannan 2., 5., ja 7. luokat vierailivat museolla osana **Haaparannan kunnan kulttuuriperintövierailuja**.

Kesäkuu oli museolla tapahtumien osalta hieman rauhallisempi, mutta kävijöitä riitti runsaasti kesälomalaisten muodossa. Kesäkuun puolessa välissä (16.6.) avattiin vaihtuva näyttely **Kattoristikoiden ratkojat – Keskiaikaisten puurakenteiden jäljillä**, joka nosti esiin myös museon vastuualueen ainoan ja samalla Suomen pohjoisimman keskiaikaisen kirkon eli Kemnimaan vanhan kirkon. Museon alueellisen työn työntekijät vierailivat 17.6. **Tervolan kotiseutumuseon perinneruokapäivillä** esitellen museon alueellisia palveluita. 40. juhlavuottaan juhli **Kalottjazz&Blues** toi museolle suosittua **Ida Elinan** konsertin festivaalia edeltävänä perjantaina 30.6. Heinäkuussa museolla kokeiltiin kesäajan maksuttomia opastuksia suomeksi ruotsiksi parin viikon ajan. Opastukset keräsivät kiitettävästi sekä matkalaisia että paikallisia museokävijöitä.

Elokuu vietettiin varsin kirkollisissa merkeissä, sillä museo järjesti Tornion seurakunnan kanssa **dosentti Ilkka Teerijoen opastetun hautausmaakierroksen Tornion kirkolla** 3.8., mikä keräsi paikalle ennätysyleisön eli lähes 70 henkeä. Lisäksi osana Kattoristikoiden ratkojat -näyttelyn oheisohjelmaa Tornionlaakson museo järjesti Kemnimaan seurakunnan kanssa **Kirkkoja, hautoja ja kirkkoherroja jokivarressa -seminaarin** Kemnimaan seurakuntatalolla 11.8. ja seminaarin jälkeen **julkistettiin Kemnimaan Valmarinniemen keskiaikaisen kirkon paikalla uusi opastaulu** alueesta Kemnimaan seurakunnan ja Tornion Kalevalaiset ry:n kanssa. Sekä seminaari että opastaulun julkistus olivat osa Euroopan kulttuuriympäristöpäivien ohjelmaa. 26.8. alueellisen museon palveluita esiteltiin Kolarissa **Pasmajärven Perinnepäivillä**.

Syyskuu alkoi **Peräpohjolan markkinoilla** (1.–2.9.), joka järjestettiin monen vuoden jälkeen vanhalla paikallaan eli Rantakadun ja Åströmin kartanon ympäristössä. Museolla järjestettiin tuohisormuspaja ja tapahtumaan liittyi paljon kaikkea muuta perinneohjelmaa puistossa aina markkinamyymistä teatteriesityksiin ja riihitansseihin.

Lisäksi syyskuussa toteutettiin **dosentti Ilkka Teerijoen opastetun hautausmaakierroksen toinen osa Tornion kirkolla** (5.9.) ja lisäksi hän jatkoi kuningasluentonsa seuraavalla kuninkaallisella **Kuningatar Kristiinalla** (6.9.). Saman viikon viikonloppuna museo järjesti Tornion kansalaisopiston kanssa Hanna-Leena Puolakan ohjaaman **Valmarinniemen lautanauhavyö -kurssin** (9.–10.9.), jossa osallistujat valmistivat kopion Valmarinniemestä löytyneestä 1200–1300-luvulla ajoitetusta lautanauhasta. Syyskuun lopussa museon amanuenssit toteuttivat **Kurkistus museon kullisseihin -kierroksen** (28.9.) museon kokoelmiin osana Museoliiton **Museon kullisseissa -juhlapäivää**.

Lokakuussa museossa kesän ollut vaihtuva näyttely **Kattoristikoiden ratkojat** lähestyi loppuaan ja näyttelyn viimeiselle viikolle järjestettiin **Viikko keskiajalla / Veckan på medeltiden -teemaviikko**. Viikon aikana järjestettiin avoimia opastuksia näyttelyyn (17.10. & 19.10., suomeksi ja ruotsiksi) sekä lapsille tiilityöpajoja (18.10. & 20.10.), joissa valmistettiin omia miniatyyriiteijä savimassasta keskiaikaisten esikuvien mukaisesti. Keskiviikkona 18.10. museolehtori Joni Karjalainen luennoi teemalla **Keskiajan aseet ja haarniskat**. Teemaviikko huipentui **Keskiaikapäivään** lauantaina 21.10., jolloin museolla oli esiintymässä Tornion ja Haaparannan alueella toimiva **Peräpohjolan keskiaikaseura Torna**. Tornan jäsenet esittelivät kävijöille aseita, haarniskoita, keskiajan vaatteita ja käsitöitä. Lisäksi he opettivat kahden työpajan voimin kävijöille keskiaikaisia tansseja. **Vanhusten viikolla** 2.–6.10. järjestettiin ilmaisia opastuksia vaihtuvaan näyttelyyn.

Marraskuusta kehkeytyi museon koko vuoden kiireisin kuukausi kävijöiden osalta. Kuukausi alkoi torstaina 2.11. Tornionlaakson museon, Aineen taidemuseon ja Tornion kirjaston yhteisellä **Kauhukartano / Skräckgården** -tapahtumalla. Tapahtuma keräsi jälleen sankan joukon väkeä ja museon tiloissa vierailu tapahtuman kahden tunnin aikana yli 350 henkeä. Kauhukartanossa oli tänä vuonna ennustajanoita, yrttinoita, gargoyle-savipaja, virvatulien etsintää ja lisäksi museo rakensi jälleen noidanpesän Åströmin kartanon kellariin.

Seuraava suurempi tapahtuma museon ympäristössä oli Tornion kaupungin **Poikkitaiteellinen valotapahtuma PIOT** (10.–11.11.), joka levittyi koko Rantakadun alueelle monipuolisella valo-ohjelmalla. Museolla järjestettiin perjantaina 10.11. **Joululahjat kautta aikain -näyttelyn avajaiset**, jossa avauspuheenvuoroja oli pitämässä Tornion kaupunginjohtaja Jukka Kujala sekä Haaparannan kunnallisneuvos Nina Waara. Juhlavieraksi oli kutsuttu eskarilaisryhmät Tornion ja Haaparannalta, mutta kohtalon sattumuksesta Haaparannan ryhmä ei päässyt paikalle ja heitä tuli korvaamaan Gränsskolain 7. luokkalaista.

Tämän lisäksi perjantaina ja lauantaina (10.–11.11.) museo järjesti ruotsalaisen heavy metal yhtyeen **Sabatonin The War to End All Wars – The Movie** elokuvanäytöksiä. Yhtye oli lanseerannut kesällä projektin, jossa se tarjosi museoille maksutta mahdollisuuden esittää heidän ensimmäiseen maailmansotaan sijoittuvan elokuvan esittämistä. Suomessa Tornionlaakson museon lisäksi hankkeessa oli mukana ainoastaan Parolan panssarimuseo ja media uutisoi asiasta laajasti aina Radio Rockin radiolähetystä myöten. Osana näytöksiä museo teetätti t-paitoja elokuvan ilmeellä ja niihin lisättiin myös museon logo. Elokuvanäytöksiä lisättiin valtavan kysynnän vuoksi (15.11. & 18.11.) ja yhteensä niitä järjestettiin kahdeksan yleisölle avointa näytöstä. Lisäksi Tornion ja Haaparannan alueen koulut varasivat luokilleen yksityisnäytöksiä. Yhteensä elokuvan näki 439 henkeä.

Joulukuussa museo pääsi kahteen kertaan myös osaksi Tornion ja Haaparannan kaupunkien **Elävää joulukalenteria**. Ensimmäinen luokku oli 2.12., jolloin museoon ja Joululahjat kautta aikain -näyttelyyn oli ilmainen sisäänpääsy. Toinen luokku oli Tornionlaakson museon, Aineen

taidemuseon ja Tornion kirjaston yhteinen **Kulttuurikartanon joulutapahtuman** (9.12.). Tornionlaakson museolla järjestettiin tapahtuman aikana jouluihminen askartelupaja sekä museolla esiintyi Odd Fellow -veljien **Tiernapoika-esitys** meänkielillä. Joulukuussa myös luennottiin kahteenkin otteeseen Ilkka Teerijoen toimesta. Ensimmäinen hänen luennoistaan pidettiin Karungin seurakuntatalolla (11.12.) otsikolla **Veneet, hevoset, junat ja autot. Karunkilaisten liikenneoloista 1700-luvulta 1900-luvulle**. Seuraava kuningasluento pidettiin taas museolla heti seuraavana päivänä (12.12.) ja tällä kertaa vuorossa olivat **Kaarle X Kustaa & Kaarle XI**.

Joulunaikaan ryhdyttiin rauhoittumaan perinteisellä **Lucia-kulkueella** (13.12.). Tänä vuonna Kielikoulun sijasta esiintyjinä toimivat Hannulan koulun 6A-luokan oppilaat. Vuoden viimeisenä tapahtumana museo isännöi pitkäaikaisen yhteistyökumppanin **Tapio Salon Rakkautta ja sota – Veikko ja Helvi Salon kirjeenvaihtoa 1940–1944 -kirjan julkistamistilaisuutta** (19.12.).

Museon YouTube-kanava sai vuoden 2023 aikana 100 uutta tilaajaa. Yhteen laskettuna kaikkien videoiden (livestriimit ja muut videot) katselukertoja vuoden aikana oli 7232. Pääosa luennoista ja livestriimeistä on kanavalla näkyvissä noin 2 viikon ajan ensiesityksestä.

Luentoja ja seminaarien striimit (YouTube). Vuonna 2023 museo tuotti yhteensä 13 striimiä, joilla yhteensä 4764 katselukertaa:

Kustaa Vaasa, Ruotsin ja Suomen merkittävin kuningas? Ilkka Teerijoen luento (katsottavissa 2 vkoa, striimattu 17.1.2023) 179 katselua

Perämeri -luentosarja: Tornion seudun historiaa karttojen kertomana. FT Juha Ylimaunu, (katsottavissa 2 vkoa, striimattu 28.2.2023) 535 katselua

Perämeri -luentosarja: Iisakki Mustaparta. Hannu Alatalo, (katsottavissa 2 vkoa, striimattu 14.3.2023) 647 katselua

Kustaa Vaasan perintö: Ruotsi ja Suomi 1560–1611. Ilkka Teerijoki, (katsottavissa 2 vkoa, striimattu 21.3.2023) 425 katselua

Perämeri -luentosarja: Perämeren hylät. Jouko Pellikka, (katsottavissa 2 vkoa, striimattu 28.3.2023) 377 katselua

Perämeri -luentosarja: Perämeren merenkulku Ruotsin vallan aikana. Outi Korhonen, (katsottavissa 2 vkoa, striimattu 11.4.2023) 303 katselua

Perämeri-luentosarja: Isonvihan, pikkuvihan, Suomen sodan ja Krimin sodan tapahtumat Perämerellä. Outi Korhonen, (katsottavissa 2 vkoa, striimattu 25.4.2023) 216 katselua

Lalli – kansallispuhoksen tarina. Kirkkohistorian professori Tuomas Heikkilä, (katsottavissa 2 vkoa, striimattu 11.5.2023) 359 katselua

Kustaa II Aadolf. Ilkka Teerijoki, (katsottavissa 2 vkoa, striimattu 23.5.2023) 400 katselua

Kirkkoja, hautoja ja kirkkoherroja jokivarressa -seminaari. Useita puhujia, (katsottavissa 2 vkoa, striimattu 11.8.2023) 432 katselua

Kuningatar Kristiina. Ilkka Teerijoki, (katsottavissa 2 vkoa, striimattu 6.9.2023) 499 katselua

Keskiajan aseet ja haarniskat – Medeltida vapen och rustningar. Joni-Pekka Karjalainen, (katsottavissa 2 vkoa, striimattu 18.10.2023) 215 katselua

Kaarle X Kustaa ja Kaarle XI. Ilkka Teerijoki, (katsottavissa 2 vkoa, striimattu 12.12.2023) 177 katselua

Näyttelyiden video-opastukset ja muut videot (YouTube), yhteensä 27 kpl, joilla 2468 katselukertaa vuonna 2023.

Ensiesitykset vuonna 2023:

Tuohisormuksen valmistus -ohjevideo (ensiesitys 13.2.2023, 747 katselukertaa vuonna 2023)

Mestari museossa – Mästaren på museet -pienoisdokumentti (ensiesitys 16.2.2023, 428 katselukertaa vuonna 2023)

Mestari museossa, opastettu kierros (ensiesitys 6.4.2023, 156 katselukertaa)

Aikaisempien vuosien videot (YouTube), jotka edelleen katsottavissa, katselukerrat vuonna 2023 yhteensä 1137.

5.3 Tornion kulttuurisuunnistus

Tornion 400-juhlavuoden kunniaksi vuonna 2021 yhdessä Alatornion Pirkat -urheiluseuran kanssa toteutettu **Tornion kulttuurisuunnistusreitti** oli vuonna 2023 suosittu erityisesti kesällä ja loppuvuodesta. Suosio laski jonkin verran edellisestä vuodesta, mutta huomionarvoista on edelleen se, että rasteilla oli kävijöitä lähes joka kuussa, ja että jokaisella rastilla on vuoden aikana käyty useamman kerran (Ks. taulukko alla).

Kulttuurisuunnistus on yhä auki ja kartan voi ladata Tornionlaakson museon nettisivuilta (<https://www.tornio.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/tornionlaakson-museo/lisatietoa-tornionlaaksosta/tornion-kulttuurisuunnistus/>) tai poimia mukaan museolta. Vuoden 2023 alussa rastiteksteihin päivitettiin myös englanninkieliset versiot.

Rastikysymyksiin vastanneiden lukumäärä kuukausittain vuonna 2023:

<i>Rasti</i>	<i>tammi</i>	<i>helmi</i>	<i>maalis</i>	<i>huhti</i>	<i>touko</i>	<i>kesä</i>	<i>heinä</i>	<i>elo</i>	<i>syys</i>	<i>loka</i>	<i>marras</i>	<i>joulu</i>	<i>Yht.</i>
1		1		1	3	1	2		2	2		4	16
2	1	1			3	1	2	2	2	1		3	16
3		1				3			3	1	1	3	12
4		1				1				2		2	6
5						1			2	3	1	2	9
6						2		1	1	3		3	10
7				1		2			2	1	1	2	9
8						2			2	3	1	2	10
9						3		1	1	3		3	11
10		1				2				2		2	7
11					1	1				2		2	6
12					2	1				3		2	8
13					1	1				2		2	6
14					2	1				3		2	8
15					2	1				2		2	7
16					2	2				2		1	7
17					2	1		2		2		1	8
18					2	1		1		2		3	9
19						1				1		3	5
20					2	1				2		2	7
21					2	1		1		2		2	8
<i>Yht.</i>	1	5	0	2	24	30	4	8	15	44	4	48	185

Suunnistuksen käyttäjämäärää voidaan arvioida karkeasti rastitekstien avausten lukumäärän ja rastikysymysten vastausten lukumäärän perusteella. Vuosien 2021–2022 aikana rastitekstit on

avattu yhteensä 5318 kertaa, ja rastikysymyksiin on vastattu yhteensä 1780 kertaa. Vuonna 2023 rastitekstit on avattu 1298 kertaa ja rastikysymyksiin vastattu 131 kertaa.

On selvää, että läheskään kaikki rastitekstin avanneet eivät ole vastanneet leikkimielisiin rastikysymyksiin. Lukumäärät kertovat vain yksittäisten rastitekstien ja -kysymysten käyttäjämäärän, eivät suunnistajien lukumääriä. Yksittäiset suunnistajat ovat saattaneet kiertää kaikki rastit tai käydä vain yhdellä tai kahdella rastilla. Osa suunnistajista on myös kiertänyt kohteita yhdessä perheenjäsenten tai ystävien kanssa, jolloin yhden linkkiklikkauksen takana voi olla useampi käyttäjä.

Rastikysymyksiin vastanneiden perusteella vuonna 2023 (Ks. taulukko yllä) suosituimpana kuukautena joulukuussa kaikkien rastien kysymyksiin on vastattu yhteensä 48 kertaa, suosituimpaan rastikysymykseen on vastattu 16 kertaa, ja yhteensä kaikkiin rastikysymyksiin on vuonna 2023 vastattu 185 kertaa. Taulukon perusteella näyttää siltä, että suunnistajat ovat tänäkin vuonna käyneet rasteja läpi hyvin eri tavoin. Siinä missä joku on vierailut kuukaudessa yhdellä tai kahdella rastilla, on toinen suunnistaja yrittänyt käydä läpi mahdollisimman monta rastia päivässä.

5.4 Muisteluskalkku

Muisteluskalkku vieraili vuonna 2023 Tervolassa, Pellossa, Ylitorniolla sekä Torniossa Tornio-tuvalla ja Saarenvireessä ja Haaparannalla Hemstrandenissa.

5.5 Ryhmä- ja koululaisvierailut

Museo järjesti yhteensä 144 opastusta, joissa vieraili 2244 henkilöä. Näistä 91 ryhmää ja 1558 osallistujaa olivat päiväkotit, koululais- ja opiskelijaryhmiä. Erilaisia työpajoja järjestettiin 58 ja niihin osallistui 854 henkilöä.

Touko- ja kesäkuun vaihteessa museo jatkoi **Haaparannan koulujen 2., 5. & 7. luokkien kulttuuriperintövierailuja** (kulturarvbesök). Vierailujen aikana luokille järjestettiin opastetut kierrokset museon perusnäyttelyyn. Opastuksista vastasivat museolehtori Joni-Pekka Karjalainen sekä Haaparannalta Tapio Salo.

Kulttuuriperintövierailuja jatkettiin elo- ja syyskuun aikana Saivaaran kivikauden kylässä ja Kukkolaforssenilla. Saivaarassa vierailivat Haaparannan koulujen 3. luokat (29.8.–1.9.) ja heidän kanssaan tutustuttiin kivikauden elämään ja muinaisjäänkösiin erilaisten pisteiden kautta. Museon museolehtori pisteellä lasten kanssa tutkittiin kivikautisia esineitä ja materiaaleja sekä kokeiltiin, miten arkeologisilla kaivauksilla kaivetaan esineitä esiin. Kukkolaforssenilla 4. luokat. (4.–5.9.) tutustuivat saunomiseen, koskikalastukseen sekä Kukkolankoskeen yleisesti. Museolehtori oli opastamassa oppilaita Kukkolaforsenin myllyjen ja sahan toimintaan.

Lisäksi syksyllä 2024 Tornion kaupungin koulujen 5. luokkalaisille tarjottiin mahdollisuus osallistua museon, ProSiika ry:n ja Aineen taidemuseon yhteisen **Kläpit lipolle -hankkeen kulttuuriperintövierailuihin Kukkolankoskella**. Hanketta varten haettiin rahoitusta Outokaira tuottamhan ry:ltä, mutta toimintakertomuksen kirjoitushetkellä rahoitusta ei ole vielä vahvistettu eli museo aloitti toiminnan omalla riskillä.

Kattoristikoiden ratkojat -näyttelyä varten järjestettiin näyttelyn teemoihin keskittyviä **opastuksia ja työpajoja koululaisryhmille**. Opastuksilla tutustuttiin keskiaikaiseen puurakentamiseen, sen tutkimukseen ja esimerkkikohteena käytettiin Kemian vanhaa kirkkoa. Tiililyöpajoissa osallistujat valmistivat oman miniatyyritiilen, johon he pystyivät tekemään erilaisia koristeluja leimasimilla ja muilla välineillä.

Aiemmin tapahtumissa listatun **Sabaton: The War to End All Wars -The Movie** elokuvan yhteydessä järjestettiin kouluille mahdollisuus varata elokuvan katsomiseen oman ryhmänäytöksen. Näitä järjestettiin kahden viikon aikana, koska Sabaton yhtye oli antanut

museoille luvan käyttää elokuvaa tahtomallaan tavalla kahdeksi viikoksi. Näytösten yhteydessä osallistujille kerrottiin Tornion ja Haaparannan roolista ensimmäisessä maailmansodassa luentotilassa olleen *Tornio ja Haaparanta – 1. Maailmansodan solmukohtia* -popup näyttelyn kautta.

Joululahjat kautta aikain -näyttelyä varten järjestettiin joulukuussa näyttelyopastuksia ja joulukoristeiden askartelupajoja. Nämä olivat suosittuja kouluille etenkin joulukirkon korvikeohjelmaksi.

Vuoden aikana ryhmille räätälöitiin opastuksia toiveiden mukaisista teemoista. Lentonoitua ja kauniita kummituksia -opastuskierros järjestettiin kaksi kertaa.

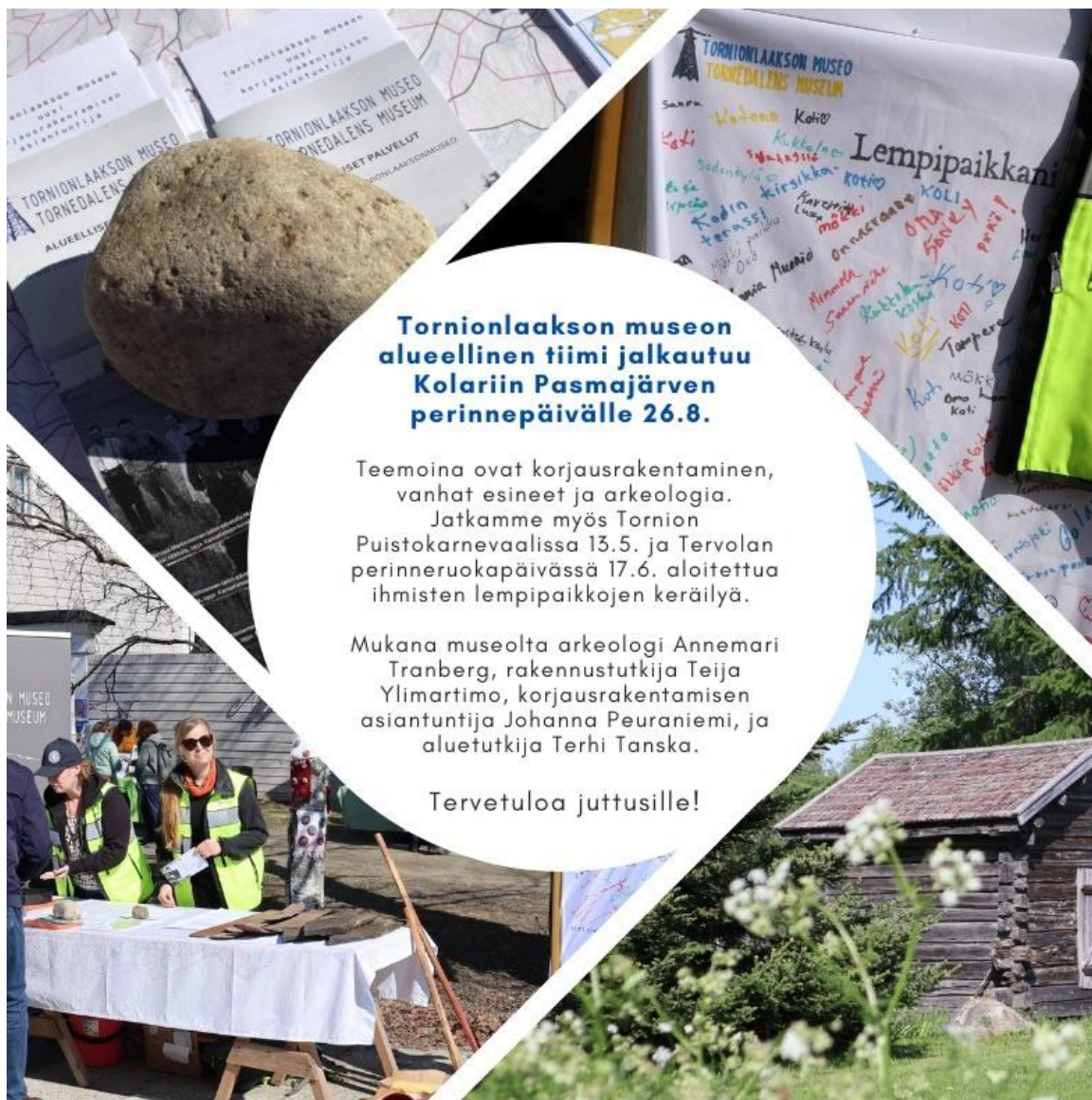
6 ALUEELLINEN VASTUUMUSEOTYÖ

Vuosi 2023 oli ensimmäinen vuosi Tornionlaakson museon toisesta kaudesta (2023–2026) alueellisena vastuumuseona. Museon vastuualueeseen kuuluu yhdeksän kuntaa: Kemi, Keminmaa, Kolari, Muonio, Pello, Simo, Tervola, Tornio ja Ylitornio. Museolla on toimialueellaan alueellisen museotoiminnan edistämistehtävä ja kulttuuriympäristötehtävä. Vastuumuseo toimii kulttuuriperinnön asiantuntija, kehittää ja edistää museotoimintaa, toimialansa yhteistyötä sekä kulttuuriperinnön tallentamista ja digitaalista saatavuutta. Kulttuuriympäristötehtävässä museo toimii kulttuuriympäristön, erityisesti rakennetun ympäristön ja arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntijaviranomaisena, joka osallistuu viranomaisneuvotteluihin, antaa asiantuntijalausuntoja, neuvoo kulttuuriympäristön hoidossa, sekä kehittää ja edistää kulttuuriympäristön vaalimista, toimialansa yhteistyötä sekä kulttuuriympäristötiedon digitaalista tallentamista ja saatavuutta.

Alueellisen työn ydinryhmän muodostivat museon arkeologi, rakennustutkija ja aluetutkija sekä huhtikuun puolivälistä lähtien korjausrakentamisen asiantuntija, jonka viran perustamiseen saatiin Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä valtionosuus uuden nelivuotistoimikauden alkaessa.

Tornionlaakson museo jatkoi toimimista Lapin aluevastuumuseoiden yhteistyöverkostossa, LAAVAssa, johon kuuluvat myös Lapin maakuntamuseo, Saamelaismuseo Siida, sekä alueellisia taidemuseotehtäviä hoitavat Kemin taidemuseo ja Rovaniemen taidemuseo. Verkosto kokoontui 2023 yhteensä kolme kertaa etäkokouksina. LAAVA-kokousten lisäksi pidettiin tarpeen mukaan yhteisiä rajatumpia kokouksia (esim. kulttuuriympäristöasioihin tai LaMu-kahvien ja Lapin museopäivän järjestämiseen liittyen). Museoiden henkilökunta osallistui myös LaMu-kahveille ja muihin yhteisiin kokouksiin, joissa oli mukana LAAVA-verkoston lisäksi myös muita Lapin museoita.

Museoviraston järjestämä alueellisen työn ohjaus käsitti edelleen etätapaamisten ja -koulutusten lisäksi sähköisen alustan, jossa alueellisten vastuumuseoiden eri tehtäväalueilla on omat keskustelualustansa.

Tornionlaakson museon alueellinen tiimi jalkautuu Kolariin Pasmajärven perinnepäivälle 26.8.

Teemoina ovat korjausrakentaminen, vanhat esineet ja arkeologia. Jatkamme myös Tornion Puistokarnevaalissa 13.5. ja Tervolan perinneruokapäivässä 17.6. aloitettua ihmisten lempipaikkojen keräilyä.

Mukana museolta arkeologi Annemari Tranberg, rakennustutkija Teija Ylimartimo, korjausrakentamisen asiantuntija Johanna Peuraniemi, ja aluetutkija Terhi Tanska.

Tervetuloa juttusille!

Uutena toimintatapana aloitettiin vuonna 2023 alueellisia museopalveluita ja kulttuuriympäristötyötä esittelevien Alueellisen tiimin pisteiden järjestäminen alueen kuntien tapahtumissa. Aluetutkija, arkeologi, rakennustutkija ja korjausrakentamisen asiantuntija jalkautuivat vuoden aikana kolmeen tapahtumaan:

- Tornion Puistokarnevaali 13.5.2023, ALVA-pisteellä kävijöitä 232 aikuista, 116 lasta.
- Tervolan kotiseutumuseon Perinneruokapäivä 17.6.2023, ALVA-pisteellä kävijöitä 41 aikuista, 2 lasta
- Kolari, Pasmajärven Perinnepäivät 26.8.2023 ALVA-pisteellä kävijöitä 140 aikuista, 30 lasta

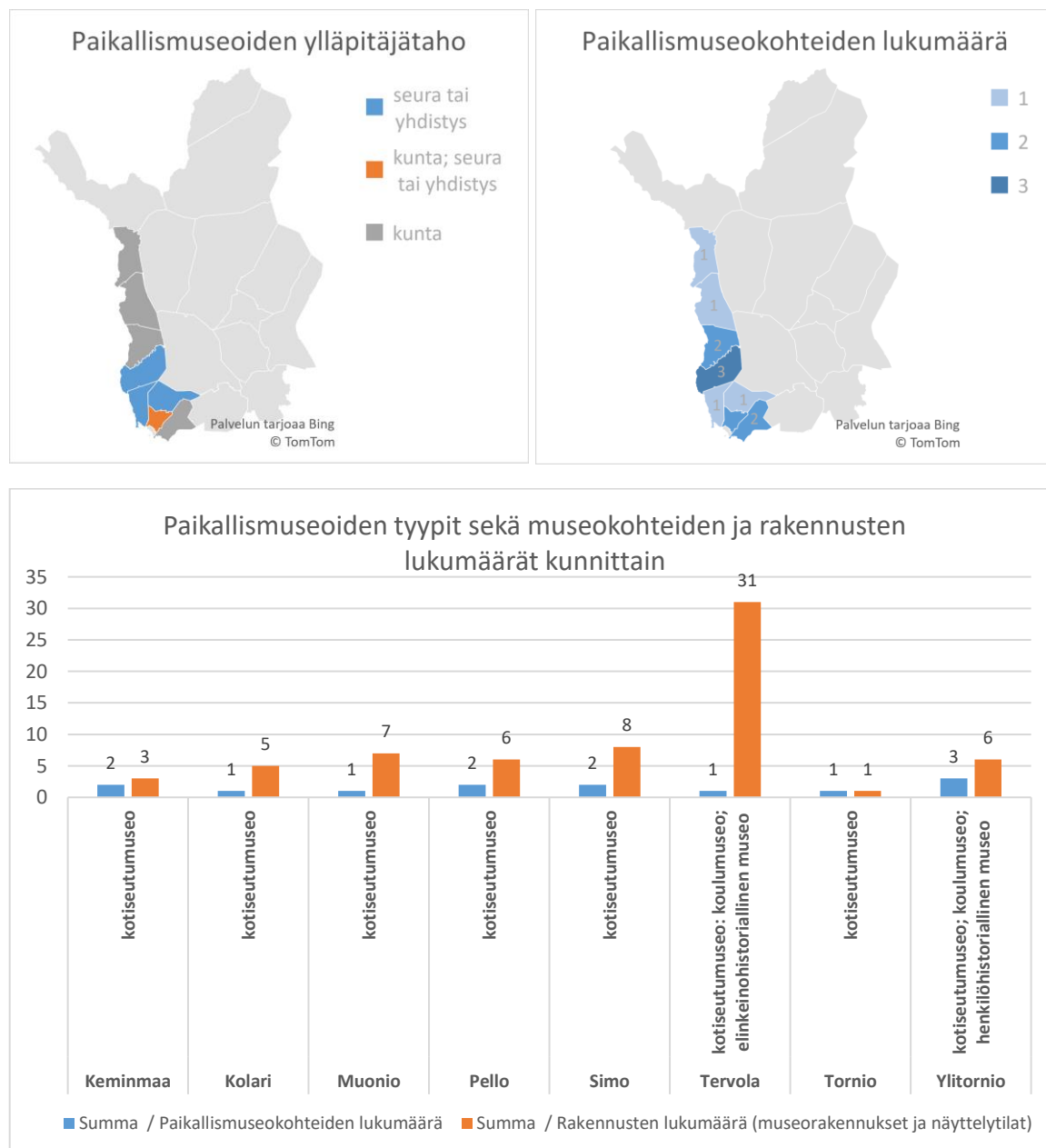
Pisteillä kerättiin ihmisten lempipaikkoja lakanoille, tutustuttiin arkeologisiin löytöihin, sekä rakennusperintöön ja vanhojen rakennusten korjaamiseen.

6.1 Alueellisen museotoiminnan edistämistehtävä

Vuonna 2023 jatkettiin edellisenä vuonna aloitettuja alueellisia kuntakerroksia kulttuuripuolen kuntatoimijoiden luona. Tapaamisten tavoitteena on tutustua paremmin toisiimme ja kokoontua yhteisen pöydän ääreen keskustelemaan museon toiminnasta, kunnan tarjonnasta ja asukkaiden

tarpeista. Kokoukset järjestettiin vuonna 2023 Keminmaalla ja Pellossa. Toiveet on kirjattu ylös ja ne kootaan yhteen alueellisen museotoiminnan kehittämistä varten.

Vastuumuseon alueella on 13 paikallismuseokohdetta sekä yksi ammatillisesti hoidettu ympäri vuoden auki oleva museo, Kemin historiallinen museo. Paikallismuseokohteista seitsemän on kuntien ja kahdeksan seurojen tai yhdistysten ylläpitämiä, ja yhteensä ne ylläpitävät 67 kulttuurihistoriallisesti arvokasta museorakennusta tai muuta näyttelytilaa. Suurin osa museoista on kotiseutumuseoita, joissa paikallista elämää ja elinkeinoja esitellään temaattisin näyttelyosioin ja/tai aikakauden asuun sisustetuin rakennuksin ja huonetiloin.

Alueen paikallismuseoista yksi sai vuonna 2023 Museoviraston harkinnanvaraista avustusta, joiden käyttöä aluemuseotutkija, korjausrakentamisen asiantuntija ja rakennustutkija ohjaavat. Keminmaan Valmarin museo sai 8500 euroa museon päärakennuksen katon korjaushankkeeseen.

Suurin osa alueen paikallismuseoista oli kesällä auki ainakin viikonloppuisin. Vuonna 2023 auki olivat Alatornion pitäjämuseo, Keminmaan makasiinimuseo, Kolarin kotiseutumuseo, Muonion kotiseutumuseo, Pellon kotiseutumuseo, Simon Pahnilan museo, Tervolan kotiseutumuseo, sekä muutamina päivinä heinä-elokuussa Simoniemen kotiseutumuseo. Ylitornion koulumuseo, liikan

tupa ja Väinö Katajan pirtti ja Turtolan kylämuseo olivat auki vain erikseen sovittaessa ja Keminmaan Valmarin museo oli pääosin kiinni katon korjauksen vuoksi.

Keminmaan makasiinimuseossa ja Valmarin museossa, Alatornion pitäjämuseossa, sekä Muonion, Kolarin, Pellon ja Tervolan kotiseutumuseoissa käytiin yhdellä tai useammalla neuvonta- ja tarkastusmatkalla. Simon paikallismuseoilla ja Ylitornion Koulumuseolla ei vuonna 2023 vierailtu yhdessä ylläpitäjien kanssa. Käyntien lisäksi neuvontaa avustus- ja muissa asioissa annettiin puhelimitse ja sähköpostitse vuoden ympäri.

Osana alueellisia palveluita museo järjestää erilaisia luentoja ja muita tapahtumia alueen kunnissa. Yhdessä Keminmaan seurakunnan kanssa toteutettiin elokuussa **Kirkkoja, hautoja ja kirkkoherroja jokivarressa** -seminaari ja Valmarinniemen muinaisjäännekohteiden opastaulun julkistus 11.8.2023. Museolta seminaarissa oli kaksi luennoitsijaa. Seminaariin osallistui 65 henkilöä paikan päällä ja 16 livestriimin kautta, opastaulun julkistukseen 70.

TORNIONLAAKSON MUSEO
TORNEDALENS MUSEUM

Lapin valkea lehmä

MUISTELUTILAISUUS

1.11.2023 KLO 12

JUOKSENGIN
NUORISOTALON
KESKIVIKKOKAHVEILLA

RATASJÄRVENTIE 4, JUOKSENKI

TILaisuus on maksuton,
TERVETULOA!

SNÖHVIT,
PUNAKORVA,
FJELLBLOM

interreg Nord
REGION NORRBOTTEN
LAPIN LIITTO

Vuonna 2022 aloitettuja **Lapin valkea lehmä -muisteluita** järjestettiin Simossa ja Pellossa. Simon tilaisuuteen ei saapunut yhtään osallistujaa, Pellon Juoksengin nuorisotalon keskiviikkokahveilla osallistujia oli 22. Kokemusten perusteella tilaisuudet tullaan jatkossa järjestämään sellaisten ryhmien kanssa, jotka kokoontuvat säännöllisesti, ei erillisinä omina tilaisuuksinaan.

Tervolan erämiehet ja Tervolan kirjasto järjestivät Tervolan nuorisoseuralla **Eräiltamat** 13.11.2023, jossa aluetutkija ja museolehtori luennoivat alueen erähistoriasta otsikolla Eränkäynti ennen ja nyt. Osallistujia tilaisuudessa oli noin 30.

Osana museon alueellisia palveluita edistettiin myös museolla pidettyjen tilaisuuksien saavutettavuutta. Kaikki vuoden 2023 luentotilaisuudet striimattiin museon YouTube-kanavalla, jossa ne olivat katsottavissa kahden viikon ajan tilaisuuden jälkeen.

Vuonna 2023 julkaistiin **Tornionlaakson vuosikirja 2020–2022**, johon aluetutkija ja kokoelma-amanuussi kirjoittivat artikkelin Tornionlaakson museon Korona-ajan dokumentoinnista.

Muiden alueellisen museotoiminnan kehittämistehtävien osalta aluetutkija mm. avusti alueellisen kulttuuriympäristön dokumentoinnissa ja korona-ajan nykydokumentoinnissa alueella.

6.1.1 Lapin museoiden etäkahvit ja Lapin museopäivä 2023

Tornionlaakson museon aluetutkija järjestää **Lapin museoiden etäkahveja, eli LaMu-kahveja** yhdessä Lapin maakuntamuseon maakuntatutkijan, Siidan yleisötyövastaavan, Rovaniemen taidemuseon aluetyöstä vastaavan amanuenssin ja Kemin taidemuseon museonjohtajan kanssa. Tilaisuudet ovat avoimia kaikille Lapin museotoiminnasta kiinnostuneille, mutta erityisenä painopistealueena ovat paikallismuseotoimijat. Lapin museotoimijoiden verkostojen laajentaminen ja vahvistaminen oli tapaamisten lähtöajatuksena. Tapaamisissa keskustellaan alustusten pohjalta ajankohtaisista asioista.

LaMu-kahvit valittiin **Suomen museoliiton vuoden museoviestintäteko 2023 -kilpailun finaaliin** yhdessä Suomen valokuvataiteen museon Kuva ois kiva -podcastin, Museoviraston korjaustaito.fi -sivuston ja Turku Åbo 1827 -kokonaisuuden kanssa. Kilpailun voittajaksi valittiin korjaustaito.fi -sivusto.

Lamu-kahvitilaisuudet vuonna 2023:

16.1.2023 esittelyssä Lapin maakuntamuseo. Teemana Kulttuuriympäristötyö ja museot: vastuumuseoiden tekemä viranomaistyö. Puhujina Jani Hiltunen Lapin maakuntamuseosta, Annemari Tranberg Tornionlaakson museosta ja Juha-Pekka Joon Saamelaismuseo Siidasta.

27.2.2023 esittelyssä Simon kotiseutumuseot. Teemana Museoliitto 100 vuotta vuonna 2023, puhujana Miisa Pulkkinen, Museoliitto.

3.4.2023 esittelyssä Sallan sota- ja jälleenrakennusajan museo. Teemana Osallisuutta ja etsivää kulttuuriperintöä -hankkeen esittely, puhujana Terhi Rautianen, Pohjois-Karjalan museo Hilma.

22.5.2023 esittelyssä Kittilän kotiseutumuseo. Teemana Pakopeli museossa, puhujina Marika Salminen ja Paula Ojanperä, Kittilän kunta

21.9.2023 esittelyssä Tankavaaran kultamuseo. Teemana Museoviraston avustukset, alustajina Jonina Vaahtolampi ja Anu Niemelä, Museovirasto. Anu kertoi avustuksista yleensä sekä ammatillisten museoiden avustuksista, ja Jonina paikallismuseoiden hankeavustuksista.

23.10.2023 esittelyssä Kolttien perinnetalo. Teemana Museologia tänään ja tulevaisuudessa, puhujana Leena Paaskoski, museologian työelämäprofessori, dosentti, Jyväskylän yliopisto

27.11.2023 esittelyssä Rovaniemen taidemuseo. Teemana Hallaa -näyttelyt ja taidetapahtumat Lapin kunnissa vuonna 2024, puhujana Miia Mattila, Lapin taiteilijaseura.

Yhdessä Lapin muiden vastuumuseoiden kanssa järjestettiin myös **Lapin museopäivä** Saamelaismuseo Siidassa Inarissa 26.9.2023. Päivään osallistui 74 kävijää paikan päällä ja 17 etäyhteydellä. Osallistujia oli ammatillisista ja ei-ammattillisista museoista ja niiden yhteistyötahoilta Lapista ja muualta Suomesta. Ohjelmassa oli mm. asiantuntijaluentoja ja tutustuminen Siidan näyttelyyn, kokoelma- ja yleisötyöhön ja museokauppaan. Onnistunut ja

toivottu tapaaminen on tarkoitus järjestää jatkossa joka toinen vuosi – seuraavan kerran siis vuonna 2025.

6.1.2. Tornionjoen lippokalastusperinteen haku Unescon ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon

Osana elävän perinnön alueellista asiantuntijatyötä museonjohtaja ja aluetutkija osallistuivat **Unesco-grupp**-nimellä jatkuneeseen suunnitteluryhmätyöskentelyyn. Rajanylisessä ryhmässä edistettiin yhdessä perinteenharjoittajien ja alueen muiden toimijoiden kanssa hakemusta Tornionjoen koskikalastusperinteen saamiseksi Unescon ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon, sekä perinnettä tukevia muita hankkeita. Kesäkuussa 2023 saatiin iloisia uutisia, kun Ruotsi valitsi perinteen ehdokkaakseen Unescon ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon, sillä ehdolla, että Suomi lähtee mukaan hakemukseen. Suomen päätös mukaan lähtemisestä saatiin joulukuussa 2023. Hakuprosessia varten haettiin vuonna 2023 myös erilaisia hankerahoituksia, mm. EU:n Interreg Aurora -rahoitusta.

Lippoperinteestä kertomiseen haettiin vuonna 2023 myös LEADER-rahoitusta Outokaira Tuottamhaan ry:ltä kolmivuotiselle hankkeelle, jossa Tornion, Ylitornion ja Pellon 5. ja 6. luokkalaiset pääsevät tutustumaan lippoperinteeseen ja aineettoman kulttuuriperinnön teemoihin Kukkolankoskella vuosina 2023–25. Ohjelmaa pilotoitiin vuonna 2023 Tornion koululaisten kanssa. Hanke toteutetaan yhteistyössä Aineen taidemuseon ja lippokalastuksen perinteenharjoittajien kanssa.

6.2 Kulttuuriympäristötehtävä

Kulttuuriympäristötyössä museon keskeisimmät sidosryhmät olivat kunnat sekä valtion viranomaiset Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa sekä Museovirastossa. Alueellinen vastuumuseo on kuntien ensisijainen yhteistyötaho sekä valtion aluehallinnon ja maakuntien liittojen yhteistyökumppani alueensa kulttuuriympäristöasioissa. Museoviraston, Ympäristöministeriön ja muiden sidosryhmien järjestämät koulutukset ja seminaarit, viranomaisneuvottelut ja muut palaverit pidettiin pääosin etätilaisuuksina, mutta myös perinteisinä tapaamisia ja tilaisuuksia järjestettiin.

Tornionlaakson museon rakennustutkija ja korjausrakentamisen asiantutija osallistuivat Lapin ELY-keskuksen järjestämiin kuntien maankäyttö- ja rakennuslain mukaisiin kehittämiskeskusteluihin. Keskustelut järjestettiin kunkin kunnan tai kaupungin tiloissa paikan päällä. Keskusteluissa museo kertoi kulttuuriympäristöön liittyvistä ajankohtaisista asioista sekä esitteli uuden korjausrakentamisen asiantuntijan palveluita alueelle. Ympäristövaikutusten arviointeihin ja kaavoitushankkeisiin liittyviä **viranomaisneuvotteluja** järjestettiin 47 ja muita maankäyttöön ja rakentamiseen liittyviä palaverieja ja neuvotteluja oli vuoden 2023 aikana 22. Viranomaisneuvotteluihin osallistuivat pääsääntöisesti sekä arkeologi että rakennustutkija. Palaverien ja neuvotteluiden määrä lisääntyi selvästi suhteessa aikaisempiin vuosiin.

Asiantuntija- ja viranomaistehtävien lisäksi museo tarjoaa neuvontaa sekä rakennetun kulttuuriympäristön että arkeologisen kulttuuriperinnön hoitoon. Museo ohjaa ja valvoo kulttuuriympäristöön liittyvien valtionavustusten käyttöä.

6.2.1 Arkeologinen kulttuuriperintö

Viranomaistyön, lausuntojen ja neuvottelujen sekä digitaalisen tallentamisen lisäksi arkeologi teki vuoden aikana yhteensä 42 maastotarkastusta tunnetuilla ja uusilla kiinteillä muinaisjäännöksillä ja muilla kulttuuriperintökohteilla, ilmoitetuissa potentiaalisissa löytöpaikoissa ja teki lisäksi erilaisiin lupa-asioihin ja kaavaprosesseihin liittyviä maastotarkastuksia 13. Muinaisjäännösrekisteriin tallennettiin 39 uutta kohdetta ja muokattiin 133 kohdetta.

Tornionlaakson museon vastuualueella suoritettiin koetutkimuksia tai valvontoja neljässä kohteessa (Alatornion kirkko, Tornion Felixinpuisto, Pellon Turtola, Ylitornton Kannala). Museon arkeologin virkатыönä tehtyjä valvontoja oli neljä (museon pihan kaapelityöt, Tornion Kauppakadun kadunparannus, Tornion Torikadun kaukolämpökaapelityö, Tornion Välikadun salaojitustyöt). Arkeologin asiantuntemusta on kysytty 80 erilaiseen tietopyyntöön. Arkeologi piti Oulun yliopiston arkeologian opiskelijoille tarkoitetun esityksen vastuumuseon arkeologin työnkuvasta ja viranomaistyön roolista Suomessa 25.4.2023.

Arkeologi osallistui Museoviraston valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten kohteiden (VARK) hankkeen loppuvaiheeseen osallistumalla muinaisjäännösrekisterin päivitykseen VARK-kohteiden osalta sekä antamalla palautetta.

Museonjohtaja ja aluetutkija osallistuivat yhdessä Metsähallituksen ja Oulun hiippakunnan kanssa Tornion Iso-Huituriin järjestetyille matkalle 14.8., jolla tutustutettiin Oulun hiippakunnan piispa saarella sijaitsevaan Piispankivi-nimiseen muinaisjäännökseen.

Arkeologiaa on tuotu näkyväksi julkaisujen avulla paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti (ks. liite 1).

6.2.2 Rakennettu kulttuuriympäristö

Vuoden 2023 aikana rakennustutkija teki yhteensä 34 katselmus-, neuvonta- ja tarkastuskäyntiä ja osallistui 69 palaveriin tai neuvotteluun. Erilaisia rakennusperintöön liittyviä asiakaskontakteja ja -tapaamisia sekä kyselyitä, joihin vastattiin, oli vuoden aikana 91. Rakennustutkija toimi Museoviraston myöntämän entistämisavustuksen käytön valvojana sekä Kotiseutuliiton seurantaloavustuksen valvojana alueella. Valvottavia kohteita oli neljä. Kulttuuriympäristöä on dokumentoitu kaikilla katselmus-, neuvonta- ja tarkastusmatkoilla.

6.2.3 Korjausrakentamisen edistäminen

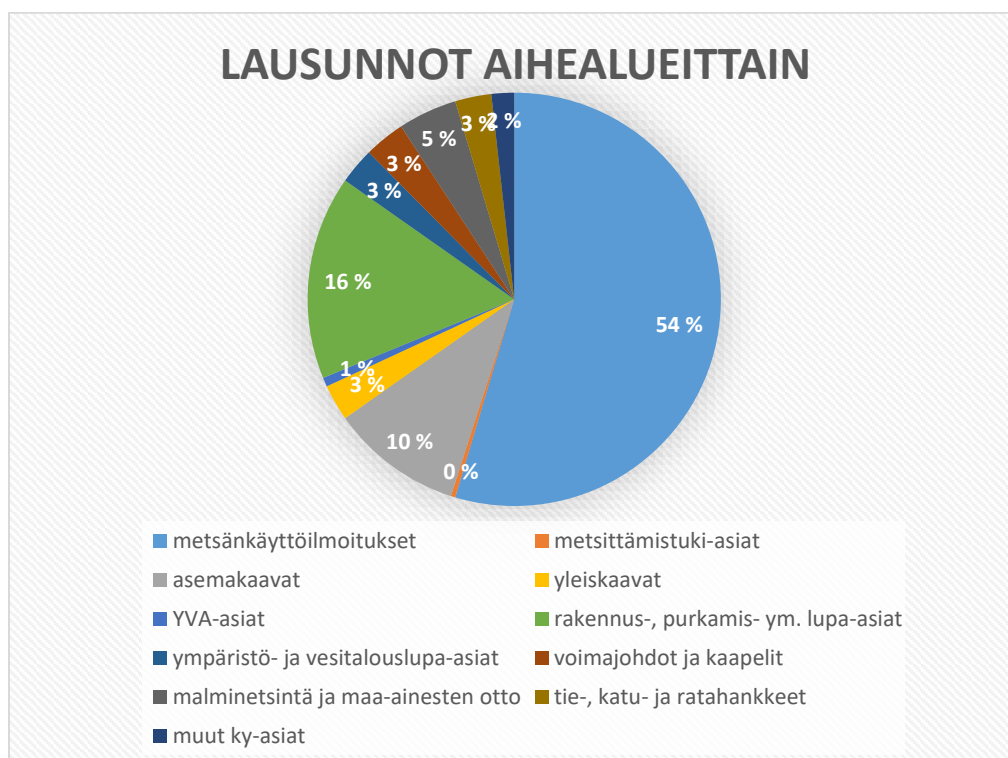
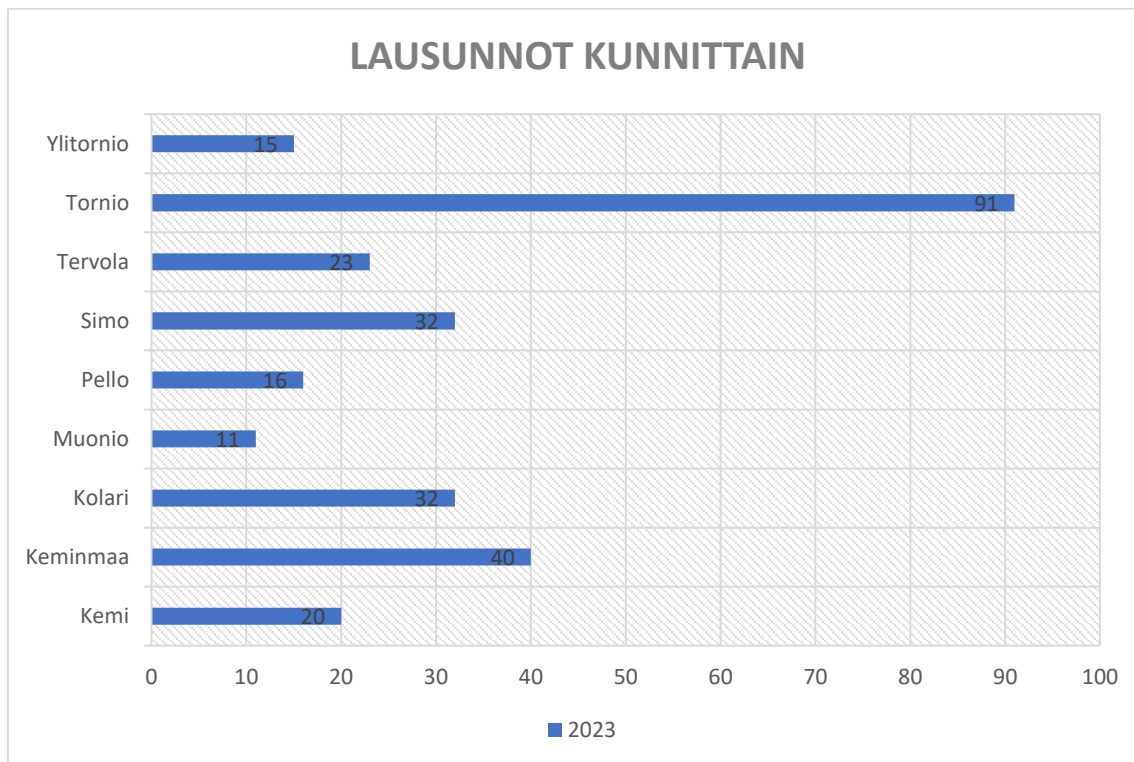
Korjausrakentamisen asiantuntija aloitti työskentelyn huhtikuussa ja vuoden 2023 aikana korjausrakentamisen asiantuntija teki yhteensä 67 rakennusperintöön liittyvää katselmus-, neuvonta- ja tarkastuskäyntiä. Lisäksi säilyttävään korjaamiseen ja avustuksiin liittyvää neuvontaa annettiin puhelimitse ja sähköpostitse erilaisiin yhteydenottoihin vuoden aikana 80 kertaa.

Korjausrakentamisen asiantuntija työskenteli myös yhdessä aluetutkijan kanssa paikallismuseoiden asiantuntija-apuna säilyttävään korjaamiseen liittyvissä asioissa. Korjausrakentamisen asiantuntija teki vuoden aikana yhteistyötä myös Outokaira tuottamhan ry:n Vasara ja nauvoja Leader-hankkeen rakentamisen asiantuntijan kanssa. Yhteistyötä tehtiin säännöllisesti myös Lapin maakuntamuseon ja Saamelaismuseo Siidan korjausrakentamisen asiantuntijoiden kanssa.

6.2.4 Lausunnot

Kulttuuriympäristön asiantuntija- ja viranomaistehtävän keskeisimpänä ja yhtenä eniten aikaa vievänä osana on lausuntotyö. Alueellisena vastuumuseona Tornionlaakson museo antaa lausuntoja muun muassa kulttuuriympäristöön liittyvistä lupa- ja kaavoitusasioista, metsänkäyttöilmoituksista ja ympäristövaikutusten arviointiprosesseista (YVA). Vuonna 2023 lausuntoja annettiin yhteensä 282 kappaletta. Lausunnoista 155 koski metsänkäyttöilmoituksia, 1 metsittämistukiasioita, 29 asemakaavoja, 8 yleiskaavoja, 2 ympäristövaikutusten arviointeja, 45 rakennus-, purkamis- ja poikkeamislupa-asioita ja suunnittelutarveratkaisuja, 8 ympäristö- ja vesitalouslupa-asioita, 9 voimajohto- ja maakaapelointihankkeita, 13 malminetsintää tai maainesten ottoa ja niihin liittyviä ympäristölupa-asioita, 8 tie-, katu- ratahankkeita ja loput 5 muita kulttuuriympäristöön liittyviä asioita. Alueellisesti lausunnot jakautuivat seuraavasti: Kemi 20, Keminmaa 40, Kolari 32, Muonio 11, Pello 16, Simo 32, Tervola 23, Tornio 91 ja Ylitornton 15. Kahta

tai useampaa kuntaa koskevia lausuntoja oli muutama. Kulttuuriympäristötehtävään liittyvät lausunnot lukuun ottamatta metsänkättilmoituksia on lueteltu liitteessä 1.

6.2.5 MIP-hanke – Kulttuuriympäristötiedon tallentaminen

Museon oma kulttuuriympäristötiedon tallennusjärjestelmä, **Museon informaatioportaali (MIP)** otettiin käyttöön 2021. Vuoden 2023 aikana museo teki yhteistyösopimuksen Lapin maakuntamuseon kanssa tietojärjestelmän käytöstä. Molemmilla alueellisilla vastuumuseoilla oli käytössään pohja-aineistona Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi -hankkeen (LKYT)

inventointitietokanta, joten nähtiin tarkoituksenmukaisena tehdä yhteistyötä kulttuuriympäristötiedon tallentamisen osalta. Yhteistyön avulla on mahdollista tulevaisuudessa jakaa järjestelmän ylläpidosta ja kehittämisestä tulevia kuluja.

Opetus- kulttuuriministeriön avustuksella (34 000 eur) toteutettiin kertomusvuonna tietojärjestelmän tietosisällön täydentämishanke. Hankkeessa saatiin tehtyä LKYT-hankkeen rakennustason tietojen migraatio sekä valokuvien migraatio. Ostopalveluna toteutetun migraation lisäksi hankkeessa palkattu projektitutkija (3kk) syötti LKYT-hankkeen arviointityöryhmän arvottamistiedot järjestelmään ja muokkasi (stilisoi) kohdetietoja (1450 kohteesta) rajapinnan käyttöönottoa varten.

Järjestelmää on vuoden aikana täydennetty virkatyön yhteydessä rakennustutkijan ja korjausrakentamisen asiantuntijan katselmuskäyntien ja lausuntojen laatimisen yhteydessä ja olemassa olevaa tietosisältöä on luokiteltu tietokantaprojektien avulla. Vuoden 2023 aikana järjestelmään tehtiin kahden Tornion kaupungin pienialaisen asemakaavan muutoksen inventoinnit. Uusia kohteita lisättiin 41 kappaletta.

6.3 Maailmanperintö Struven ketju

Tornionlaakson läpi kulkevaan Struven ketjuun liittyvät verkostot ja asiantuntijatyö on olennainen osa Tornionlaakson museon alueellista toimintaa. Museo oli mukana **The Northern parts of World Heritage Struve Geodetic Arc** –Interreg -hankkeessa vuosina 2020–2022. Hankkeen tuloksia esittelevä näyttely oli esillä Tornionlaakson museolla syyskuusta 2022 tammikuun 2023 alkuun.

Museo on mukana Ruotsin Norrbottenin lääninhallituksen koordinoimassa Ruotsin Struven ketjun kulttuuriperintötyöryhmässä (Svenska förvaltningsrådet för världsarvet Struves meridianbåge). Työryhmään kuuluvat Tornionlaakson museon lisäksi Länsstyrelsen Norrbotten, Läntmäteriet sekä Ruotsin kunnat: Haaparanta, Övertorneå, Pajala ja Kiiruna, joiden alueella maailmanperintöpisteitä sijaitsee. Työryhmä koordinoi pisteiden hoitoa, tiedotusta ja kulttuuriperintökasvatusta maailmanperintö Struven ketjuun liittyen. Työryhmän kokous, johon rakennustutkija osallistui, pidettiin 6.9.2023 Kiirunassa.

7 KOULUTUKSET JA MUSEOAMMATILLISET TAPAAMISET

Aluetutkija, arkeologi, rakennustutkija ja korjausrakentamisen asiantuntija osallistuivat tutkijoille osoitettuihin koulutustilaisuuksiin, seminaareihin ja tapaamisiin. Suuri osa tapaamisista, koulutuksista sekä seminaareista järjestettiin etänä. Kaikki alueellisen museotyön ja kulttuuriympäristötyön koulutustapahtumat ja seminaarit on lueteltu liitteessä.

Kokoelma-amanuenssi osallistui Museoliiton organisoimaan Esinetuntemus museoissa: monipuoliset museomateriaalit koulutukseen 18.4.2023, joka järjestettiin etänä. Koulutuksen aiheena olivat tällä kertaa monimateriaaliset objektit museokokoelmissa ja niiden säilytys. Lisäksi molemmat amanuenssit osallistuivat Museon kutsumattomat vieraat -koulutukseen, joka myös järjestettiin etänä.

Ruotsin hallituksen kulttuurivaliokunta vieraili museossa 25.4. Museonjohtaja ja museolehtori kertoivat heille museon toiminnasta ja rajanylisytydestä.

Museonjohtaja ja aluetutkija osallistuivat Valtakunnallisille museopäiville ja Suomen Museoliiton 100. vuosikokoukseen Helsingissä 24.–26.5.

Museonjohtaja ja arkeologi osallistuivat Oulun yliopiston järjestämään seminaariin Emotion, childhood, and minorities in the archaeological research Oulussa 4.–5.7.

Museon henkilökuntaa osallistui Aineen taidemuseolla järjestettyyn Antirasismi-seminaariin 24.8.

Valtakunnalliset Kotiseutupäivät järjestettiin Kotkassa 8.–10.9. Tornion kaupungin edustajina paikalla olivat museonjohtaja Titta Kallio-Seppä ja kaupungin edustajana Outi Rämö.

Vuoden 2023 Maakuntatutkijoiden neuvottelupäivät 14.–15.9. järjestettiin Kuopiossa. Tapaamiseen osallistui aluevastuumuseoiden tutkijoita ympäri Suomen. Kokouksessa keskusteltiin kesän VALVA-neuvotteluista, yhteistyöstä ja paikallismuseoiden hankeavustuksista vuonna 2024 (alustajina Jonina Vaahtolampi ja Risto Hakomäki Museovirastolta) sekä yhteistyöstä paikallisen kulttuuriperinnön hyväksi (Liisa Saarinen, koordinaattori, Suomen Kotiseutuliitto) ja Itä-Suomen vuoden paikallismuseo -kisan laajentamisesta valtakunnalliseksi.

Museonjohtaja osallistui Aineen taidemuseolla järjestettyihin Valtakunnallisiin taidemuseopäiviin 12.10. Museonjohtaja esitelmöi päivillä yhdessä Haaparannan Svefin Arja Martinviidan kanssa Tornionlaakson museon rajanylisestä museotyöstä.

Museonjohtaja ja museolehtori osallistuivat 9.11. Luulajassa pidettyyn meänkieliseminaariin, jonka järjestäjänä toimi Ruotsin ISOF.

Tornionlaakson museo järjesti yhden Museot muuttuvassa ilmastossa -seminaarin ilmastostudioista 30.11.2023. Tilaisuus oli Varsinaissuomen museoiden ilmastolupaus -hankkeen päätösseminaari ja suunnattu museotoimijoille. Tilaisuuteen osallistui Tornionlaakson museolla 7 henkilöä.

8 VERKOSTOT, TYÖRYHMÄT, HANKKEET JA SEMINAARIT

Aluetutkija ja museonjohtaja osallistuivat Tornionlaakson museon edustajina **Bothnia Business Heritage** -hankkeen ja verkoston toimintaan. Interreg Aurora rahoitteisessa (1.1.2023–31.8.2025) hankkeessa luodaan Perämeren molemmille rannoille kulttuuriperintö- ja yritystoimijoita yhdistävää ja hyviä toimintatapoja jakavaa verkostoa. Hanketta vetää Centria-ammattikorkeakoulu yhdessä KulturÖsterbottenin, Luleån teknillisen yliopiston, Skellefteån museon, ja Västernorrlandin museon kanssa.

Museonjohtaja osallistui Norrbottenin alueen museonjohtajien verkkokokouksina toteutettuihin tapaamisiin.

Museo on mukana Ruotsin Kukkolankoskella sijaitsevan Tornedalens fiskemuseum – Tornionlaakson kalastusmuseon johtokunnassa jäsenenä.

Amanuessi Saija Pietiläinen on ollut jäsenenä Tornion Kotiseutuseura ry:n hallituksessa.

Museonjohtaja toimii Tornionlaakson neuvoston kulttuuri- ja matkailutyöryhmän jäsenenä kuullen myös Tornionlaakson vuosikirjan (2020–2022) toimituskuntaan. Museonjohtaja osallistui myös Tornionlaakson neuvoston hankkeeseen ”Kulttuuri ja perinteet, jotka yhdistävät kolmea maata” ohjausryhmän jäsenenä.

Tornionlaakson museo toimii osana Lapin lastenkulttuuriverkostoa. Museolehtori osallistui vuoden aikana verkoston yhteistoimintaryhmän kokouksiin pääosin etänä. Museolehtori on myös mukana epävirallisessa arkeologian tiedekasvatusverkostossa, joka suunnittelee arkeologian käyttöä opetuksessa ja pedagogisten sisältöjen luomisessa.

Museolehtori osallistui Lapin lastenkulttuuriverkoston etätapaamisiin. Museolehtori jatkoi osallistujana toistaiseksi epävirallisessa arkeologian tiedekasvatusverkostossa, joka pyrkii suunnittelemaan arkeologiaan liittyviä opetussisältöjä ja -paketteja. Museolehtori teki tiivistä yhteistyötä Aineen taidemuseon ja Tornion kirjaston henkilökunnan kanssa yhteisten lastentapahtumien osalta.

Museo on jäsenenä Lapin kulttuuriympäristön ja maisemanhoidon yhteistoimintaryhmässä sekä Lapin, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueiden toimijat käsittävissä Pohjois-Suomen kulttuuriympäristöyhteistyöryhmässä sekä Lapin perinnebiotooppien hoidon alueellisessa

yhteistyöryhmässä ja Helmin-alueiden Lapin yhteistyöryhmässä. Tapaamiset järjestettiin etäyhteyksin. Kaikki ryhmät eivät kokoontuneet toimintavuoden aikana. Tornion kaupunki on Suomen historialliset kaupungit ry:n jäsen, ja Tornionlaakson museo on edustanut kaupunkia yhdistyksessä. Rakennustutkija on ollut vuonna 2023 yhdistyksen hallituksessa, joka kokoontui kuusi kertaa etäyhteydellä. Lisäksi museo on mukana Lapin rakennusperinne ry:n toiminnassa, jonka kokouksiin rakennustutkija osallistui.

Uppsalan yliopiston opiskelijat Evelina Asp ja Emma Pettersson Juntti vierailivat ja haastattelivat maaliskuussa 2023 amanuensseja, museolehtoria ja museonjohtajaa opinnäytetyöhönsä *Tornedalens kulturella gränser En studie av Norrbottens museum och Tornedalens museums hantering av det tornedalska kulturarvet*. Pro gradu –tutkielma on luettavissa: <https://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1775261/FULLTEXT01.pdf>

Maupertuis-säätiön kanssa tehtiin kaksi tutustumismatkaa vuoden aikana. 12.1. museonjohtaja ja museolehtori vierailivat säätiön kanssa Aavasaksalla ja Matarengin kirkolla. 27.9. museonjohtaja, aluetutkija ja arkeologi vierailivat säätiön edustajien kanssa Maupertuis'n mittaupisteillä Pellon Niemivaarassa ja Kittisvaaralla.

9 MARKKINOINTI JA TIEDOTTAMINEN

Museon markkinoinnin ja tiedotuksen kohderyhmiä olivat paikalliset yksittäiskävijät, koulut, lapsiperheet, matkailijat, yhdistykset ja yritykset, seurakunnan työntekijät sekä varhaiskasvatuksen opettajat ja perhepäivähoitajat. Kouluille lähetettiin tiedotteita vaihtuvista näyttelyistä ja tilattavista työpajoista ja opastuksista. Tiedotteet toimitettiin eteenpäin kouluille Torniossa Kompassin asiakaspalvelun kautta sisäisenä postina sekä sähköpostitse. Haaparannan kouluille ja suomalaisiin lähikuntiin koulutiedote lähetettiin sähköisesti. Koulutiedote toi varauksia opastuksille ja työpajoihin.

Museon kotisivut sijaitsevat Tornion kaupungin internetsivuilla, www.tornio.fi/tornionlaaksonmuseo . Sivuston kielet ovat suomi, ruotsi ja englanti.

Ajankohtaisista näyttelyistä, tapahtumista ja muista museon teemoista tiedotettiin internetsivujen lisäksi museon omissa profiileissa Facebookissa ja Instagramissa, kaupungin internetsivun Ajankohtaista-palstalla sekä tapahtumakalentereissa ja postituslistoilla. Medialle tapahtumista ja vaihtuvista näyttelyistä tiedotettiin lehdistötiedotteilla ja näyttelyiden alkaessa järjestettiin tiedotustilaisuuksia lehdistölle. Näyttelyistä ja tapahtumista tehtiin julisteet, joita jaettiin julkisille ilmoitustauluille Tornioon ja Haaparannalle. Jokaisesta näyttelystä saatiin myös mainos kaupungin LCD-tauluihin teiden varsilla. Kaupungin sisäinen intranet mahdollistaa tiedottamisen museon tapahtumista ja näyttelyistä kaupungin henkilöstölle.

Museon Instagram-tilillä oli vuoden lopussa 1010 seuraajaa ja Facebook-tilillä 1963 seuraajaa sekä 1673 sivutykkäystä. Vuoden 2023 aikana museo omaksui tehokkaasti maksetun mainonnan somessa ja saavutti sen kautta aikaisempaa laajemmin yleisöä ja uusia seuraajia.

Museon Youtube-kanavalla olevia videoita on katsottu vuoden 2023 aikana yhteensä 7200 kertaa, mikä on 376 % enemmän kuin vuonna 2022. Youtube-kanavan tilaajia museolla oli vuoden lopussa 159 eli lisää tilaajia saatiin 100 kpl. Museon YouTube-kanava sai vuoden 2023 aikana 100 uutta tilaajaa. Yhteen laskettuna kaikkien videoiden (livestriimit ja muut videot) katselukertoja vuoden aikana oli 7232. Pääosa luennoista ja livestriimeistä on kanavalla näkyvissä noin 2 viikon ajan ensiesityksestä.

Vuonna 2023 tiedotusosumia oli 80, joista 67 oli sanomalehdissä tai nettisivuilla julkaistuja juttuja (Suomi 48 ja Ruotsi 19). Lisäksi radio- tai tv-haastatteluja tai muita osumia Suomessa saatiin 11 ja Ruotsissa 2. Museonjohtaja kirjoitti Lounais-Lappi -lehteen kolme kolumnia.

Tarkempia tietoja vuoden toiminnan tilastoinnista on tallennettu Museoviraston kokoamaan Museotilastoon 2023, joka on jätetty 22.3.2024.

Torniossa, 22.3.2024

Titta Kallio-Seppä, museonjohtaja

1 ALLMÄNT

Året 2023 var det 109:e verksamhetsåret för Tornedalens museum. Det 1914 bildade kulturhistoriska museet blev kommunalt 1975 och sex år senare utnämnde finska utbildningsministeriet museet till Västerbottens (på finska Länsipohja) landskapsmuseum. Museisamarbetsavtalet mellan städerna Torneå och Haparanda trädde i kraft i början av 2014. Tornedalens museum blev regionalt ansvarsmuseum och fick ett nytt finskt namn 1/1 2020. Museets verksamhetsområde omfattar Tornedalskommunerna från Simo i söder till Muonio i norr.

Året 2023 var ett aktivt år på det finska museifältet. Människor runt om i Finland hittade till museer. Även för Tornedalens museum blev det ett rekordår – museet hade 10 555 besök, som är alla tiders rekord.

Bland tillfälliga utställningar presenterades Mikko Saarenpääs karriär som gemensam museimästare för Aines konstmuseum och Tornedalens museum från 1980-talet till idag samt museimästarens arbete i allmänhet. Medan utställningen Takkorsverk presenterade medeltida takkonstruktioner i kyrkor. I samband med Takkorsverk-utställningen arrangerades ett för allmänheten öppet seminarium kring Tornedalens kyrkohistoria i församlingshemmet i Keminmaa.

Verksamhetsåret inledde museets nya fyraårsperiod, 2023–2026, som regionalt ansvarsmuseum. Årsarbetsenheten som Undervisnings- och kulturministeriet anvisar till ansvarsmuseiverksamhet växte med 0,7 enheter till 4,0 enheter jämfört med föregående år. Ökningen handlade om inrättande av en ny tjänst som expert inom byggnadsvård, som Johanna Peuraniemi tillträdde i april. Inom regionalt arbete genomfördes med projektfinansiering från Undervisnings- och kulturministeriet en utökning och uppdatering av kunskapsinnehåll om bebyggd kulturmiljö i museets digitala informationsportal (MIP).

Under året skickades en ansökan som tagits fram tillsammans med utövare av det traditionella håvfisket till svenska ISOF som valde Torneälvens håvfiskekultur som Sveriges nästa kandidat till Unescos förteckning över immateriellt kulturarv. I slutet av året kom beskedet från finska Utbildnings- och kulturministeriet att även Finland ansluter sig till det multinationella projektet. Under 2024 bereds den egentliga ansökan till Unesco.

Museet arrangerade aktivt föreläsningar i olika ämnen och genom dessa nåddes nya typer av besöksgrupper (män och unga vuxna). Bottenviken-föreläsningsserien presenterade områdets sjöhistoria och docent Ilkka Teerijokis föreläsningar om svenska regenter berättade om vår historia på 1600- och 1700-talet. I slutet av året visades filmen om första världskriget The War to End All Wars som rockbandet Sabaton producerat.

Tornedalens museum fungerar också som Torneå stads officiella infopunkt.

1.1 Den gränsöverskridande museistyrelsen

Museet arbetar under ledning av Torneå stads livskvalitetsnämnd. Den gränsöverskridande styrelsen som grundats i början av 2014 ansvarar för utvecklingen av Tornedalens museum – Tornionlaakson museo.

Tornedalens museum är världens enda gränsöverskridande museum gemensamt för två länder. Enligt ett samarbetsavtal mellan Haparanda och Torneå har museets styrelse medlemmar från både Torneå (3) och Haparanda (2). Ordföranden är från Torneå och vice ordföranden från Haparanda. Styrelsen sammanträdde fem gånger. Medlemmarna från Torneå var Karoliina Harjuoja ordf., Vilho Junnola (fram till 10/23) Jaakko Pelimanni (fr.o.m. 10/23) och Sirpa Kokkonen. Styrelsemedlemmarna från Haparanda var Eivor Olofsson vice ordf. och Per Arne Kerttu. Stadsstyrelsen i Torneå har representerats av Jari Sainmaa. Därtill har Tarja Konola-Jokinen, Torneås skolchef (bildningsdirektör) och Daniel Fällidin, kultur- och fritidschef från Haparanda

deltagit i mötena. Av museets personal deltog museichefen Titta Kallio-Seppä och museipedagogen Joni Karjalainen som sekreterare.

1.2 Regionalt ansvarsmuseum

Tornedalens museum har arbetat som regionalt ansvarsmuseum från och med år 2020. Det regionala ansvaret består av utveckling av regional museiverksamhet och regionalt kulturmiljöuppdrag i de finska kommunerna Kemi, Keminmaa, Kolari, Muonio, Pello, Simo, Tervola, Torneå och Övertorneå. Museets plan för regionalt arbete för 2023–2026 godkändes i början av 2023. Det statliga anslaget för ansvarsmuseiarbetet steg från 3,3 årsarbeten till 4,0.

1.3 Museets verksamhetsidé, vision och värdegrunder

Tornedalens museums verksamhet styrs av följande idéer som vi tillsammans beskrivit:

Vår verksamhetsidé – Vår mission: *Tornionlaakson museo – Tornedalens museum är ett led till Tornedalens kulturarv.*

Vad är det vi vill vara – Vår vision: *Tornedalens museum - Tornionlaakson museo är en gränslös mötesplats och en kraftfull minnesbärare av vårt kulturarv.*

Vad är det vi tror på, vilka är vi – Våra värdegrunder: *Vi är ett diskuterande, sakkunnigt, öppet och nyfiket museum samt ett arbetslag. Vi är experter på regionens kulturarv och vi tar djärvt ställning i frågor som handlar om älvdalarnas kulturarv. Vi bemöter allmänheten och våra intressegrupper med lyhördhet. Vi delar med av vårt kunskapsinnehåll och är öppna för nya saker. Vi är entusiastiska och följer vår tid.*

2 PERSONAL

Museet hade sammanlagt 13,3 medarbetare räknat i årsarbeten.

Titta Kallio-Seppä, fil.doc., ekonomi mag. arbetade som museichef. Museiassistent Sisko Kalliokoski ansvarade för museets reception. Merkonom Outi Johansson arbetade som museets kanslisekreterare. Som museimästare arbetade Mikko Saarenpää (34 %) och Pasi Makslahti (45 %). Fil. mag. Riikka Pyykkö arbetade som amanuens med ansvar över arkiv och foton. Fil.mag. Saija Pietiläinen arbetade som amanuens med samlingsansvar och fil.mag. M Joni-Pekka Karjalainen som museipedagog.

Som ansvariga över Tornedalens museums uppdrag som regionalt ansvarsmuseum arbetade byggforskare fil.mag. Teija Ylimartimo, regionforskare fil.mag. Terhi Tanska samt tf. arkeolog fil.doc Annemari Tranberg (samt fr.o.m. 18/12 t.f arkeolog Laura Ohenoja), samt som ny anställd fr.o.m. april Johanna Peuraniemi som expert inom byggnadsvård.

I receptionen som museiassistenter arbetade även fil.mag Virpi Toratti 12 mån och Alexis Leiviskä 3 mån. Fil.mag Minna Heljala arbetade 3 månader i MIP-projektet och sparade kunskap om bebyggda kulturmiljöer. Marja Kurttio har arbetat på museet under 3,5 månader med iordningsställande och katalogisering av arkivmaterial. Aino Angeria sommararbetade med planering av kulturhamnens gårdsområde vid Strandgatan (Rantakatu). En bildstuderande och en mediastuderande från Yrkesinstitutet Lappia praktiserade under sammanlagt 2,5 månader och en från Lapplands yrkeshögskola under 05 månader. Museet hade även tre praoelever. Därtill hade museet hjälp av teknisk personal.

Personalen från Aines konstmuseum och Tornedalens museum firade sommarsäsongens början 2/6 genom att åka till Kukkolaforsen och ha en gemensam planeringsdag.

Mikko Saarenpää gick i pension i oktober från tjänsten som gemensam museimästare för Aines konstmuseum och Tornedalens museum som han på ett förtjänstfullt sätt arbetat i sedan mitten

av 1980-talet. På Finlands självständighetsdag gav Finlands president museimästare Mikko Saarenpää Finlands Vita ros riddarordens medalj av 1:a klass.

3 SAMLINGAR

I början av 2023 fortgick arbetet med kontroll av migration i anslutning till idrifttagande av Kookos-förvaltningssystemet och en del korrigeringar gjordes ännu efter att produktionsarbetet påbörjats. Samtidigt påbörjades fördjupning i MuseumPlus-systemet och dess katalogiseringsinstruktioner. Katalogiseringsuppgifter indelas i 10–15 moduler i det nya systemet, vilket medfört en del utmaningar när det gäller att ta till sig systemet och hitta information. Under slutet av året hat samlingsförvaltningssystemet utvecklats vidare genom att förnya och optimera modulstruktur och införa nya egenskaper. Ett utkast till Tornedalens museums egen handbok för katalogisering av foton och trycksaker har tagits fram. Samma handbok kan delvis tillämpas för AV-material och arkivmaterial. Nya samlingsobjekt har katalogiserats in i systemet i samband med inläring av systemets användning.

I oktober 2023 gjorde Museiförbundet och Zetcom en affär som innebar att Kookos-förvaltningssystemet övertogs av schweiziska Zetcom. Företaget servar sina nordiska kunder genom det nya dotterbolaget Zetcom Nordics i Helsingfors. I samband med detta delades MuseumPlus-produktionsmiljö i två separata instanser: Museiverkets egen instans och en gemensam instans för övriga användarorganisationer, som förutom Tornedalens museum används av cirka 40 andra finska museer och samlingsorganisationer.

MuseumPlus-systemets utbildningar har arrangerats på distans. Huvudanvändarutbildningen arrangerades 7/3 och utbildningen om massbearbetning 1/6. Dessutom har det arrangerats månadsvisa kundtillställningar där man berättat om systemets utveckling och andra förändringssituationer.

Överföring av Mia Greens negativsamling från Haparanda till förvaring i Tornedalens museum framskred i mars 2023. Museets styrelse har behandlat frågan redan 2017. Greens samling innehåller cirka 5 000 glasnegativ samt hundratals nitrat- och acetatnegativ från tiden 1890–1940. Haparanda kommun vill att även Roll-fotos negativsamling ska förvaras på museet. Det handlar om cirka 10–15 hyllmeter av negativ från 1940–1960-talen, de flesta i plast. Avtalsförhandlingarna mellan Haparanda kommun och Tornedalens museum startades på våren och i april 2023 var museets amanuenser till Haparanda för att ta en första till på materialet. Eftersom Greens negativsamling innehåller brandkänsliga nitratnegativ, beställdes en konditionskartläggning av finska Fotokonstmuseets fotokonservator Laura Sallas för att ta reda på antalet och konditionen av den här typen av negativ. Hon besökte Haparanda i december 2023 för att undersöka materialet. Amanuenserna och museichefen hjälpte till med kartläggningen som sedan fortsatte i egen regi i januari 2024 för att utreda det totala antalet nitratnegativ.

Under det gångna året gällde de tidigare långtidslånen från Kemi historiska museum och Tornedalens fiskemuseum, sammanlagt 8 föremål. Till museets tillfälliga utställningar lånades sammanlagt 22 objekt från andra museer och privatpersoner.

Museet var medlem i professionella museers arkiverings- och samlingsamarbetsnätverk TAKO. Tornedalens museum tillhör pool 2 vars sparuppgift består av Individ, samhälle och offentligt liv. Amanuenserna deltog i TAKO:s vår- och höstseminarier, den här gången på distans. Under året hölls 2 poolmöten och i samlingsamanuensen deltog i dessa.

Utifrån Tako-samarbete deltog man dessutom i Tako- Tech-gruppens webinarium och ett preliminärt möte. TAKO samlade ihop museiarbetare som är intresserade av digitalisering samt utveckling av system och arbetssätt, och som vid sidan av sin egen tjänst exempelvis ansvarar för museets IT-frågor och processernas utveckling. Uppdatering av arbetsfördelning inom sparandet väckte diskussioner och samlingsamanuensen deltog i en workshop kring detta 12/10.

Samlingsamanuensen deltog i ansvarsmuseernas samarbetsgruppsmöten (KovaVastuu) för samlingsansvariga. Alla möten, sammanlagt 4 st., hölls på distans. Som en del av det regionala arbetet deltog amanuenserna även i möten där regional samlingspolitik förbereddes tillsammans med övriga nordliga yrkesmuseer.

Koronatidens dokumentation fortsatte och under 2023 har 4 nya svar inkommit till webbenkäten. Amanuensen, regionforskaren och museipraktikanten besökte svenska tullens 16/3 2023 för att diskutera om koronatidens påverkan på tullens arbete och för att förbereda en intervju som en del av koronatidens samtidsdokumentation.

Amanuenserna har också deltagit i planering och byggande av alla tillfälliga utställningar. Därtill har amanuenserna deltagit i kommunbesök där de presenterat museets tjänster kring samlingsarbete.

3.1 Föremålssamlingar

Tornedalens museums samlingar förvaltades med stöd av ett samlingspolitiskt program. På föremålssidan har fokuset legat i idrifttagandet av det nya systemet samt i granskning och korrigeringar av migrationen. Amanuensen svarar även på frågor som gäller föremål. Sammanlagt gavs 80 experttjänster kring föremål varav 24 var kundbesök i museet.

Museets föremålssamling växer huvudsakligen genom donationer. Samlingarna växte med många slags föremål. Vi fick ta emot en huvudbonad som tillhört en järnvägstjänsteman samt en postmannadräkt från 1980-talet samt en flora som en skolpojke samlat i början av 1950-talet. Dessutom gjordes ett byte mellan Norra Österbottens museum där Tornedalens museum överlämnade ett yrkessigill från 1800-talet som tillhört en bagare från Uleåborg medan vi fick en soffa som Ilmari Manninen fått till sina samlingar 1929 och varit i bruk i finska Övertorneå och ursprungligen tillhört Nationalmuseets samlingar. Under 2023 växte samlingarna med 109 föremål. Museets föremålssamling består av totalt 20 705 objekt. 6 776 av Tornedalens museums föremålssamlingar har katalogiserats i samlingsförvaltningssystemet och 6 205 föremål har digitaliserats.

Museets föremålssamlingar har tre delsamlingar: en naturvetenskaplig samling som inte aktivt utökas samt en konstsamling och en arkeologisk samling. Antalet objekt i den naturvetenskapliga samlingen är 1 529. Konstsamlingen har idag totalt 181 objekt. Av dessa har 113 stycken digitaliserats. 349 objekt i den arkeologiska samlingen har digitaliserats.

I juni besöktes museet av finska nationalmuseets konservator som kontrollerade konditionen av kanonerna från Röyttä som placerats vid Tornedalens museum. Kanonerna tillhör Nationalmuseets samlingar, men placeringen i Torneå blev överenskommet redan i samband med fyndet på 1970-talet. Kanonernas kondition bedömdes tillfredsställande men de kräver lite upprustning. Museet fick instruktioner i slutet av året.

3.2 Foto- och arkivsamlingar

Samlingsarbetets fokus har legat i förberedande uppgifter i samband med byte av samlingsförvaltningssystemet, fördjupning i instruktioner och kundservice. Det kom flerdubbelt med frågor om samlingar jämfört med tidigare år.

Experttjänster i samband med foto- och arkivsamlingar uppgick till sammanlagt 188 varav största delen var skriftliga och muntliga svar på olika frågor om samlingar. Under året gjordes 33 kundbesök på museet. I detta antal ingår förutom forskarkunder även materialöverlämnare. Kopieringsbeställningarnas antal var 21 och det levererades 38 fotokopior.

Fotosamlingarna växte med 27 materialdonationer. Största delen av donationerna var digitalkopior av foton som samlats till historieboken om Karungi som publicerades 2021. Till arkivsamlingar mottogs 14 materialdonationer, varav 5 st. var kompletteringar till redan tidigare

donerade privatarkiv. Den till antal största donationen var Kuusiluoto-samlingen från Vuokko Marttala. Den innehåller ett mångsidigt intervju-, bild- och dokumentmaterial om Kuusiluoto-sågens och sågsamhällets invånare och liv som samlingskommittén för Kuusiluoto-traditionsföreningen samt Vuokko Marttala personligen samlat in. Det var utifrån dessa material som Vuokko Marttala bland annat satte upp en utställning om Kuusiluoto 1984 och vars utställningsplanscher även ingår i donationen. Donationen består av sammanlagt 0,55 hm arkivmaterial, cirka 0,50 hm olika typer av bild- och negativmaterial samt cirka 80 st. AV-material, huvudsakligen intervjuer.

En viss tids anställd arbetade med katalogisering och iordningsställande av arkiv i 3,5 månader och slutförde i ordningsställandet av Pellon Ponsi rf:s arkiv samt Vuokko Marttalas Kuusiluoto- arkiv. Den viss tids anställda ordnade och skrev även en arkivförteckning över fotogrammetriska byggritningar som ingår i museets ritningssamlingar.

Fotosamlingarna omfattar 94 315 exemplar varav 11 525 objekt har katalogiserats i samlingsförvaltningssystemet. Fotosamlingen växte med 1837 donerade foton. Museets AV-samlingar består av 1267 exemplar varav 29 ljudinspelningar katalogiserats i samlingsförvaltningssystemet. Kart- och ritningssamlingen omfattar 429 exemplar.

Biblioteksarkivet omfattar 7370 exemplar (bibliofil boksamling, tidningar och tidskrifter och mindre trycksaker). Trycksakssamlingen som påbörjats 2013 omfattar nu 400–500 exemplar. Samlingen växte i år med 18 exemplar. 269 objekt har katalogiserats i samlingsförvaltningssystemet.

Antalet iordningställda förenings- och personarkiv i Torneå hembygdsarkiv är 140 st. och 51,62 hyllmeter. Sammanlagt 54,63 hyllmeter arkivmaterial finns tillgängligt för kunder.

4 UTSTÄLLNINGSVERKSAMHET

Tornedalens museum hade öppet ti–to 11.00–18.00 och fr–sön 11.00–15.00 finsk tid. Inträdet för vuxna var 5 euro och gratis för alla under 18 år. Museikort gäller i Tornedalens museum. Det gemensamma inträdet för Tornedalens museum och Aines konstmuseum var 8 euro.

Museets utställningar besöktes av sammanlagt 10 555 personer under året som är ett nytt rekord.

4.1 Basutställningens komplettering

Pekskärmen för basutställningens gruvverksamhetsdel kompletterades med flera texter och bilder, som handlar om regionens gruvindustri från och med Kengis bruk fram till Outokumpu stålverkets och Elijärvi gruvans olika faser. Tidigare visades endast en video om Outokumpu på skärmen.

4.2 Tillfälliga utställningar

DITT VÄRLDSARV – I FOTSPÅR AV JORDKLOTETS MÄTARE, -8/1 2023

Ditt världsarv berättade om de nordliga delarna av Stures meridianbåge i Finland, Sverige och Norge, och dess roll som jordens måttband. Utställningen producerades i samarbete med flera partners av projektet De nordligaste delarna av Världsarvet Struves meridianbåge delfinansierad av Interreg Nord-programmet (Eruf).

MÄSTAREN PÅ MUSEET 17/2–28/5 2023

Mästaren på museet –utställningen presenterade Mikko Saarenpääs långa och belönade yrkeskarriär som Aines konstmuseums och Tornedalens museums gemensamma museimästare och berättade även en museimästares arbete i övrigt. Som en del av utställningen producerades en video om museimästarens arbete på museets egen Youtube-kanal. Videon hade premiär under utställningens vernissage. Förutom Mikko intervjuades även tidigare museichefer Henri Nordberg och Minna Heljala i videon som producerades av museipedagogen Joni Karjalainen och Jari Hannunniemi, utställningsmästare på Aines konstmuseum.

TAKKORSVERK – MEDELTIDA TRÄKONSTRUKTIONER 15/6–22/10 2023

Utställningen baserar sig på ett restaureringsarbete och forskning om medeltida träkonstruktioner som arkitektbyrån Livady hållit på sedan 2007 samt på ”Medeltida träbyggtradition i Finland: stenkyrkornas takkonstruktioner, byggprocess och bygginnovationer”, ett projekt som Aalto-universitetet påbörjat i början av 2020. Bland annat takkonstruktioner i Keminmaa gamla kyrka har varit föremål för forskningen. Låneutställningen är producerad av Finlands arkitektmuseum. Utställningen har kuraterats av biträdande professor, arkitekt Panu Savolainen. Utställningsgruppen består även av Ilari Aalto, Franziska Dalheimer, Marko Huttunen, Laura Laine, Jan Mustonen, Mia Puranen, Lauri Saarinen, Pauliina Saarinen, Antti Seppänen, Liisa Seppänen och Miina Tolonen. Den lokala del som handlade om Keminmaas gamla kyrka togs fram i samarbete med Panu Savolainen och Kemi historiska museum.

Vid invigningen av utställningen föreläste professor Panu Savolainen om både utställningen och forskningsprojektet bakom den. Som tilläggsprogram för utställningen arrangerades ett seminarium om Tornedalens kyrkohistoria i församlingshemmet i Keminmaa. Samma dag avtäcktes även infotavlan för den medeltida begravningsplatsen i Valmarinniemi som församlingen och museet tillsammans tagit fram genom Museiverkets projektfinansiering för vård av fornminnen. I anslutning till utställningen arrangerades guidningar och tegelworkshoppar.

JULKLAPPAR GENOM TIDERN 16/11 2022–28/1 2023

Utställningen presenterade julklappar från olika årtionden och ville väcka minnen om julklappsönskningar och önskemålen uppfyllelse. Museets egen produktion

POP-UP, FÖRSTA VÄRLDSKRIGET I HAPARANDA OCH TORNEÅ 3–18/11.

Under Sabaton-visningar visade museet sin tidigare utställning om det som hände i Haparanda-Torneå under den aktuella tiden.

4.3 Museets egna utlånade utställningar

SNÖHVIT, PUNAKORVA, FJELLBLOM – NORDISKA FJÄLLBOSKAP IGÅR, IDAG OCH IMORGON (engelska–svenska) 30/10 2022–12/2 2023 Länsmuseum Gävleborg, Gävle

En version av utställningen där finska texter översatts till engelska.

SNÖHVIT, PUNAKORVA, FJELLBLOM – NORDISKA FJÄLLBOSKAP IGÅR, IDAG OCH IMORGON (finska–svenska) 17/12 2022–2/4 2023 Norrbottens museum, Luleå

4.4 Webbutställningar och -guidningar

På Tornedalens museums webbplats finns webbutställningar som museet producerat:

- Snöhvit, Punakorva, Fjellblom –utställningen om nordiska fjällkor (Lapin lehmä)
- Transit rajapostia – gränspost
- Tornionlaaksoiset kansanhuonekalut – Allmogemöbler i Tornedalen
- Museiradio
- Torneåsläktenas bomärken

I anslutning till utställningen Mästaren på museet publicerades en guidad tur till utställningen samt en kort dokumentär om museimästaren Mikko Saarenpää och hans yrkeskarriär i Torneå stads museer. Under året har videon fått sammanlagt 584 tittartillfällen.

5 ARBETE MOT ALLMÄNHETEN OCH EVENEMANG

Under 2023 arrangerade Tornedalens museum en hel del olika evenemang och andra tillställningar för allmänheten. Museet deltog också som en del av ett större program i många traditionella evenemang som Torneå stad arrangerar. Under året lockade museets olika tillställningar en rekordstor publik.

5.1 Museipedagogik

Museipedagogiken består bland annat av olika guidningar för vuxen- och barngrupper, evenemang, utställningarnas pedagogiska delar, workshoppar och resväskutställningar. Museets undervisning sker på både svenska och finska och målet är att förstärka den tornedalska identiteten. Även kulturmiljöfostran uppmärksammas i det museipedagogiska arbetet.

I museets barnhörna finns aktiviteter för barn året om, till exempel färgläggningsbilder enligt årstider och tillfälliga utställningarnas motiv. Dessutom uppdaterades innehållen i barnhörnans vitrin efter tillfälliga utställningarnas teman. I samband med Mästaren på museet fick barnhörnan en **Bygg din egen miniutställning** –del, där besökarna med hjälp av magnetbilder och olika leksaker kunde bygga en egen utställning. I anslutning till Mästaren på museet kompletterades basutställningen med plattor försedda med texten Hand made by Mikko för att visa vilka av konstruktionerna var byggda av museimästaren. Kring dessa arrangerades en **Museimästarjakt** där barnen kunde söka efter dessa textplattor i utställningslokalen. Sommarladugården fick en ny bestående minisommarladugård med kor, stängsel och miniatyrträd som barnen kunde använda för sina aktiva lekar.

Museibingo som tillverkats under 2022 översattes till engelska och meänkieli. Museibingobesökarna letar efter valda bingoföremål i museets basutställning och får samtidigt lära sig mer om dessa föremål. Bingon finns tillgänglig i foajén.

5.2 Evenemang och föreläsningar för allmänheten

Andra evenemang, tilläggsprogram och föreläsningar i museet och på andra platser arrangerades sammanlagt 52 gånger och det sammanlagda deltagarantalet var 5751. Streamade föreläsningar arrangerades av museet ännu aktivare än tidigare, vilket fått beröm av museets kunder.

De första evenemangen under 2023 arrangerades redan i januari. **De vackraste julsångerna en gång till** som blivit en tradition sjöngs på museet 4/1 tillsammans med Torneå församling. I januari arrangerades också två föreläsningar med docent Ilkka Teerijoki, den första 12/1 i församlingshemmet i Karungi med rubriken **"Ambulerande skola, folkskola, realskola. Karungi skolans olika skeden"**. Den andra föreläsningen av Ilkka Teerijoki inledde en föreläsningsserie om svenska kungar, samma serie som han även haft i Tavastehus. Föreläsningarna arrangerades i samarbete med Föreningen Norden i Torneå. Den första kungaföreläsningen hölls 17/1 med rubriken **"Gustav Vasa, den viktigaste kungen för Sverige och Finland"**. Kungaföreläsningen streamades på försök och de lärdomar som detta gav nyttjades sedan i föreläsningar under resten av året.

I februari påbörjades vårens föreläsningsserie om **Bottenviken**, som fil.doc. Juha Ylimaunu hade tagit initiativ till. Inspirationen till föreläsningen väcktes av en ny utgiven bok **Perämeri – 500 vuotta meritietä pohjoiseen**, som berättar om Bottenvikens sjöfart. Två av föreläsarna hade varit med och författat boken. Fil.doc Ylimaunu inledde föreläsningsserien med sin egen föreläsning **Torneå-traktens historia berättad genom kartor** tisdagen 28/2. Den 11/2 deltog museipedagogen

i evenemanget **Världen till vän** i köpcentret Rajalla På Gränsen genom en näverringverkstad och traditionella lekar. Den 16 februari var det också vernissage för utställningen **Mästaren på museet**.

Mars månad började livet med Torneås och Haparandas gemensamma vinterfestival **Talvihehku – Vinterglöd** 1–12/3 och 2/3 hade museet en **Hulabaloo – barnkonsert** i regi av Torneå kulturförvaltning. Den 8 februari hade museet öppet hus och besökarna kunde delta i **näverringverkstaden**. I mars arrangerades även två Bottenviken-seriens föreläsningar. Den första med namnet **Isak Mustaparta – Bottenvikspirat eller en ansvarsfull hembygdsutvecklare**, som hölls av Hannu Alatalo 14/3. Den andra föreläsningen, **Bottenvikens vrak. En tidsresa till sjöfartshistorien**, arrangerades i slutet av månaden 28/3 och med Jouko Pellikka som föreläsare. Även docent Ilkka Teerijoki fortsatte med sina kungaföreläsningar 21/3 med **Gustav Vasas arv: Sverige och Finland 1560–1611**.

Föreläsningarna fortsatte även i april med de två sista i Bottenviksserien, **Bottenvikens sjöfart under svensk makt** samt **Stora ofreden, lilla ofreden, Finska kriget och Krim-kriget längs Bottenviken**, den 11/4 och 25/4. Båda föreläsningar hölls av doktorand Outi Korhonen. I april arrangerades på museet även en **casting** till rollerna i **Nordbottniska marknadens teaterstycke** (18/4).

I samarbete med Föreningen Norden i Torneå visades fyra filmer med rubriken **Månadens nordiska film**.

Maj var en aktiv månad på museet när **Torneå-dagar** firades 6–14/5. Under festveckan spelade Rovaniemi stads officiella rytmorkester **Kommunens killar** på museet, konserten hette **Talking accordion**. Tillsammans med Aines Konstmuseum och Kalevalaföreningen i Torneå arrangerade museet även en föreläsning av Tuomas Heikkilä, professor i kyrkohistoria. Föreläsningen hette **Lalli – berättelsen om nationalskurken** (11/5). Festivalveckans huvudarrangemang **Parkkarneval** (13/5) flyttades till Strandgatans park bredvid museet. Tillsammans med Aines konstmuseum och biblioteket bjöd museet på kähästridning samt en till workshop i näverringtillverkning som hunnit bli en succé. Även medarbetarna med regionalt ansvar deltog med en egen avdelning och presenterade sitt arbete.

I maj arrangerade museet en **minneskväll om Lapplands vita ko i Simo** (17/5) och docent Teerijoki fortsatte med sina föreläsningar om kungar, nu med temat **Kustaa II Adolf** Torneås grundare (23/5). I månadsskiftet maj/juni besöktes museet av alla 2:a, 5:e och 7:e klassers elever i Haparanda som en del av **Haparanda kommuns kulturarvsbesök**.

Sommarsäsongen på museet var något lugnare när det gällde evenemang, men museet hade gott om besök i form av semesterfirare. I mitten av juni (16/6) invigdes en ny tillfällig utställning **Takkorsverk – Medeltida träkonstruktioner**, som även presenterade ansvarsrådets enda tillika Finlands nordligaste medeltida stenkyrka, den gamla kyrkan i Keminmaa. Museets medarbetare med regionalt ansvar besökte 17/6 **Tervola hembygdsmuseum under deras dagar kring traditionell mat** och presenterade samtidigt museets regionala tjänster. **Kalottjazz&Blues** som firade sitt 40-års jubileum inbjöd den populära artisten **Ida Elina** till museet där hon spelade fredagen 30/6 strax före festivalen. I juli erbjöd man på prov kostnadsfria guidningar både på finska och svenska under ett par veckor. Guidningarna lockade en hel del resenärer och lokalbor till museet.

Augusti månad gick i riktigt kyrkliga tecken då museet 3/8 tillsammans med Torneå församling arrangerade en **guidad kyrkogårdstur i ledning av docent Ilkka Teerijoki**, vilket blev en succé då nästan 70 personer kom på plats. Som tilläggsprogram för utställningen med takkonstruktioner arrangerade Tornedalens museum tillsammans med Keminmaa församling ett seminarium med rubriken **Kyrkor, gravar och kyrkoherdar i älvdalen** i församlingshemmet i Keminmaa 11/8. och efter seminariet **offentliggjordes en ny infotavla på den plats där den medeltida kyrkan i Valmarinniemi en gång stått**, detta i samarbete med Keminmaa församling och

Kalevalaföreningen i Torneå. Såväl seminariet som infotavlans offentliggörande ingick i Europeiska kulturmiljödagens program. Regionalmuseets tjänster presenterades 26/8 i Kolari på **Pasmajärvs Traditionsdagar**.

September inleddes med **Nordbottnisk marknad (Peräpohjolan markkinat)** (1–2/9), som efter flera års uppehåll arrangerades på sin gamla plats vid Strandgatan och Åströmska gården. Museet hade en näverringverkstad och marknadens program innehöll en hel del traditionella inslag i parken, från marknadsförsäljare till teater och riadanser.

I september arrangerades även den andra delen av **kyrkogårdspromenaden med docent Ilkka Teerijoki som guide vid Torneå kyrka** (5/9) och Teerijoki fortsatte också med sin föreläsningsserie om kungar och berättade om nästa kunglighet **Drottning Kristina** (6/9). Samma veckoslut arrangerade museet tillsammans med Torneå medborgarskola **en kurs i tillverkning av brickband från Valmarinniemi** i ledning av Hanna-Leena Puolakka (9–10/9) där deltagarna fick tillverka en kopia av ett band som hittats i Valmarinniemi daterat till 1200–1300-talet. I slutet av september arrangerade museets amanuenser ett event med rubriken **Kika bakom museet kulisser** (28/9) där besökarna fick ta del av museets samlingar som en del av Museiförbundets dag **Bakom museets kulisser**.

I oktober var det dags att ta ned den tillfälliga utställningen med medeltida takkonstruktioner och under sista veckan arrangerades en temavecka med namnet **Viikko keskiajalla / En vecka på medeltiden**. Under veckan arrangerades kostnadsfria guidningar till utställningen (17/10 & 19/10, på finska och svenska) samt tegelverkstäder för barn (18/10 & 20/10), med tillverkning av egna miniatyrtegel av lera efter medeltida mallar. Onsdagen 18/10 föreläste museipedagogen Joni Karjalainen under temat **Medeltida vapen och rustningar**. Temaveckan kulminerade i en **Medeltidsdag** lördagen 21/10, då museet fick besök av **Torna**, en nordbottnisk medeltidsklubb som verkar i Torneå och Haparanda området. Tornas medlemmar presenterade vapen, rustningar, medeltida kläder och handarbeten för besökarna. Dessutom fick besökarna i två workshoppar lära sig medeltida dansar. Under **de äldres vecka** 2–6/10 arrangerades kostnadsfria guidningar till den tillfälliga utställningen.

November blev museets allra livligaste månad när det gäller besökare. Månaden inleddes torsdagen 2/11 med Tornedalens museums, Aines konstmuseums och Torneå bibliotekets gemensamma **Kauhukartano / Skräckgården** -evenemang. Även i år lockade evenemanget massor av folk och museet besöktes under två timmar av 350 personer. I år fanns det siarhäxor och örtnåjder, en gargoyle-lerverkstad, irrblossletande och dessutom återigen ett av museet tillverkat häxbo i källaren av den Åströmska gården.

Nästa större händelse i museets omgivning var Torneå stads **tvärkonstnärliga ljusfestival PIOT** (10–11/11), som spred sig till hela Strandgatans område med ett varierat program i ljusets tecken. Fredagen 10/11 arrangerade museet en vernissage för utställningen **Julkappar genom tiderna**, med Torneå stadsdirektör Jukka Kujala och Nina Waara, kommunalråd i Haparanda som invigningstalare. Förskolegrupper från Torneå och Haparanda var inbjudna till vernissagen men på grund av ödets inblandning kunde förskolebarnen från Haparanda inte komma och ersattes av Gränsskolans 7:e klass.

Museet visade också svenska power metalbandets **Sabatons The War to End All Wars – The Movie** på fredag och lördag (10–11/11). Bandet hade på sommaren lanserat ett projekt där museer utan kostnad fick möjlighet att visa filmen som handlar om tiden under första världskriget. Förutom Tornedalens museum var det endast pansarmuseet i Parola som nappade på erbjudandet i Finland och nyheten spreds stort i media, även Radio Rock tog upp det i sin sändning. Museet beställde även t-shirtar med filmens motiv och museets logo. På grund av enormt stor efterfrågan gavs även extra föreställningar (15/11 & 18/11). Allt som allt blev det åtta visningar öppna för allmänheten. Även skolorna i Torneå och Haparanda bokade privata visningar för sina klasser. Filmen sågs av hela 439 personer. I december fick museet även vara ett levande inslag i städernas gemensamma **julkalender**. Den första av museets luckor öppnades 2/12, då museet och utställningen Julklappar

genom tiderna kunde besökas utan inträdesavgift. Den andra luckan, **Kulturgårdens jul** (9/12) var gemensam för Tornedalens museum, Aines konstmuseum och Torneå bibliotek. Under evenemanget hade Tornedalens museum julpysselveckstad och Odd Fellows **Stjärngossar** (Tiernapojat) uppträdde på meänkieli. Även två föreläsningar av Ilkka Teerijoki hölls i december. Den första var i församlingshemmet i Karungi (11/12) under rubriken **Båtar, hästar, tåg och bilar. Karungibornas trafikförhållanden från 1700-talet till 1900-talet**. Nästa kungaföreläsning gavs på museet redan dagen därpå (12/12). Nu var det **Karl X Gustav & Karl XI** som stod i tur.

Det traditionella **Lucia-tåget** (13/12) vägledde oss till julefridstiden. Istället för Språkskolan var det Hannula-skolans elever i 6A som stod för föreställningen. Vid årets sista händelse (19/12) fick museet stå värd för den långvarige samarbetspartner **Tapio Salos boksläpp av Rakkautta ja sotaa – Veikko ja Helvi Salon kirjeenvaihtoa 1940–1944** (Salos föräldrars brevväxling under kriget).

Museets YouTube-kanal fick under 2023 sammanlagt 100 nya beställare. Alla live-sändningar och övriga videospelningar hade sammanlagt 7232 tittartillfällen under året. Våra föreläsningar och live-streamingar kan i regel ses på vår kanal under cirka 2 veckor efter första visningen.

Streamade föreläsningar och seminarier (YouTube). År 2023 producerade museet sammanlagt 13 streamingar som sågs av sammanlagt 4764:

Gustav Vasa, den viktigaste kungen i Sverige och Finland? föreläsning av Ilkka Teerijoen (kunde ses under 2 v, streamats 17/1 2023) 179 tittartillfällen

Bottenviken- föreläsningsserie: Torneå traktens historia berättat genom kartor. Fil.doc Juha Ylimaunu, (kunde ses under 2 v, streamats 28/2 2023) 535 tittartillfällen

Bottenviken-föreläsningsserie: Isak Mustaparta. Hannu Alatalo, (kunde ses under 2 v, streamats 14/3 2023) 647 tittartillfällen

Gustav Vasas arv: Sverige och Finland 1560–1611. Ilkka Teerijoki, (kunde ses under 2 v, streamats 21/3 2023) 425 tittartillfällen

Bottenviken -föreläsningsserie: Bottenvikens vrak. Jouko Pellikka, (kunde ses under 2 v, streamats 28/3 2023) 377 tittartillfällen

Bottenviken-föreläsningsserie: Sjöfart i Bottenviken under svensk makt. Outi Korhonen, (kunde ses under 2 v, streamats 11/4 2023) 303 tittartillfällen

Bottenviken-föreläsningsserie: Stora ofredens, lilla ofredens, Finska krigets och Krim-krigets händelser längs Bottenviken. Outi Korhonen, (kunde ses under 2 v, streamats 25/4 2023) 216 tittartillfällen

Lalli – berättelsen om nationalskurken. Tuomas Heikkilä, professor i kyrkohistoria, (kunde ses under 2 v, streamats 11/5 2023) 359 tittartillfällen

Gustav II Adolf. Ilkka Teerijoki, (kunde ses under 2 v, streamats 23/5 2023) 400 tittartillfällen

Kyrkor, gravar och kyrkoherdar i älvdalen -seminariet. Flera talare (kunde ses under 2 v, streamats 11/8 2023) 432 tittartillfällen

Drottning Kristina. Ilkka Teerijoki, (kunde ses under 2 v, streamats 6/9 2023) 499 tittartillfällen

Medeltida vapen och rustningar. Joni-Pekka Karjalainen, (kunde ses under 2 v, streamats 18/10 2023) 215 tittartillfällen

Karl X Gustav och Karl XI. Ilkka Teerijoki, (kunde ses under 2 v, streamats 12/12 2023) 177 tittartillfällen

Utställningarnas video-guidningar och övriga videor (YouTube), sammanlagt 27 st. med 2468 tittartillfällen under 2023.

Första visningar under 2023:

Tillverkning av en näverring -instruktionsvideo (första visningen 13/2 2023, 747 tittartillfällen 2023)

Mestari museossa – Mästaren på museet -miniatyrdokument (första visningen 16/2 2023, 428 tittartillfällen år 2023)

Mästaren på museet, guidad visning (första visningen 6/4 2023, 156 tittartillfällen)

Tidigare års videor (YouTube), som fortfarande kan ses, tittartillfällen under 2023 sammanlagt 1137.

5.3 Kulturorientering i Torneå

Kulturorienteringsrundan i Torneå som tagits fram tillsammans med idrottsföreningen Alatornion Pirkat för att fira Torneås 400 års jubileum 2021 var populär speciellt under sommaren och i slutet av året 2023. Intresset sjönk något jämfört med året innan, men det bör observeras att kontrollerna besöktes fortfarande nästan varje månad, och att alla kontroller har haft flera besökare under året (Se tabell och diagram nedan).

Kulturorienteringen är öppen ännu och kan laddas ner från Tornedalens museums webbplats (<https://www.tornio.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/tornionlaakson-museo/lisatieto-tornionlaaksosta/tornion-kulttuurisuunnistus/>). I början av 2023 har kontrollfrågorna uppdaterats med engelskspråkiga versioner.

Antalet svar på kontrollfrågor per månad under 2023:

<i>Rasti</i>	<i>tammi</i>	<i>helmi</i>	<i>maalis</i>	<i>huhti</i>	<i>touko</i>	<i>kesä</i>	<i>heinä</i>	<i>elo</i>	<i>syys</i>	<i>loka</i>	<i>marras</i>	<i>joulu</i>	<i>Yht.</i>
1		1		1	3	1	2		2	2		4	16
2	1	1			3	1	2	2	2	1		3	16
3		1				3			3	1	1	3	12
4		1				1				2		2	6
5						1			2	3	1	2	9
6						2		1	1	3		3	10
7				1		2			2	1	1	2	9
8						2			2	3	1	2	10
9						3		1	1	3		3	11
10		1				2				2		2	7
11					1	1				2		2	6
12					2	1				3		2	8
13					1	1				2		2	6
14					2	1				3		2	8
15					2	1				2		2	7
16					2	2				2		1	7
17					2	1		2		2		1	8
18					2	1		1		2		3	9

19					1				1		3	5	
20				2	1				2		2	7	
21				2	1		1		2		2	8	
Yht.	1	5	0	2	24	30	4	8	15	44	4	48	185

Antalet orienterare kan uppskattas grovt utifrån öppnade kontrolltexter och svar på kontrollfrågor. Under 2021–2022 har kontrolltexterna öppnats 5318 gånger, och kontrollfrågorna har besvarats sammanlagt 1780 gånger. År 2023 har kontrolltexterna öppnats 1298 gånger och kontrollfrågor besvarats 131 gånger.

Det är klart att inte ens nära på alla som öppnat kontrolltexten har svarat på de lekfulla kontrollfrågorna. Antalet anger endast användarna av de enskilda kontrolltexter och frågor, inte antalet orienterare. Enskilda orienterare har kunnat söka alla kontroller eller endast besöka en eller två kontroller. En del av orienterarna har gått runt tillsammans med familjen eller sina vänner och därför kan det finnas flera användare bakom ett klick.

Utifrån besvarade kontrollfrågor år 2023 (Se tabell ovan) under den populäraste månaden december har alla kontrollfrågor besvarats sammanlagt 48 gånger, den populäraste kontrollfrågan har besvarats 16 gånger, och sammanlagt har alla kontrollfrågor besvarats 185 gånger under 2023. Tabellen tyder på att orienterarna även i år har besökt kontrollerna mycket olika. När en orienterare har besökt en eller två kontroller under en månad har en annan försökt hinna så många som möjligt under en dag.

5.4 Minnesportfölj

Minnesportföljen besökte år 2023 Tervola, Pello, finska Övertorneå, Torneås Tornio-tupa och Saarenvire samt Hemstranden i Haparanda.

5.5 Grupp- och skolbesök

Museet arrangerade sammanlagt 144 guidningar för totalt 2244 personer. Av dessa var 91 grupper och 1558 deltagare förskole-, skol- och studerandegrupper. Sammanlagt arrangerades 58 workshoppar och deltatarantalet var 854.

I månadsskiftet maj- och juni fortsatte museet med **Haparanda skolornas 2:e, 5:e & 7:e klassers kulturarvbesök**. Under besöken fick eleverna guidningar i museets basutställning. Guidningarna utfördes av museipedagog Joni-Pekka Karjalainen och Tapio Salo från Haparanda.

Kulturarvbesöken fortsatte under augusti och september genom besök i Saivaara stenåldersby och Kukkolaforsen. Saivaara besöktes av 3:e klasselever från Haparanda (29/8–1/9) och de fick lära sig om livet på stenåldern och fornminnen genom att besöka olika punkter. På museipedagogens punkt fick barnen forska i stenålders föremål och material samt prova på hur föremål grävs fram vid arkeologiska grävningar. Vid Kukkolaforsen fick 4:e klassister (4–5/9) veta mer om bastukultur, forsifiske och Kukkolaforsen i allmänhet. Museipedagogen berättade för elever om kvarnarnas och sågens funktioner.

Dessutom erbjöds 5:e klasselever i Torneå skolor att under 2024 delta i museets, ProSiika fr:s och Aines konstmuseums gemensamma **Kläpiti lipolle –projektet genom besök vid Kukkolaforsen**. Projektet har sökt pengar från Outokaira tuottamhan fr. men i skrivande stund har finansiering inte ännu fastställts och museet har påbörjat verksamheten med egen risk.

För utställningen **Takkorsverk** arrangerades **guidningar och workshoppar** utifrån utställningsteman för **skolelever**. Genom guidningarna fick man lära sig om medeltida träbyggnationer och forskning kring dessa, som exempel användes den gamla kyrkan i Keminmaa.

I tegelverkstäder tillverkade deltagarna en egen tegelsten i miniatyr som de kunde dekorera med stämplor och andra verktyg.

I samband med den tidigare under evenemang nämnda filmen **Sabaton: The War to End All Wars -The Movie** erbjöds skolorna att se filmen som gruppvisning. Dessa visningar gjordes under två veckor eftersom Sabaton hade gett museerna tillstånd att under två veckor använda filmen på ett sätt som de önskade. I samband med visningarna fick deltagarna även höra om Torneås och Haparandas roll under första världskriget genom popup utställningen *Torneå och Haparanda – första världskrigets knutpunkter* som visades i föreläsningss lokalen.

För **Julklappar genom tiderna -utställningen** arrangerades guidningar och julpysselveckor i december. Dessa var populära framför allt som ersättningsprogram för julkyrkan.

Under året skraddarsyddes guidningar enligt önskade temaområden. Flygande häxor och vackra spöken- guidningar arrangerades två gånger.

6 ARBETE SOM REGIONALT ANSVARSMUSEUM

Året 2023 var det första året för Tornedalens museums andra period (2023–2026) som regionalt ansvarsmuseum. Museets ansvarsområde består av nio kommuner: Kemi, Keminmaa, Kolari, Muonio, Pello, Simo, Tervola, Torneå och finska Övertorneå. I museets uppdrag ingår att i sitt verksamhetsområde främja regionalt museiarbete och kulturmiljöarbete. Ett regionalt ansvarsmuseum arbetar som expert i frågor som gäller kulturarv, utvecklar och främjar museiverksamhet och samarbete inom sitt verksamhetsområde samt bevarande och digital tillgänglighet av kulturarv. I sitt kulturmiljöuppdrag verkar museet som expert i kulturmiljöfrågor, framför allt när det gäller bebyggd miljö och arkeologiskt kulturarv, samt deltar i myndighetsförhandlingar, ger expertutlåtanden, och handleder i frågor som gäller vård av kulturmiljöer, samt utvecklar och främjar värnande av kulturmiljöer, samarbete inom sitt verksamhetsområde och digitalt bevarande och tillgänglighet av kulturmiljökunskap.

Kärntruppen för regionalt arbete består av museets arkeolog, byggforskare och regionforskare samt från och med mitten av april en expert inom byggnadsvård vars anställning möjliggjordes av ett statsbidrag från Undervisnings- och kulturministeriet i början av den nya fyraårsperioden.

Tornedalens museum fortsatte att arbeta som en del av ett samarbetsnätverk för regionala ansvarsmuseer i Lappland, LAAVA, som förutom Tornedalsmuseet består av Lapplands landskapsmuseum, Samemuseet Siida, samt konstmuseerna i Kemi och Rovaniemi som ansvarar för regionala konstmuseiuppdrag. Nätverket hade sammanlagt tre möten under 2023, alla på distans. Förutom LAAVA-möten höll man vid behov också gemensamma mer avgränsade möten (t.ex. i anslutning till kulturmiljöfrågor eller för att arrangera LaMu-fika och för planering av Lapplands museidagar). Museernas personal deltog även i LaMu-fikamöten och övriga gemensamma möten, där deltagarna kom förutom från LAAVA-nätverket även från andra museer i Lapplands län.

Handledning av regionalt arbete i Museiverkets regi bestod fortfarande förutom av distansmöten och -utbildningar även av en digital plattform där regionala ansvarsmuseers olika uppdragsområden har egna diskussionsplattform.

Som ett nytt arbetssätt började museets Regionala team att under 2023 i kommunernas evenemang ha infopunkter med presentation av regionala museitjänster och kulturmiljöarbete. Regionforskaren, arkeologen, byggforskaren och expert inom byggnadsvård deltog i tre evenemang:

- Parkkarnevalen i Torneå 13/5 2023, infopunkten besöktes av 232 vuxna, 116 barn.
- Tervola hembygdsmuseums dagar kring traditionell mat 17/6 2023, infopunkten besöktes av 41 vuxna, 2 barn

- Kolari, Pasmajärvi, Traditionsdagar 26/8 2023 infopunkten besöktes av 140 vuxna, 30 barn

Vid infopunkterna fick människor beskriva sina favoritställen på lakan, få kunskap om arkeologiska fynd och byggttradition samt renovering av gamla byggnader.

6.1 Uppdraget att främja regional museiverksamhet

De regionala kommunbesöken hos kulturaktörer i kommunerna som inletts året innan fortsatte under 2023. Målet för mötena var att lära känna varandra och samlas kring ett gemensamt bord för att diskutera museets verksamhet, kommunens utbud och invånarnas behov. Under 2023 arrangerades möten i Keminmaa och Pello. Önskemålen har skrivits upp och de sammanställs för att fungera som underlag för utveckling av regional museiverksamhet.

I ansvarsmuseets område finns 13 lokala museer samt 1 året runt öppet och yrkesmässigt drivet historiskt museum i Kemi. Av de lokala museerna drivs sju av kommuner och åtta av föreningar, och dessa underhåller sammanlagt 67 kulturhistoriskt värdefulla museibyggnader eller andra utställningslokaler. Största delen av museerna är hembygds museer som beskriver det lokala livet och näringar med temabaserade utställningsdelar och/eller byggnader och rum som inretts enligt en viss tidsålder.

Ett av områdets lokalmuseer fick prövningsbaserat bidrag från Museiverket 2023. Hur bidragen används styrs av regionforskaren, experten inom byggnadsvård och byggforskaren. Valmari-museet i Keminmaa fick 8500 euro för renovering av huvudbyggnadens tak.

Största delen av områdets lokala museer var öppna under sommaren, åtminstone under veckosluten. De som var öppna under 2023 var Nedertorneå sockenmuseum, magasinmuseet i Keminmaa, hembygds museet i Kolari, hembygds museet i Muonio, hembygds museet i Pello, Pahnla museum i Simo, Tervola hembygds museum samt under några dagar i juli-augusti hembygds museet i Simonniemi. Skolmuseet i finska Övertorneå, likkas stuga och Väinö Katajas pörte samt byamuseet i Turtola var öppna endast efter överenskommelse och Valmari-museet i Keminmaa var huvudsakligen stängt på grund av takets renovering.

Magasinmuseet och Valmari-museet i Keminmaa, Nedertorneå sockenmuseum samt hembygds museerna i Muonio, Kolari, Pello och Tervola fick en eller flera handlednings- och inspektionsbesök. Lokalmuseet i Simo och skolmuseet i Övertorneå fick inget besök tillsammans med underhållaren under 2023. Förutom vid besöken gavs handledning även i bidrags- och andra frågor via telefon och e-post under hela året.

Som en del av sin regionala service arrangerar museet föreläsningar och andra tillställningar i regionens kommuner. Tillsammans med Keminmaa församlingen genomfördes i augusti seminariet **Kyrkor, gravar och kyrkoherdar i äldvalen** och avtäckande av infotavlans för fornminnesområdet i Valmarinniemi 11/8 2023. Museet hade två föreläsare i seminariet, som hade 65 deltagare på plats och 16 genom livestreamslänken. Infotavlans avtäckande följdes av 70 personer.

Minnesstunder kring **Lapplands vita ko** som inletts 2022 arrangerades i år i Simo och Pello. I Simo kom inga deltagare, Juoksengi ungdomshuset i Pello kommun besöktes under onsdagskaffet av 22 deltagare. Utifrån den erfarenhet vi fått kommer tillställningarna fortsättningsvis arrangeras med grupper som även i övrigt samlas regelbundet, inte som separata tillställningar.

Jaktsällskapet Tervolan erämiehet och biblioteket i Tervola arrangerade 13/11 2023 i Tervola ungdomshus en kvällssammankomst, **Eräiltamat**, där regionforskaren och museipedagogen föreläste om områdets erämarks kultur förr och nu för cirka 30 deltagare.

Som en del av museets regionala tjänster förbättrades tillgängligheten av tillställningar även på museet. Alla föreläsningar under 2023 streamades på museets YouTube-kanal där de fanns tillgängliga under två veckors tid efter föreläsningen.

År 2023 publicerades **Tornedalens årsbok 2020–2022**, där regionforskaren och samlingsamanuensen skrev en artikel om koronatidens dokumentation.

När det gäller övriga utvecklingsuppdrag inom regional museiverksamhet bidrog regionforskaren bl.a. i dokumentation av regional kulturmiljö och samtidsdokumentation av koronatiden i området.

6.1.1 Distansfika för Lapplands museer och Lapplands museidag 2023

Tornedalens museums regionforskare arrangerar distanskaffestunder, **LaMu-fika**, för **museerna i Lapplands län** tillsammans med landskapsforskaren, den publikansvariga i Siida, regionansvariga amanuensen i konstmuseet i Rovaniemi och museichefen i Kemi konstmuseum. Kaffestunderna är öppna för alla som är intresserade av museiverksamhet i Lapplands landskap men särskilt viktiga målgrupper är lokala museiaktörer. Byggande och förstärkning av museiaktörernas nätverk i Lappland var motivet för träffarna. Aktuella ämnen diskuteras efter en kort inledning.

LaMu-fikat valdes till finalkandidat i **tävlingen om finska museiförbundets museikommunikationsgärning 2023** tillsammans med Finlands fotografiska museums Kuva ois kiva –podcast, Museiverkets korjaustaito.fi –webbplats och Turku Åbo 1827. Tävlingsens vinnare blev webbplatsen korjaustaito.fi.

Lamu –fikastunder år 2023:

16/1 2023 en presentation av Lapplands landskapsmuseum. Temat är Kulturmiljöarbete och museer: ansvarsmuseernas myndighetsarbete. Talarna: Jani Hiltunen från Lapplands landskapsmuseum, Annemari Tranberg från Tornedalens museum och Juha-Pekka Joonas från Samemuseet Siida.

27/2 2023 en presentation av hembygdsmuseerna i Simo. Temat är Museiförbundet 100 år 2023, Talare: Miisa Pulkkinen, Museiförbundet.

3/4 2023 Krigs- och återbyggnadstidens museum i Salla presenteras. Temat är presentation av projektet Delaktighet och sökande kulturarv. Talare: Terhi Rautianen, Nord-Karelska museet Hilma.

22/5 2023 Hembygdsmuseet i Kittilä presenteras. Temat är Escape-spelet på museet, Marika Salminen och Paula Ojanperä, Kittilä kommun presenterar.

21/9 2023 guldmuseet i Tankavaara presenteras. Temat är Museiverkets bidrag, inledning av Jonina Vaahtolampi och Anu Niemelä, Museiverket. Anu berättade om bidrag generellt och om bidrag till yrkesmässiga museer och Jonina om projektbidrag till lokalmuseer.

23/10 2023 en presentation av Skoltsamernas traditions hus. Temat är Museologi idag och i framtiden. Talare: Leena Paaskoski, arbetslivsprofessor i museologi, docent, Jyväskylä universitet

27/11 2023 en presentation av konstmuseet i Rovaniemi. Temat är Hallaa –utställningarna och konstevenemang i Lapplands kommuner år 2024. Talare: Miia Mattila, Lapplands konstförening.

Tillsammans med övriga ansvarsmuseer arrangerades även **Lapplands museidag** på Samemuseet Siida i Enare 26/9 2023. 74 deltog på plats och 15 på distans. Det fanns deltagare från yrkesmässiga och icke-yrkesmässiga museer och deras samarbetspartners från Lappland och övriga Finland. Programmet bestod av bl.a. expertföreläsningar och besök i Siidas utställning, fördjupning i samlings- och publikarbete samt ett besök i museishoppen. En lyckad och önskad tillställning som fortsättningsvis planeras för vartannat år – med andra ord blir nästa 2025.

6.1.2. Torneälvens håvfisketradition ansöks till Unescos förteckning över mänskligens immateriella kulturarv

Som en del av levande kulturarvs regionala expertarbete deltog museichefen och regionforskaren även i år i Unesco-gruppens planeringsarbete. I den gränsöverskridande gruppen bereddes

ansökan om Torneälvens forsfiskekulturs inträde i Unescos förteckning över mänsklighetens immateriella kulturarv, samt övriga projekt som stöttar traditionen. I juni 2023 kom glada nyheter, traditionen hade valts som svensk kandidat till Unescos lista över immateriella kulturarv förutsatt att Finland ansluter sig till ansökan. Finland tog beslutet i december 2023. Olika typer av projektfinansieringar för ansökningsprocessen ansöktes under 2023, bl.a. EU:s Interreg Aurora – finansiering.

Även LEADER-finansiering från Outokaira Tuottahmaan fr. ansöktes under 2023 för ett treårigt projekt där 5:e och 6:e klassers elever i finska kommuner Torneå, Övertorneå och Pello får bekanta sig med håvfisketraditionen och det immateriella kulturarvets olika teman vid Kukkolaforsen under 2023–25. Programmet piloterades under 2023 med elever från Torneå. Projektet ska genomföras i samarbete med Aines konstmuseum och håvfiskets traditionsutövare.

6.2 Kulturmiljöuppdraget

De viktigaste intressegrupperna för kulturmiljöuppdraget var kommunerna och statliga myndigheter i Lapplands närings-, trafik- och miljöcentral och i Museiverket. Det regionala ansvarsmuseet är kommunernas primära samarbetsaktör samt statliga regionalförvaltningens och landskapsförbundens samarbetspart i kulturmiljöfrågor i sin region. Museiverkets, Miljöministeriets och övriga intressegruppers utbildningar och seminarier, myndighetsförhandlingar och övriga sammankomster arrangerades för det mesta digitalt men även traditionella möten och tillställningar arrangerades.

Tornedalens museums byggforskare och expert inom byggnadsvård deltog i kommunernas utvecklingsförhandlingar i enlighet med markanvändnings- och bygglagen arrangerade av Lapplands NMT-central. Diskussionerna anordnades på plats i respektive kommunens eller stadens lokaler. Museet berättade om aktuella frågor kring kulturmiljö samt presenterade den nya experten inom byggnadsvårds tjänster för regionen. Under 2023 arrangerades 47 **myndighetsförhandlingar** kring miljökonsekvensbeskrivning och planläggning samt 22 andra sammanträden och förhandlingar i anslutning till markanvändning och byggnation. I myndighetsförhandlingar deltog oftast både arkeologen och byggforskaren. Antalet sammankomster och förhandlingar ökade markant i jämförelse med tidigare år.

Förutom expert- och myndighetsuppdrag bjuder museet på handledning för vård av både kulturmiljö och arkeologiskt kulturarv. Museet ger råd och kontrollerar användning av statsbidrag beviljade för vård av kulturmiljöer.

6.2.1 Arkeologiskt kulturarv

Förutom myndighetsarbete, yttranden, förhandlingar och digitalt sparande utförde arkeologen under året sammanlagt 42 terrängbesiktningar till kända och nya fasta fornminnen och andra kulturarvsobjekt samt besökte anmälda potentiella fynd, och utförde därtill 13 terrängbesiktningar i samband med tillståndsärenden och planlägningsprocesser. Fornminnesregistret växte med 39 nya objekt samtidigt som 133 objekt bearbetades.

I Tornedalens museums ansvarsområde utfördes provundersökningar eller kontroller i fyra olika lokaler (Nedertorneå kyrka, Felixparken, Turtola i Pello kommun samt Kannala i Övertorneå). Museets arkeolog utförde 4 myndighetskontroller (kabelarbete på museets gård, gatuarbeten på Kauppakatu, arbete med fjärrvärmekabel vid Torikatu i Torneå, dräneringsarbete vid Välikatu i Torneå). Arkeologens expertis har tillfrågats vid 80 olika fall. Arkeologen hade ett föredrag om arkeologens arbetsuppdrag och myndighetsroll i Finland för arkeologistuderanden vid Uleåborgs universitet 25/4 2023.

Arkeologen deltog i slutfasen av Museiverkets projekt kring arkeologiska fynd med riksintresse (VARK) genom att vara med och uppdatera fornminnesregistret med Vark-objekt samt genom att ge respons.

Museichefen och regionforskaren deltog tillsammans i resan till Iso-Huituri i Torneå som Forststyrelsen och Uleåborgs stift arrangerade 14/8. Resans mål var att visa fornminnet som kallas för Biskopsstenen för biskopen i Uleåborgs stift.

Arkeologin har lyfts fram genom publikationer både lokalt, nationellt och internationellt (se bilaga).

6.2.2 Bebyggd kulturmiljö

Under 2023 utförde byggforskaren sammanlagt 34 besiktnings-, handlednings- och kontrollbesök och deltog i 69 sammankomster eller förhandlingar. I anslutning till byggtradition hade man under året sammanlagt 91 olika typer av kundkontakter och -möten samt förfrågningar som besvarades. Byggforskaren arbetade som kontrollant för användning av Museiverkets restaureringsbidrag och Hembygdsförbundets föreningshusbidrag i regionen. Kontrollen gällde fyra objekt. Kulturmiljön har dokumenterats vid alla besiktnings-, handlednings- och kontrollantresor.

6.2.3 Främjande av renovering

Byggnadsvårdexperten tillträdde sin tjänst i april och under 2023 gjorde byggnadsvårdexperten sammanlagt 67 besiktnings-, rådgivnings- och kontrollbesök i anslutning till byggtradition. Därtill gavs rådgivning kring bevarande renovering och bidrag via telefon och e-post i olika frågor 80 gånger under året.

Byggnadsvårdexperten arbetade även tillsammans med regionforskaren som sakkunnig för lokalmuseers renoveringsfrågor. Byggnadsvårdexperten samarbetade även med byggnadsexperten i Outokaira tuottamhan rf:s Leader-projektet Vasara ja nauvoja. Regelbundet samarbete hade man även med byggnadsvårdexperter vid Lapplands landskapsmuseum och Samemuseet Siida.

6.2.4 Yttranden

Att skriva yttranden är ett av de viktigaste och mest tidskrävande arbetena när det gäller expert- och myndighetsarbetsuppdraget inom kulturmiljön. Som regionalt ansvarsmuseum ger Tornedalens museum yttranden om bland annat tillstånds- och planläggningsärenden, skogsbruksanmälan och miljökonsekvensbeskrivningsprocesser (MKB) som berör kulturmiljöer. År 2023 gavs sammanlagt 282 yttranden. 155 av yttrandena handlade om skogsbruksanmälan, 1 skogsplanteringsstöd, 29 detaljplaner, 8 översiktsplaner, 2 miljökonsekvensbeskrivningar, 45 bygg-, rivnings- och dispenstillståndsärenden och planeringsbehovslösningar, 8 miljö- och vattentillstånd, 9 kraftlednings- och markkabelprojekt, 13 malmletning eller tagning av massor inklusive tillståndsärenden, 8 väg-, gatu- och järnvägsprojekt och resterande 5 övriga kulturmiljöärenden. Geografiskt berörde yttrandena följande platser: Kemi 20, Keminmaa 40, Kolari 32, Muonio 11, Pello 16, Simo 32, Tervola 23, Torneå 91 och Övertorneå 15. Några av yttrandena handlade om två eller flera kommuner. En förteckning över yttranden som berör kulturmiljöuppdraget, förutom skogsbruksanmälan, finns i bilaga 1.

6.2.5 MIP-projektet– Sparande av Kulturmiljökunskap

Museets eget sparsystem för kulturmiljökunskap, **Museets informationsportal** (MIP) togs i drift 2021. Under 2023 gjorde museet ett samarbetsavtal med Lapplands landskapsmuseum om användande av datasystemet. Båda regionala ansvarsmuseer använde inventeringskartan från projektet Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi (LKYT) som underlag och därför ansåg man att det var

klodt att samarbeta när det gäller sparande av kulturmiljökunskap. Genom samarbetet kan man i framtiden dela på kommande kostnader för systemets underhåll och utveckling.

Genom stöd från Undervisnings- och kulturministeriet (34 000 euro) genomfördes ett kompletteringsprojekt för datasystemets innehåll under verksamhetsåret. I projektet utfördes migration av byggnadsnivådata från LKYT-projektet samt migration av foton. Förutom migration som köptes som extern tjänst matade projektforskaren som anställd i projektet (3 mån) LKYT-projektets utvärderingsgrupps värderingsuppgifter in i systemet och bearbetade (stiliserade) objektinformation (för 1450 objekt) för idrifttagande av gränssnittet.

Systemet har kompletterats under året i samband med myndighetsarbete vid byggforskarens och Byggnadsvårdexpertens besiktningbesök och yttranden och det befintliga innehållet har klassificerats med hjälp av databasprojekt. Under 2023 infördes två mindre inventeringar av detaljplaneändringar i Torneå stad in i systemet. Sammanlagt 41 nya objekt infördes.

6.3 Världsarvet Struves meridianbåge

Nätverken och expertarbete i anslutning till Struves meridianbåge genom Tornedalen är en väsentlig del av Tornedalens museums regionala arbete. Museet var med i Interreg-projektet The Northern parts of World Heritage Struve Geodetic Arc. En utställning där projektets resultat presenterades pågick på Tornedalens museum från september 2022 till början av januari 2023.

Museet är med i Svenska förvaltningsrådet för världsarvet Struves meridianbåge som koordineras av länsstyrelsen i Norrbottens län. Arbetsgruppen består förutom av Tornedalens museum av Länsstyrelsen i Norrbotten, Läntmäteriet samt de svenska kommunerna: Haparanda, Övertorneå, Pajala och Kiruna, där världsarvpunkter ligger. Arbetsgruppen koordinerar underhåll av punkter, information och kulturarvsfostran i anslutning till världsarvet Struves meridianbåge. Arbetsgruppens möte, som byggforskaren deltog i, hölls i Kiruna 6/9 2023.

7 UTBILDNINGAR OCH MUSEIPERSONALENS YRKESINRIKTADE MÖTEN

Regionforskaren, arkeologen, byggforskaren och byggnadsvårdexperten deltog i utbildningar, seminarier och möten riktade för forskare. En stor del av alla möten, utbildningar och seminarier arrangerades på distans. Alla utbildningstillfällen och seminarier i anslutning till regionalt museiarbete har redovisats i bilagan.

Samlingsamanuensen deltog i Museiförbundets utbildning som handlade om att känna igen föremål och museets varierande material 18/4 2023 som hölls på distans. Utbildningen handlade den här gången om museisamlingarnas objekt av flera material och deras förvaring. Båda amanuenser deltog även i utbildningen om museets objudna gäster som även den ordnades på distans.

Svenska statens kulturutskott besökte museet 25/4. Museichefen och museipedagogen berättade om museets verksamhet och gränsöverskridande frågor.

Museichefen och regionforskaren deltog i riksomfattande museidagar och finska Museiförbundets 100:e årsmöte i Helsingfors 24–26/5.

Museichefen och arkeologen deltog i seminariet Emotion, childhood, and minorities in the archaeological research som Uleåborgs universitet arrangerade i Uleåborg 4–5/7.

Museets personal deltog i seminariet om Antirasism som arrangerades på Aines konstmuseum 24/8.

Riksomfattande Hembygdsdagar arrangerades i Kotka 8–10/9. Torneå stad representerades av museichef Titta Kallio-Seppä och Outi Rämö som stadens representant.

Landskapsforskarnas förhandlingsdagar arrangerades år 2023 i Kuopio 14–15/9. Regionforskare från regionala ansvarsmuseer runt om i Finland deltog i mötet. Vid mötet diskuterades sommarens VALVA-förhandlingar, samarbete och lokalmuseernas projektbidrag år 2024 (inledningar av Jonina Vaahtolampi och Risto Hakomäki från Museiverket) samt om samarbete för främjande av lokalt kulturarv (Liisa Saarinen, koordinator Finlands hembygdsförening) och om Östra Finlands lokalmuseitävling som bör göras till en riksomfattande händelse.

Museichefen deltog i riksomfattande konstmuseidagar som arrangerades på Aines konstmuseum 12/10. Museichefen föreläste tillsammans med Arja Martinviita, rektor på Svefi i Haparanda om Tornedalens museums gränsöverskridande museiarbete.

Museichefen och museipedagogen deltog i meänkieliseminarier som arrangerades av svenska ISOF i Luleå 9/11.

Tornedalens museum arrangerade ett seminarium om klimatstudior i serien om museer i det förändrade klimatet 30/11 2023. Det var slutseminariet i Egentliga Finlands museers Klimatlöftet-projekt och riktad till museiarbetare. Sju personer deltog i seminariet på Tornedalens museum.

8 NÄTVERK, ARBETSGRUPPER, PROJEKT OCH SEMINARIER

Regionforskaren och museichefen deltog som Tornedalens museums representant i projektet och nätverket **Bothnia Business Heritage**. i det Interreg Aurora finansierade projektet (1/1 2023–31/8 2025) byggs upp ett nätverk som förenar kulturarvs- och företagsaktörer på Bottenvikens båda stränder samtidigt som man delar med sig av goda praxis. Projektet leds av yrkeshögskolan Centria tillsammans med KulturÖsterbotten, Luleå tekniska universitet, Skellefteå museum och Västernorrlands museum.

Museichefen deltog i möten mellan museichefer i Norrbotten som arrangerades på webben.

Museet är med i styrelsen för Tornedalens fiskemuseum – Tornionlaakson kalastusmuseum som ligger vid svenska Kukkolaforss.

Amanuens Saija Pietiläinen har varit ledamot i styrelsen för Torneå Hembygdsförening.

Museichefen var ledamot i Tornedalsrådets kultur- och besöksnäringssamarbetsgrupp och tillhörde även Tornedalens årsboks (2020–2022) redaktionsgrupp. Museichefen deltog också i Tornedalsrådets projekt "Kultur och traditioner som förenar tre länder" som ledamot i styrgruppen.

Tornedalens museum arbetade som en del av Lapplands barnkulturnätverk. Museipedagogen deltog i nätverkets samverkansgrupps möten, huvudsakligen på distans. Museipedagogen är även med i det inofficiella nätverket för arkeologisk vetenskapsfostran som planerar att använda arkeologi i undervisningen och i skapandet av pedagogiska innehåll.

Museipedagogen deltog i distansmöten för Lapplands barnkulturnätverk. Museipedagogen fortsatte att delta i det för närvarande ännu inofficiella nätverket för arkeologisk vetenskapsfostran som vill skapa undervisningsinnehåll och -paket i anslutning till arkeologi. Museipedagogen samarbetade tätt med Aines konstmuseum och Torneå bibliotek i planering av evenemang för barn.

Museet är medlem i samverkansgruppen för Lapplands kulturmiljö och landskapsvård samt i Norra Finlands kulturmiljösamarbetsgrupp som består av Lapplands, Norra Österbottens och Kajanalands aktörer samt i den regionala samarbetsgruppen för vård av Lapplands biotoper samt i Lapplands samarbetsgrupp för Helmi-områden. Mötena arrangerades på distans. Alla grupper har inte haft möten under verksamhetsåret. Torneå stad är ledamot i föreningen Finlands historiska städer och Tornedalens museum har representerat staden i den aktuella föreningen. Byggforskaren har varit ledamot i föreningens styrelse 2023, och styrelsen har haft sex möten på

distans. Dessutom är museet med i Lapplands byggtraditionsföreningen där museet representerats av byggforskaren.

Studerandena Evelina Asp och Emma Pettersson Juntti från Uppsala universitet besökte museet i mars 2023 och intervjuade amanuenser, museipedagog och museichef för sin uppsats *Tornedalens kulturella gränser En studie av Norrbottens museum och Tornedalens museums hantering av det tornedalska kulturarvet*. Uppsatsen kan läsas här: <https://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1775261/FULLTEXT01.pdf>

Två studieresor med Maupertuis-stiftelsen gjordes under året. Museichefen och museipedagogen besökte Aavasaksa och Matarengi kyrka 12/1 tillsammans med stiftelsen. Museichefen, regionforskaren och arkeologen besökte 27/9 tillsammans med stiftelsens representanter Maupertuis' mätpunkter i Niemivaara och Kittisvaara i Pello.

9 MARKNADSFÖRING OCH INFORMATION

Målgrupper för museets marknadsföring och information var enskilda besökare från området, skolor, barnfamiljer, turister, föreningar och företag samt församlingsmedarbetare, förskolelärare och familjedagvårdare. Skolorna informerades om museets tillfälliga utställningar, bokningsbara workshoppar och guidningar med nyhetsbrev. Meddelandena skickade till skolor i Torneå genom Kompassi-kundservice som intern post samt via e-post. Till skolor i Haparanda och till finska grannkommuner skickades skolmeddelandet digitalt. Skolmeddelandena ledde till bokningar av guidningar och workshoppar.

Museets webbplats finns på Torneå stads Internet-sidor, www.tornio.fi/tornionlaaksonmuseo. Webbssidornas språk är svenska, finska och engelska.

Om aktuella utställningar, evenemang och övriga teman vid museet informerades förutom på Internet-sidor även genom museets egna profiler på Facebook och Instagram, på stadens Internetsidor under Aktuellt samt i evenemangskalendern och genom sändlistor. Median informerades genom pressmeddelanden inför evenemang och tillfälliga utställningar och inför nya utställningar arrangerades även presskonferenser. Affischer om utställningar och evenemang togs fram och distribuerades till officiella anslagstavlor i Torneå och Haparanda. Man annonserade också om varje utställning på stadens LCD-tavlor uppställda längs vägar. Stadens Intranet möjliggör också information om evenemang och utställningar till stadens personal.

Museets Instagram-konto hade i slutet av året 1010 följare och 1963 på Facebook samt 1673 likes. Under 2023 tog museet betald reklam på sociala medier effektivt i bruk och nådde därigenom ut till en bredare publik än tidigare och fick nya följare.

Videoinspelningar på museets Youtube-kanal har setts sammanlagt 7200 gånger under 2023, vilket är 376 % mer än 2022. Museet hade 159 beställare av sin Youtube-kanal i slutet av året, vilket är 100 beställare fler än året innan. När man räknar ihop alla videor (livestreamingar och övriga) har de setts sammanlagt 7232 gånger under året. Merparten av livestreamingar kunde ses under 2 veckors tid efter första visningen.

Antalet träffar i media under 2023 var 80, varav 67 artiklar i tidningar eller på webben (Finland 48 och Sverige 19). Antalet radio- och tv-intervjuer samt övriga träffar var i Finland 11 och 2 i Sverige. Museichefen skrev tre kolumner i tidningen Lounais-Lappi.

När det gäller mer detaljerad museiverksamhetsstatistik hänvisas till Museistatistik 2023 som Museiverket framställt och som överlämnats 22/3 2024.

LIITE 1

ALUEELLISEEN VASTUUMUSEOTYÖHÖN LIITTYVÄT KOULUTUKSET, SEMINAARIT, KOKOUKSET, MATKAT, LAUSUNNOT JA JULKAISUT 2023

UTBILDNING, SEMINARIER, MÖTEN, RESOR, UTTALANDE OCH PUBLIKATIONER RELATERADE TILL REGIONALT ANSVARSARBETE 2023

TKS = Titta Kallio-Seppä, museonjohtaja
 AT = Annemari Tranberg, arkeologi
 TY = Teija Ylimartimo, rakennustutkija
 JP = Johanna Peuraniemi
 TT = Terhi Tanska, aluetutkija
 SP = Saija Pietiläinen, amanuenssi
 RP = Riikka Pyykkö, amanuenssi
 JK = Joni-Pekka Karjalainen, museolehtori
 LO = Laura Ohenoja, arkeologi vs.
 PM = Pasi Makslahti, museomestari

TLM = Tornionlaakson museo
 LMM = Lapin maakuntamuseo
 MV = Museovirasto
 YM = Ympäristöministeriö
 ELY = Lapin ELY-keskus

ALUEELLISEN MUSEOTOIMINNAN EDISTÄMINEN

Neuvonta- ja tarkastusmatkat paikallismuseoihin

22.2.2023 Tervolan kotiseutumuseo / TT
 21.4.2023 Tutustumiskäynti Lelumuseoon Torniossa / TKS, TT, SP, RP, JK, AT, TY,
 21.4.2023 Tervolan museoyhdistyksen kevätkokous / TT, JP
 4.5.2023 Pellon kotiseutumuseon pihatyöt / TY, JP
 15.5.2023 Tervolan kotiseutumuseo / TT, TY, JP
 19.5.2023 Tervolan kotiseutumuseo / TT
 22.5.2023 Keminmaa, Valmarin museon katon korjaus / TT, JP, TY
 5.6.2023 Muonion kotiseutumuseo / TT, JP, AT
 6.6.2023 Kolarin kotiseutumuseo / TT, JP
 8.6.2023 Tervolan kotiseutumuseo, kokoelmainventointiin perehdytys / TT
 3.7.2023 Alatornion pitäjämuseo / TT
 17.7.2023 Alatornion pitäjämuseo / RP
 22.8.2023 Tervolan kotiseutumuseo / TT
 18.9.2023 Pellon kotiseutumuseo / TT
 17.10.2023 Ylitornion kotiseutumuseot / TT, AT, JP
 19.10.2023 Keminmaa, Valmarin museon katto / TT, JP
 24.10.2023 Tervolan museo / TT, JP
 25.10.2023 Pellon museo / TT, JP
 13.11.2023 Keminmaa, Valmarin museon vesikaton korjauksen loppukatselmus / JP
 4.12.2023 Keminmaa, Makasiinimuseon katon uusimissuunnitelma / TY, JP

Alueellisen museotoiminnan kehittäminen ja museoammatilliset tapaamiset

16.1.2023 Lapin museoiden etäkahvit (LaMu-kahvit), Google-meet / TY, AT, TT, TKS, JK
 16.2.2023 LAAVA, Google-meet / AT, TT
 27.2.2023 LaMu-kahvit, Google-meet / AT, TT, TKS, JK
 13.3.2023 Lapin museopäivän ohjelmatyöryhmän kokous / TT
 17.3.2023 Museoiden ilmastolupaus: ilmastostudioinfo ALVA-museoille, teams / TT
 3.4.2023 LaMu-kahvit, Google-Meet / TT

- 3.5.2023 Alva-kahvit paikallismuseoiden hankeavustuksista 2023, teams / TT
- 25.–26.5.2023 Valtakunnalliset museopäivät, Helsinki / TKS, TT
- 22.5.2023 LaMu-kahvit, Google-Meet / AT, TT, JK
- 17.8.2023 Pohjois-Pohjanmaan museon maakuntatutkija ja korjausrakentamisen asiantuntija vierailulla Tornionlaakson museolla / TT, JP
- 18.8.2023 Lapin museopäivän ohjelmatyöryhmän kokous / TT
- 31.8.2023 LAAVA-kokous, Google-meet / TT, TKS, SP
- 1.9.2023 Museoiden ilmastolupaus: ilmastostudioinfo ALVA-museoille, teams / TT
- 8.–10.9.2023 Valtakunnalliset kotiseutupäivät, Suomen kotiseutuliitto, Kotka / TKS
- 14.–15.9.2023 Maakuntatutkijoiden neuvottelupäivät, Kuopio / TT
- 19.9.2023 Aamukahvit paikallismuseoiden Finna-liittymisistä ja aineistojen avaamisesta Finnan kautta, MV ja Kansalliskirjasto, teams / TT
- 21.9.2023 LaMu-kahvit, Google-Meet / TT, JK
- 25.–26.9.2023 Lapin museopäivä, Siida, Inari / TT, JP, TY, SP, JK, RP, MS, PM
- 12.10.2023 Valtakunnalliset taidemuseopäivät, Aineen taidemuseo, Tornio / TKS
- 23.10.2023 LaMu-kahvit, Google Meet / TT, JK
- 7.11.2023 LAAVA-kokous, Google-meet / TKS, AT, JP, TT
- 14.11.2023 Kemin historiallinen museo / TT
- 27.11.2023 LaMu-kahvit, Google-Meet / TT, JK
- 30.11.2023 Museot muuttuvassa ilmastossa -seminaarin ilmastostudio Tornionlaakson museolla. Varsinaissuomen museoiden ilmastolupaus -hankkeen museotoimijoille suunnattu päätösseminaari, lähi ja etä: osallistuminen teamsin kautta yhdessä museon kokoustilasta / TT, TKS, SP, RP, JP

Alueelliset museopalvelut

- 13.5.2023 Alva-piste, Tornion Puistokarnevaali, kävijöitä 232 aikuista, 116 lasta / JP, AT, TT, TY
- 17.5.2023 Lapin valkea lehmä -muistelutilaisuus Simossa / TT, JK
- 8.6.2023 Keminmaan kuntakäynti (sivistys- ja kulttuuritoimen tapaaminen) / TKS, TT, JP, JK, RP
- 17.6.2023 Alva-piste, Tervolan kotiseutumuseon Perinneruokapäivä, kävijöitä 41 aikuista, 2 lasta / AT, TY, TT, JP
- 11.8.2023 Keminmaan seurakunnan kanssa yhteistyössä toteutettu Kirkkoja, hautoja ja kirkkoherroja jokivarressa -seminaari ja Valmarinniemen muinaisjäännöskohteen opastaulun julkistus. Museolta seminaarissa oli kaksi luennoitsijaa. Seminaariin osallistui 65 henkilöä paikan päällä ja 16 etänä, opastaulun julkistukseen 70. / TKS, JK, TT, AT, JP, SP
- 26.8.2023 Alva-piste, Kolari, Pasmajärven Perinnepäivät, kävijöitä 140 aikuista, 30 lasta / TY, TT, JP
- 29.8.2023 Pellon kuntakäynti (sivistys- ja kulttuuritoimen tapaaminen) / TT, JP, SP
- 1.11.2023 Lapin valkea lehmä -muistelutilaisuus Pellon Juoksengissa, osallistujia 22 / TT
- 13.11.2023 Eränkäynti ennen ja nyt-luento Tervolan Eräiltamassa, osallistujia noin 30 / TT, JK

Muut koulutukset, palaverit ja neuvottelut (yhteistyökumppanit ja hankkeet)

- 23.1.2023 Unesco-hankkeen Teams-kokous / TKS, TT
- 23.1.2023 Tornionlaakson neuvoston vuosikirjahankkeen työryhmän kokous / TKS
- 24.1.2023 Unesco-hankkeen Teams-kokous / TKS, TT
- 2.2.2023 Unesco-hankkeen Teams-kokous / TT
- 6.2.2023 Tornionlaakson neuvoston vuosikirjahankkeen työryhmän kokous / TKS
- 8.2.2023 Tornion kotiseutuseuran hallituksen kokous / TT
- 13.2.2023 Unesco-hankkeen Teams-kokous / TT
- 23.2.2023 Toimintamalli Tornionlaakson neuvoston kulttuurityölle, teams / TKS

- 17.2.2023 Lippotreffit, Kukkola / TT, TY
- 21.2.2023 Tornionlaakson neuvoston kulttuuri- ja matkailutyöryhmän kokous, teams / TKS
- 1.3.2023 Museoliiton etäaamukahvit museonjohtajille, teams / TKS
- 3.3.2023 Bothnian Business Heritage –hankkeen tapaaminen, teams / TKS, TT
- 7.3.2023 MuseumPlus/Kookos Pääkäyttäjäkoulutus, teams / TT, SP, RP
- 13.3.2023 Tornionlaakson neuvoston kulttuuri- ja matkailutyöryhmän kokous, teams / TKS
- 15.3.2023 Unesco-hankkeen Teams-kokous / TKS, TT
- 16.3.2023 Korona-ajan dokumentointi, vierailu Ruotsin tullissa / TT, SP
- 16.3.2023 Tornion kotiseutuseuran vuosikokous / TT
- 4.5.2023 Tornionlaakson neuvoston kulttuuri- ja matkailutyöryhmän kokous, teams / TKS
- 4.5.2023 Tornionlaakson neuvoston hankkeen ”Kulttuuri ja perinteet jotka yhdistävät kolmea maata” ohjausryhmän kokous, teams / TKS
- 10.5.2023 Bothnian Business Heritage –hankkeen tapaaminen, teams / TKS, TT
- 23.5.2023 Norrbottens museichefnätverk -tapaaminen, teams / TKS
- 30.5.2023 Kemin ja Tornion osallistumistavat Euroopan kulttuuripääkaupunkivuoden toiminnassa Oulu2026, Kaupungintalo / TT, TKS
- 1.6.2023 Introduction to the European Route of Industrial Heritage webinaari, teams / TT
- 7.6.2023 Unesco-hankkeen kokous / TKS, TT
- 12.6.2023 Unesco-hankkeen kokous / TKS, TT
- 14.6.2023 EU:n rahoitusohjelmien Luova Eurooppa ja Erasmus+ museoille suunnattu EU-rahoitusinfo, teams / TT
- 15.6.2023 Tornionlaakson neuvoston hankkeen ”Kulttuuri ja perinteet jotka yhdistävät kolmea maata” ohjausryhmän kokous, teams / TKS
- 14.8.2023 Dokumentointi- ja tarkastusmatka Tornion Iso-Huiturin Piispankivelle yhteistyössä Metsähallituksen ja Oulun hiippakunnan kanssa. Mukana piispa Jukka Keskitalo. / TKS, TT
- 23.8.2023 Unesco-hakemuksen kokous Ruotsin ISOFin kanssa, teams / TT, TKS
- 24.8.2023 Antirasismityöpaja Aineella / TKS, TT, JK, SP, RP
- 5.9.2023 Tornionlaakson neuvoston kulttuuri- ja matkailutyöryhmän kokous, teams / TKS
- 6.9.2023 Onnistumisen iloa vapaaehtoistoimintaasi webinaari, aiheena Vapaaehtoisten rekrytointi ja sitouttaminen, zoom / TT
- 8.9.2023 Kaupunginjohtaja ja perinteenharjoittajat Kukkolankoskella / TT, JK
- 13.9.2023 Network meeting Bothnia Business Heritage, zoom / TT
- 18.9.2023 Unesco-hankkeen kokous / TKS, TT
- 19.9.2023 Norrbottens museichefnätverk -tapaaminen, teams / TKS
- 27.9.2023 Pello Niemivaara ym. kohteita, sekä Juoksengin nuorisoseuran keskiviikkokahvit Maupertuis-seuran kanssa / TKS, AT, TT
- 9.10.2023 Unesco-hankkeen kokous / TKS, TT
- 6.11.2023 Norrbottens museichefnätverk -tapaaminen, teams / TKS
- 28.11.2023 Tapaaminen Maupertuis-säätiön edustajien kanssa / TKS, TT, AT
- 5.12.2023 Tornionlaakson neuvoston kulttuuri- ja matkailutyöryhmän kokous, teams / TKS
- 13.12.2023 Unesco-hankkeen kokous / TKS, TT

KULTTUURIYMPÄRISTÖTEHTÄVÄ

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset kuntien kehittämiskeskustelut, Lapin ELY-keskus

- 2.6.2023 Kolarin kehittämiskeskustelu, Kolarin kunnantalo / TY, JP
- 16.6.2023 Ylitornion kehittämiskeskustelu, Ylitornion kunnantalo / TY, JP
- 16.6.2023 Pellon kehittämiskeskustelu, Pellon kunnantalo / TY, JP
- 20.9.2023 Kemin kehittämiskeskustelu, Kemin kaupungintalo / TY, JP
- 20.9.2023 Keminmaan kehittämiskeskustelu, Keminmaan kunnantalo / TY, JP
- 22.9.2023 Tervolan kehittämiskeskustelu, Tervolan kunnantalo / TY, JP

- 6.10.2023 Simon kehittämiskeskustelu, Toivon tupa, Simo / TY, JP
 6.10.2023 Tornion kehittämiskeskustelu, Tornion kaupungintalo / TY, JP, TKS
 18.10.2023 Muonion kehittämiskeskustelu, Muonion kunnantalo / TY, JP

Viranomaisneuvottelut, kaavaneuvottelut ja muut maankäytön suunnitteluhankkeiden neuvottelut

- 20.1.2023 Tornio - Laurila - Haaparanta sähköistys, Väylävirasto, Teams / TY, AT
 25.1.2023 Muonion kirkonkylän osayleiskaava, kaavaneuvottelu, Teams / TY
 2.2.2023 Tornion Suensaaren 1. kaupunginosan kortteleita 14,15 ja 17 koskeva ak, VON, Teams / TY
 9.2.2023 Tornion Röyttän 17. kaupunginosan korttelin 3 tonttia 2 koskeva ak, VON, Teams / AT
 16.2.2023 Muonion kirkonkylän yleiskaava, sr-kohteet, Teams / TY
 16.2.2023 Simo, Leuannokan ak viranomaisneuvottelu, Teams / TY, AT
 20.2.2023 Kemi, Kaavaneuvottelu Kemin uimahalli, Teams / TY
 7.3.2023 Tornio - Laurila - Haaparanta sähköistys, Väylävirasto, Teams / TY, AT
 8.3.2023 Oulu - Laurila, Simon ja Kemin kohteet, Väylävirasto, Teams / TY, AT
 21.3.2023 Kolari, Hirvasjärven tuulivoimahankkeen YVA-menettely, ennakkoneuvottelu, Teams / AT
 27.3.2023 Tornio - Laurila - Haaparanta sähköistys, Väylävirasto, Teams / TY, AT
 18.4.2023 Tervola, Pitkämaan tuulivoimahankkeen YVAn ennakkoneuvottelu, Teams / TY, AT
 15.5.2023 Tornio - Laurila - Haaparanta sähköistys, Väylävirasto, Teams / TY, AT
 31.8.2023 Simo, Leilisuon YVA seurantaryhmän 2. kokous, Teams / TY, AT
 1.9.2023 Keminmaa-Liakka-Tornio ja Ylitornio-Ratasvaara 110 kV saneeraukset, Viranomaisinfo, TLS Verkko Oy, Teams / TY, AT
 4.9.2023 Muonion kirkonkylän oyk, Teams / TY
 15.9.2023 Tornio - Laurila - Haaparanta sähköistys, Väylävirasto, Teams / TY, AT
 4.10.2023 Tornion kaupungin yleiskaava 2040, VON, Tornion kaupungintalo / TKS / AT, TY
 5.10.2023 Ylitornio, Rajapalojen kaivoshankkeen YVA-ohjelman ennakkoneuvottelu, Teams / AT, TY
 13.10.2023 Kolari, Ylläs OYK, Teams / TY, AT, TKS
 6.11.2023 Kolari, Ylläs OYK, VON2, Teams / TY, AT
 7.11.2023 Tornion ja Tervolan Valkiavaaran tuulivoimaosayleiskaavan MRL 66 § mukainen 1. viranomaisneuvottelu, Teams / TY, AT
 27.11.2023 Tornion yleiskaava 2040 kaavaneuvottelu, Tornio / TKS, TY, AT
 7.12.2023 Tornion YK, Modernin rakentamisen arvottamisen määrittely Tornio / TY, JP, TKS
 20.12.2023 Tervolan ja Tornion Kuorinki-Vinsanmaan tuulivoimaosayleiskaavojen MRL 66 § mukainen 1. viranomaisneuvottelu, Teams / TY, AT, LO

Muut rakennettuun kulttuuriympäristöön liittyvät palaverit, neuvottelut ja asiakastapaamiset

- 11.1.2023 Tornio, Näätsaaren koulun RHS 1. kokous, Tornio ja Teams / TY
 12.1.2023 Kemin Karihaaran pääkonttorin RHS läpikäynti, Teams / TY
 16.1.2023 Kemin Sauvosaaren uimahallin piha ja liitososa, Teams / TY
 30.1.2023 Kemi, Myllyniemen alueen kulttuuriympäristö ja rakennusten arvotus, Teams / TY, TKS
 7.2.2023 Tornio, Jussheikin vesikaton korjaussuunnitelmat TLM / TY
 21.2.2023 Kemi, Metsä - Poltimo-Hiilimö -alueen rakennussaneeraukset, Teams / TY
 22.2.2023 Kemin Karihaaran Hiilimön alueen rakennusten kunnostukset, MV, Teams / TY
 22.2.2023 Tornio, Näätsaaren koulun RHS Luonnosesittely, Teams / TY
 10.3.2023 Tornio, Keskikatu 51, TLM / TY
 14.3.2023 Ylitornio, Tengeliön kalatiehanke, Lapin ELY-keskus, Teams / TY, AT, TKS
 17.3.2023 Kemi, MetsäFibre, Toivola, työmaakokous, / TY
 28.3.2023 Kemi, MF virkailijaklubi, peruskorjaussuunnitelmat, Teams / TY

- 24.4.2023 Muonio, Kutunivan asemakaava, puhelu / TY
 28.4.2023 PPO Niilontalon korjaussuunnitelmat, Tornio / TY, JP
 17.5.2023 Tornionlaakson kirkot, TLM-MV / TY, JP
 22.5.2023 Kemi, Puoskari, Teams / TY
 30.8.2023 Tornio, Kukkolankosken suojeluatlas, Teams / TY, TT, JP
 14.9.2023 Kemi, Uimahallin asemakaava, TLM-MV, Teams / TKS, TY
 19.9.2023 Tornio, Keskikatu 51, TLM / TY
 11.10.2023 Oulun YO, arkkitehtiosaston kurssin kenttäpäivä 2 Kukkolankoskella / JP, TT
 30.10.2023 Kemi, Metsä Fibre Virkailijaklubi, Teams / TY
 6.11.2023 Tornio, Korpikylä, Juntin aitan korjaus, Teams / TY, JP

Kulttuuriympäristöön liittyvät koulutukset, seminaarit, tapahtumat ja ammatilliset tapaamiset

- 19.1.2023 Alueellisten vastuumuseoiden kauden 2023–26 kick-off, MV, Helsinki, Teams / TY, TT, AT, TKS
 31.1.2023 Museoviraston Entistämisyhdistykset, Teams / TY
 8.2.2023 Euroopan kulttuuriympäristöpäivien Elävä perintö 2023 avaustilaisuus, Teams / TY
 9.–10.2.2022 Arkeologisten kenttätöiden esittelypäivät, Teams / AT
 15.2.2023 Rakennettu hyvinvointi – Infrastruktuurit esiin, MV, Teams / TY
 17.2.2023 Keskustelutilaisuus restaurointialan osaajien saamiseksi Pohjois-Suomeen, Rovaniemi / TT, TY, TKS
 17.3.2023 Alva-arkeologien tapaaminen, Turku / AT
 15.3.2023 Lapin VARK esittely, MV, Teams / AT, TKS, TT
 16.3.2023 Rakennusperinnön ja korjausrakentamisen ajankohtaispäivä / Tulvia, tuulia ja toivoa – rakennusperintö ilmastomuutoksessa, webinaari / TY
 20.3.2023 Kulttuuriperintöalan koulutuksen ja osaamisen teemapäivä / MV, Charter-hanke, Teams / JP
 30.3.2023 Tietotreffit: Kulttuuriympäristötiedon tapaaminen vastuumuseoille, MV, Teams / TY, AT, TKS
 11.4.2023 Arkeologien iltapäivä - aiheena Museokartta ja muinaisjäännösrekisteri, MV, Teams / AT
 25.4.2023 Helmi-työryhmän kokous, ELY, Teams / AT
 11.5.2023 Kestävä kehitys ja kulttuuriympäristötyö, MV, Teams / TY, AT, JP
 12.5.2023 Suomen historialliset kaupungit webinaari I, Raahen vanhan kaupungin asemakaava, Teams / TY, TKS, JP
 13.5.2023 Puistokarnevaali / TY, JP, AT, TT
 16.5.2023 Kulttuuriympäristön tietovarannon määrittelytyön etäpaja, YM, Teams / TY
 16.5.2023 Uusi kirkkolaki ja kulttuuriympäristötyö, MV, Teams / TY, AT, JP, TKS
 17.5.2023 MaastoLaPa-koulutus, Metsähallitus / AT
 23.5.2023 Oulujoen vesistön muuttunut maisema -webinaari / TY
 29.5.2023 Euroopan neuvoston kulttuurireittitoiminta ja projektirahoitus, Teams / TY
 15.6.2023 Museovirasto tietoisuus, Teams / AT
 17.6.2023 Tervolan perinneruokapäivä Alva-tiimi / TY, AT, JP, TT
 29.6.2023 Perinneaitapäivä Kemijärven kotiseutumuseolla, AMAK-hanke / TY
 30.6.2023 Maisemanhoitoalueiden verkostoseminaari, YM, Teams / TY
 26.8.2023 Pasmajärven perinnepäivä, Kolari / TY, JP, TT
 29.8.2023 Kulttuuriympäristön tietovarannon kehittämistyön etäpaja: hyödyt, YM, Teams / TY
 7.9.2023 Haag-luettelo, Teams / AT
 27.9.2023 Ryhti-info, YM, Teams / TY
 27.–29.9.2023 Verkostotapaaminen rakennustutkijoille ja restaurointiasiantuntijoille / ALVA-tutkijoiden tapaaminen, MV, Jyväskylä / TY, JP
 2.10.2023 Tiedotus- ja keskustelutilaisuus Vat-inventointien esiselvityksestä, MV, Teams / TY, AT

- 5.10.2023 Laserkeilaus, Teams, MV / AT
- 11.–12.10.2023 Alueidenkäytön neuvottelupäivät, Teams / TY
- 26.10.2023 Vesien kulttuuriperintö, Alueellista museotyötä pinnan alla, MV, Teams / TY, AT
- 31.10.–1.11.2023 Maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset neuvottelupäivät, Rovaniemi / TY, JP
- 8.11.2023 Valtio restauroi VI -seminaari: Paikan ehdoilla, webinaari / TY, JP
- 9.11.2023 Merialuesuunnittelun alueellinen merituulivoiman vuorovaikutusfoorumi, YM, Tornio / TY, AT
- 9.11.2023 Pohjanlahti muuttuvassa toimintaympäristössä- työpaja, Lapin liitto, Tornio / TY
- 9.11.2023 Jokiarkeologinen etätyöpaja, MV, Teams / AT
- 10.11.2023 Qgis koulutus, MV, Teams / AT
- 21.–22.11.2023 Rakennetun ympäristön energiakysymysten neuvottelupäivät, Teams / TY, JP
- 23.11.2022 Korjausneuvonnan ajankohtaispäivä XV, Teams / TY, JP
- 24.11.2023 Suomen historialliset kaupungit webinaari: Building heritage in Norway and Finland, Teams / TY
- 28.11.2023 Klinikka; kuntotutkimukset ja niiden tulkinta, YM, Teams / TY, JP
- 30.11.2023 Hiililaskentakoulutus alueellisten vastuumuseoiden ja Museoviraston kulttuuriympäristöasiantuntijoille, MV, Teams / TY, JP, AT
- 7.12.2023 Hiililaskentakoulutus alueellisten vastuumuseoiden ja Museoviraston kulttuuriympäristöasiantuntijoille, MV, Teams / TY, JP
- 11.12.2023 Merituulivoiman vuorovaikutusfoorumit, loppuwebinaari, YM, Teams / TY
- 12.12.2023 VARK-alueiden kunnoseuranta, MV, Teams / AT
- 13.12.2023 Tiedotus- ja keskustelutilaisuus alueellisille vastuumuseoille Museoviraston Virtavesien kulttuuriperintö 2023–2024 -hankkeesta, MV, Teams / TY, AT
- 14.12.2023 Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvitys, Lapin liitto, webinaari / TY
- 19.12.2023 Paanukattojen hoito ja korjaus -ohjeen julkistamisseminaari, Kirkkohallitus, Teams / TY, JP
- 23.11.2023 Maakuntien arkeologien tapaaminen, Teams / AT

Muut koulutukset, palaverit ja neuvottelut (yhteistyökumppanit ja hankkeet)

- 5.1.2023 Struven ketju Tornionlaaksossa, Maanmittauslaitos, Tornio / TKS, TY
- 10.1.2023 Tilaisuus restaurointialan osaajien saamiseksi Lapin alueelle, palaveri LMM, Teams / TY
- 14.1.2023 Osaon restaurointiartesaani-harjoittelija tarjolla paikallismuseoille, puhelu / TY
- 16.1.2023 Suomen historiallisten puukaupunkien yhdistyksen hallituksen kokous, Teams / TKS
- 26.1.2023 Suomen historiallisten puukaupunkien yhdistyksen vuosikokous, teams / TY, TKS
- 13.2.2023 Tilaisuus restaurointialan osaajien saamiseksi Lapin alueelle, LMM, Teams / TY
- 24.2.2023 Määrittelyjä Tornionlaakson museon MIP-järjestelmän täydentämisestä ja avaamisesta, ATRSoft, Teams / TKS, TY, TT
- 14.3.2023 Restaurointialan koulutus palaveri, Teams / TY
- 17.3.2023 Suomen historiallisten puukaupunkien yhdistyksen hallituksen kokous, Teams / TY
- 30.3.2023 Vasara ja nauloja, Outokaira ja AMAK, Teams / TY
- 14.4.2023 Helmi-yhteistyöryhmän kokous, ELY, Teams / TY
- 25.4.2023 Kulttuuriperintökohteet ja kulttuuriympäristö maaseuturahaston hankkeissa Lapissa, AMAK, Teams / TY, JP
- 9.5.2023 Valmarinniemen opastaulu, kokous Museoviraston ja Keminmaan seurakunnan edustajien kanssa, Teams / AT, TT
- 12.5.2023 Suomen historiallisten puukaupunkien yhdistyksen hallituksen kokous, Teams / TY
- 5.6.2023 Lapin rakennusperinne ry:n hallituksen kokous, Rovaniemi / TY
- 13.6.2023 Tornionlaakson museon MIP-järjestelmän täydentäminen ja avaaminen, ARTSoft, Teams / TKS, TY
- 29.6.2023 Lapin rakennusperinne ry:n kevätkokous, Kemijärvi / TY
- 29.6.2023 Rakennusperinne ry:n hallituksen kokous, Kemijärvi / TY
- 22.8.2023 Kulttuuriympäristön tiedonhallinnan tiekartta, YM, Teams / TY

- 30.8.2023 Rakennusperinne ry:n hallituksen kokous, Teams / TY
 4.9.2023 Tornionlaakson MIP-statuspalaveri, ATRSoft, Teams / TKS, TY
 6.9.2023 11:e förvaltningsrådsmötet för den svenska delen av världsarvet Struves meridianbåge, Kiiruna, Ruotsi / TY
 9.9.2023 Lapin rakennusperinne ry:n syyskokous, Siida, Inari / TY
 12.9.2023 MIP:iä käyttävien museoiden yhteinen läpikäynti, ATRSoft & Varsinais-Suomen alueellinen vastuumuseo, Teams / TKS, TY
 13.9.2023 Kulttuuriympäristön tiedonhallinnan tiekartta, YM, Teams / TY
 13.9.2023 Suomen historiallisten puukaupunkien yhdistyksen hallituksen kokous, Teams / TY
 10.10.2023 Kulttuuriympäristön tiedonhallinnan tiekartta, YM, Teams / TY
 18.10.2023 MIP-esittely, Muonio / TY, JP
 24.10.2023 Helmi-yhteistyöryhmän kokous, ELY, Teams / AT, TY
 27.10.2023 Suomen historiallisten puukaupunkien yhdistyksen hallituksen kokous, Teams / TY
 15.11.2023 Kulttuuriympäristön tiedonhallinnan tiekartta, YM, Teams / TY
 16.11.2023 MIP-esittely ja muut kulttuuriympäristöasiat, Tornion kaupungintalo / TY
 24.11.2023 Toriolaakson museon MIP:stä, datan migroinneista ja työtehtävistä, ATRSoft, Teams / TKS, TY
 24.11.2023 Suomen historiallisten puukaupunkien yhdistyksen hallituksen kokous, Teams / TY
 29.11.2023 Trimblen kaivuulupalvelun esittely, Tornio / AT
 12.12.2023 MIP:iä käyttävien museoiden yhteinen läpikäynti, ATRSoft & Varsinais-Suomen alueellinen vastuumuseo, Teams / TKS, TY
 13.12.2023 Kulttuuriympäristön tiedonhallinnan tiekartta, YM, Teams / TY
 14.12.2023 Vaakunakylä-projektin ja TLM:n yhteinen luentosarjapalaveri, OY / AT

Rakennettuun kulttuuriympäristöön liittyvät katselmus-, neuvonta- ja dokumentointimatkat

- 13.1.2024 Tornio, Järkkälänperäntie / TY
 12.1.2023 Kemi, Järppilä / TY
 26.1.2023 Muonio, Toras-Sieppi / TY
 10.3.2023 Tornio, Kourilehdontie 387 / TY
 13.3.2023 Kemi, MF Kemi - Poltmonkatu 26 Toivola Vesikatekatselmus / TY
 29.3.2023 Keminmaa, Koroiskylä / TY
 14.4.2023 Tornion rautatieasema / TY
 27.4.2023 Kemi, Metsä Fibre: Toivola, Kukkola, Leipomo, Ruokala, Paloasema, Juntto, Klubi / TY, JP
 27.4.2023 Keminmaa, Keminsuuntie 236 / TY, JP
 4.5.2023 Pello, Pellon ja Turtolan kirkot / TY, JP
 5.5.2023 Tornio, Alaraumo / JP
 5.5.2023 Tornio, Alavojakkala / JP
 10.5.2023 Kemi, Metsä Fibre, katselmus virkailijaklubi, Kukkola, Toivola / TY, JP
 10.5.2023 Tornio, Heikinpolku 12 / TY, JP
 24.5.2023 Kemi, MF: Kukkola, Paloasema, Toivola, Virkailijaklubi / TY, JP
 24.5.2023 Tornio, Vojakkala, Kourusentie 27 / TY, JP
 25.5.2023 Ylitornio, Kaulinranta / JP
 30.5.2023 Muonio, Ylimuonio / JP
 31.5.2023 Ylitornio, Meltosjärven vanha koulu / TY, JP
 31.5.2023 Tornio, Korpikylä, Jokivarrentie 3432 / TY, JP
 31.5.2023 Tornio, Porthaninkatu 8, Rantaniemen talo / TY, JP
 6.6.2023 Kolari, Pasmajärvi / JP
 8.6.2023 Kemi, MF: TJ-kerhorakennus, Paloasema ja pääkonttori / TY, JP
 14.6.2023 Tornio, Suensaari / JP
 20.6.2023 Tornio, Laivaniemi / JP
 27.6.2023 Simo, Malininperä / JP
 27.6.2023 Tornio, Peräpohjolan opiston Niilontalo / TY, JP

- 28.6.2023 Kemi, MF Virkailijaklubi, Peruskorjaus / TY, JP
 29.6.2023 Muonio, Särkijärvi / JP
 30.6.2023 Pello, Ratasjärvi / JP
 5.7.2023 Tornio, Niilontalo / JP
 13.7.2023 Tervola Keskikilpelä ja Uusi Lampela, Peura / TY
 13.7.2023 Kemi, MF, Paloasema, ulkoseinän mallirappauksen katselmus / TY, JP
 13.7.2023 Simo, Simoniemi / JP
 18.7.2023 Tornio, Pirkkiö / JP
 20.7.2023 Tornio, Kaakamon raittiusseura / TY, JP
 21.7.2023 Ylitornio, Keisarinmaja, Aavasaksa / TY, JP
 25.7.2023 Kemi, Kuivanuoro / AT, JP
 1.8.2023 Pello, Lampsijärvi / JP
 2.8.2023 Tornio, Torppi / JP
 3.8.2023 Tervola, kuntakeskus / JP
 9.8.2023 Tornio, Yli-Raumo / JP
 10.8.2023 Keminmaan vanha kirkko / JP, TKS, TT
 16.8.2023 Tornio, Ruohokari / JP
 22.8.2023 Tornio, Niilontalo / TY, JP
 23.8.2023 Tervolan Peura, Koivu ja Tervolan kirkot / TY
 24.8.2023 Kemi, Karihaara, Virkailijaklubi / TY, JP
 31.8.2023 Simo, Maksniemi / JP
 6.9.2023 Keminmaa, Liedakkala / JP
 7.9.2023 Tornio, Kaakamo / JP
 11.9.2023 Simo, Simoniemi / JP
 11.9.2023 Simo, Simoniemi / JP
 13.9.2023 Tervola, Kurvila / JP
 13.9.2023 Tervola, Kurvila / JP
 14.9.2023 Kemi, Karihaara, Virkailijakerho / TY, JP
 14.9.2023 Pello, Rattosjärvi / JP
 19.9.2023 Kemi, Leukalan lansirakennuksen katselmus / TY
 2.10.2023 Tornio, Raatihuone / TKS, TY, JP, JK, SP
 4.10.2023 Ylitornio, Taloniemi / JP
 5.10.2023 Tornio, Hellälä / JP
 11.10.2023 Kemi, Karihaaran Virkailijaklubi / TY, JP
 12.10.2023 Tornio, Raumo / JP
 17.10.2023 Ylitornio, Aavasaksa / TT, AT, JP
 19.10.2023 Kemi, Satamakankaan ja Jukkolantien maastokäynti / AT
 6.11.2023 Tornio, Niilontalo / JP
 1.12.2023 Tornio, Kaakamon työväentalo / TY, JP
 4.12.2023 Keminmaa, Kaarakka, Rovaniementie 2225 / TY, JP
 4.12.2023 Kemi, Hiilimöntie 40, Virkailijaklubi / TY, JP
 21.12.2023 Tornio, Torppi / JP

Tarkastetut kiinteät muinaisjäännökset ja muut kulttuuriperintökohteet (42 kpl)

- 3.5.2023 Tornio, Rajakangas (1000047362) muu kulttuuriperintökohde
 12.5.2023 Keminmaa, Ruottala Kotiharju (1000047425) kiinteä muinaisjäännös
 15.5.2023 Keminmaa, Valmarinniemi (241010037) kiinteä muinaisjäännös
 25.5.2023 Tornio, Häkkisenmäki (1000030773) kiinteä muinaisjäännös
 1.6.2023 Tornio, Alatornion kirkko (1000014816) kiinteä muinaisjäännös
 6.6.2023 Kolari, Pitkäkoski (1000029393) kiinteä muinaisjäännös
 6.6.2023 Kolari, Pitkäkoski 2 (1000048529) kiinteä muinaisjäännös
 6.6.2023 Kolari, Naalastotievat (1000049897) kiinteä muinaisjäännös
 6.6.2023 Kolari, Naalastotievat 2 (1000049898) kiinteä muinaisjäännös

6.6.2023	Kolari, Ylinenvaara itä (1000009756) kiinteä muinaisjäännös
6.6.2023	Kolari, Ritalaki (1000029363) kiinteä muinaisjäännös
7.6.2023	Kolari, Valkeajoki 5 (1000010405) kiinteä muinaisjäännös
7.6.2023	Kolari, Valkeajoki 8 (1000047165) kiinteä muinaisjäännös
9.6.2023	Kolari, Kenttäniemi 2 (1000009357) kiinteä muinaisjäännös
13.6.2023	Simo, Tiurasenkrunni (1000018306) kiinteä muinaisjäännös
13.6.2023	Simo, Tiurasenkrunni 11 (1000044334) muu kulttuuriperintökohde
20.6.2023	Tervola, Ampumarata (845010093) kiinteä muinaisjäännös
14.8.2023	Tornio, Piispankivi (851010117) kiinteä muinaisjäännös. Tarkastusmatka Tornion Iso-Huiturin Piispankivelle yhteistyössä Metsähallituksen ja Oulun hiippakunnan kanssa. Mukana piispa Jukka Keskitalo.
17.8.2023	Simo, Huhdanpalo (751010059) kiinteä muinaisjäännös
17.8.2023	Simo, Huhdanpalo S (751010008) kiinteä muinaisjäännös
4.9.2023	Tornio, Oravaisensaari (851500004) kiinteä muinaisjäännös
5.9.2023	Tornio, Rakanmäki (851010002) kiinteä muinaisjäännös
5.9.2023	Tornio, Susihaudanmäki (1000000994) kiinteä muinaisjäännös
20.9.2023	Tervola, Kaatopaikka (845010080) kiinteä muinaisjäännös
20.9.2023	Tervola, Tervolan vanha kirkko (1000042785) kiinteä muinaisjäännös
20.9.2023	Tervola, Varejoki (1000022145) kiinteä muinaisjäännös
27.9.2023	Pello, Myllynkivikaula (1000046106) muu kulttuuriperintökohde
27.9.2023	Pello, Niemivaara (1000016404) kiinteä muinaisjäännös
27.9.2023	Pello, Kittisvaara (1000016401) kiinteä muinaisjäännös
27.9.2023	Pello, Vaaranperä (1000048775) kiinteä muinaisjäännös
6.10.2023	Tervola, Poroharjun hyöteikkö 1 (1000011845) kiinteä muinaisjäännös
6.10.2023	Tervola, Poroharjun hyöteikkö 2 (1000025123) kiinteä muinaisjäännös
6.10.2023	Tervola, Poroharjun hyöteikkö 3 (1000011844) kiinteä muinaisjäännös
6.10.2023	Tervola, Poroharjun hyöteikkö 4 (1000025124) kiinteä muinaisjäännös
10.10.2023	Tornio, Runteli (1000009070) kiinteä muinaisjäännös
10.10.2023	Tornio, Mäntyvaara (1000001012) kiinteä muinaisjäännös
17.10.2023	Ylitionio, Aavasaksan näkötorni (1000009675) kiinteä muinaisjäännös
17.10.2023	Ylitionio, Aavasaksa (Avasaksa) (1000014146) kiinteä muinaisjäännös
19.10.2023	Kemi, Satamankangas (1000050554) muu kulttuuriperintökohde
22.11.2023	Tervola, Törmävaara 47 (845010047) kiinteä muinaisjäännös
22.11.2023	Keminmaa, Revonnenä (241010005) kiinteä muinaisjäännös
22.11.2023	Tornio, Vitsarova (1000009092) kiinteä muinaisjäännös

Lausunnot kaava-, lupa- YVA-, ym. asioista (126 kpl)

TLM Lausunto_MV Aineettoman kulttuuriperinnön toimenpideohjelma 2023–2028_20230331
TLM_Lausunto_Kemi_Hiilimöntie 20_Virkailijakerho_savunpoisto ja haitta-aineet_25102023
TLM_Lausunto_Kemi_Järpin OYK_kaavaehdotus_20032023
TLM_Lausunto_Kemi_Järpin OYK_kaavaehdotus II_22052023
TLM_Lausunto_Kemi_Järppi_tiesuunnitelma-tasoristeysten poisto_11042023
TLM_lausunto_Kemi_Karihaara_Hiilimöntie 20_Virkailijakerhon sisätilojen peruskorjaus_15062023
TLM_lausunto_Kemi_Karihaara_Hiilimöntie 54_Leipomon vesikatteen vaihtaminen_21032023
TLM_lausunto_Kemi_Karihaara_Kukkolan vesikatteen uusiminen ja julkisivumuutokset_14062023
TLM_lausunto_Kemi_Karihaara_Poltimonkatu 26_Toivolan vesikatteen vaihtaminen_04042023
TLM_lausunto_Kemi_Karihaara_Vanhan pääkonttorin peruskorjaus_27012023
TLM_lausunto_Kemi_Karihaara_Vanhan pääkonttorin peruskorjaus_jakolausunto_08032023
TLM_Lausunto_KEMI_Kauppakatu 19_poikkeamislupa-asia_06062023

TLM_Lausunto_KEMI_Kauppakatu 30_Jänkälä_rakennuslupa-asia_13022023
 TLM_Lausunto_Kemi_Kemin uimahallin asemakaavan muutos_ ehdotus_01082023
 TLM_Lausunto_Kemi_Kuivanuoro_siirtolapuutarhan asemakaava_ ehdotusaineisto_03082023
 TLM_Lausunto_Kemi_Uimahallin_ akm-valmisteluaineisto_31032023
 TLM_Lausunto_KEMI_Uusi liikuntahalli_05012023
 TLM_Lausunto_KEMI_Uusi monitoimihalli_päivitettyt suunnitelmat_08022023
 TLM_Lausunto_Keminmaa_Akkunusjoki_Pintaveden ottaminen_PSAVI-8446-2023_22122023
 TLM_Lausunto_Keminmaa_Ala-Paakkola_aurinkovoimala_11092023
 TLM_Lausunto_Keminmaa_Hietakaula_PSAVI-4349-2022_jatkolausunto_05012023
 TLM_Lausunto_Keminmaa_Holstinharjulle sijoittuvan koiratarhan ympäristölupa-asia_30102023
 TLM_Lausunto_Keminmaa_Isohaara-Taivalkoski-voimajohdon uusiminen_Fingrid Oyj_12042023
 TLM_Lausunto_Keminmaa_Keminsuuntie 91_Vanha Alaherva_poikkeamislupa_01032023
 TLM_Lausunto_Keminmaa_Keminsuuntie 239_Pauna_purkamislupa-asia_02052023
 TLM_Lausunto_Keminmaa_Keminsuuntie_Alaherva_poikkeamislupa_01032023
 TLM_Lausunto_Keminmaa_Koroiskyläntie 70_rakennuslupa-asia_05042023
 TLM_Lausunto_Keminmaa_Koroiskyläntie 70_rakennuslupa_päivitettyt suunnitelmat_02052023
 TLM_Lausunto_Keminmaa_Koroiskyläntie 195_Koivuranta_rakennuslupa-asia_29082023
 TLM_Lausunto_Keminmaa_Koroiskyläntie 231_rakennuslupa-asia_05042023
 TLM_Lausunto_Keminmaa_Koroiskyläntie 385A_Rantamaula_rakennuslupa-asia_27102023
 TLM_Lausunto_Keminmaa_Koroiskyläntie 385A_Rantamaula_päivitettyt suunnitelmat_29112023
 TLM_Lausunto_Keminmaa_Koroiskyläntie 389_Rantaerkkola_rakennuslupa_10052023
 TLM_Lausunto_Keminmaa_Rovaniementie 2225_Kaarakka_purkamislupa-asia_07122023
 TLM_Lausunto_Keminmaa_Rovavaara_Peab Industri Oy_maa-aines ja ympäristölupa_05042023
 TLM_Lausunto_Keminmaa_Rovavaara_Peab Industri Oy_maa-aines ja ympäristölupa_jatkolausunto_16062023
 TLM_Lausunto_Keminmaa_Valmarinniemen muistomerkki_07072023
 TLM_Lausunto_Kemi-Pajusaari_raideyhteyden lakkauttaminen_Ratasuunnitelma_09022023
 TLM_Lausunto_Kolari_Hirvasjärven tuulivoimahanke ja sähkönsiirto_YVA-ohjelma_06072023
 TLM_Lausunto_Kolari_Hirvasjärven tuulivoimahanke_OYK_OAS_vireilletulo_07122023
 TLM_Lausunto_Kolari_malminetsintä_ML20130035_Niesa_2_Tukes_06072023
 TLM_Lausunto_Kolari_malminetsintä_ML20140005_Rautuvaara_Tukes_06072023
 TLM_Lausunto_Kolari_Ylläksen OYK muutos_ ehdotusvaihe_15082023
 TLM_Lausunto_Kolari_Ylläsjärven ak-laajennus_273-402-3-75-M602_kaavaehdotus_26102023
 TLM_Lausunto_Kolari_Ylläsjärven ak-laajennus_Kotatievan alue_vireilletulo_26102023
 TLM_Lausunto_Kolari_Ylläsjärven ak-laajennus_Tunturihotellin ympäristö_valmisteluaineisto_15062023
 TLM_Lausunto_Kolari_Ylläsjärven asemakaavan laajennus_vireilletulo_25012023
 TLM_Lausunto_Kolari_Ylläsjärven kylän asemakaavan laajennus_valmisteluvaihe_15032023
 TLM_Lausunto_Kolari_Ylläsjärvi_ asemakaavan laajennus_273-402-3-75-M602_valmistelu_jatkolausunto_22062023
 TLM_Lausunto_Kolari_Ylläsjärvi_ asemakaavan laajennus_valmistelu_15062023
 TLM_Lausunto_Kolari_Äkäslompola_ak-muutos_korttelit 450-452_ ehdotus_30112023
 TLM_Lausunto_Kolari_Äkäslompolon ak-laajennus_tila 273-402-1-378_vireilletulo_29112023
 TLM_Lausunto_Kolari_Äkäslompolon ak-muutos_Kuertunturi_valmisteluvaihe_27102023
 TLM_Lausunto_Kolari_Äkäslompolon ak-muutos_Maahisentie_jatkolausunto_ arkeologia_07072023
 TLM_Lausunto_Kolari_Äkäslompolon asemakaavan laajennus_Röhhömukanmaa III_ asemakaavaehdotus_11012023
 TLM_Lausunto_Kolari_Äkäslompolon asemakaavan muutos_valmisteluvaihe_17012023
 TLM_Lausunto_Kolari_Äkäslompolon asemakaavan muutos_273-402-71-21_vireilletulo_jatkolausunto_22062023
 TLM_Lausunto_Kolari_Äkäslompolon asemakaavan muutos_vireilletulo_25012023
 TLM_Lausunto_Muonio,Kolari_malminetsintä_ML20140007_Aava_Tukes_06072023

TLM_Lausunto_Muonio_Kukaslompolon akm ja laajennus_kaavaehdotus_20022023
 TLM_Lausunto_Muonio_kuntakeskustan osayleiskaava_ ehdotus_15062023
 TLM_Lausunto_Muonio_Kutunivan ranta-ak_ ehdotusvaihe_08122023
 TLM_lausunto_MUONIO_Pallaksen uuden luontokeskuksen rakentaminen_03072023
 TLM_lausunto_MUONIO_Torassiepintie 209_poikkeamislupa-asia_koiratarhan
 huoltorakennukset_18122023
 TLM_lausunto_MUONIO_Torassiepintie 230_poikkeamislupa-asia_08022023
 TLM_Lausunto_Muonio_Äijäniemi_ranta-asemakaava_valmistelu_15062023
 TLM_Lausunto_Pello_Tornionjoen Mätässäaren venereitin ruoppaus_28042023
 TLM_Lausunto_Pello_Turtola_TLS Verkko Oy_Sähköverkon
 saneeraussuunnitelma_jatkolausunto_Turtola_07022023
 TLM_Lausunto_Pello_Turtola_TLS Verkko Oy_Sähköverkon
 saneeraussuunnitelma_jatkolausunto2_29092023
 TLM_Lausunto_Simo_Juminharju-Hirvimaan Aurinkovoimama-alueet_07032023
 TLM_Lausunto_Simo_Leuannokan asemakaavan ehdotusaineisto_04012023
 TLM_Lausunto_Simo_Maliniinperä_sähköaseman rakentaminen_06112023
 TLM_Lausunto_Simo_Paanuniemen ranta-ak_valmisteluaineisto_09102023
 TLM_Lausunto_Simo_ratasuunnitelma_Halluajärvi-Horsma_jatkolausunto_08082023
 TLM_Lausunto_Simo_Yliojanvittikko_talvitien kunnostaminen ja etappireitti_04092023
 TLM_Lausunto_Suomen rannikkostrategian luonnos_15092023
 TLM_Lausunto_Tervola_Isojänkä-Lautamaa_Fingrid oyj_sähköasemasuunnitelma_31032023
 TLM_Lausunto_Tervola_Pitkämaan tuulivoimahanke_OYK_OAS_31082023
 TLM_Lausunto_Tervola-Keminmaa-Simo_Pitkämaan tuulivoimahanke ja sähkönsiirto_YVA-
 ohjelma_01092023
 TLM_Lausunto_Tornio Itäinen-Valtakunnan raja_Ratasuunnitelma_jatkolausunto_06072023
 TLM_Lausunto_Tornio_Heikinpolku 16_purkamislupa-asia_12052023
 TLM_Lausunto_Tornio_Hellälän kortteli 4002 akm_valmisteluaineisto_21042023
 TLM_lausunto_TORNIO_Jokivarrentie 708_Vanha-Puoskari_30062023
 TLM_Lausunto_Tornio_Jokivarrentie 3432_Navetan purkamislupa-asia_16062023
 TLM_Lausunto_Tornio_Kaakamo_purkamislupa-asia_Annunpirtti_17012022
 TLM_Lausunto_Tornio_Karunki_Fylliittilouhos_ arkeologia_29052023
 TLM_Lausunto_Tornio_Karunki_Saint-Gobain Finland Oy Ab_PSAVI-2246-2022_05012023
 TLM_Lausunto_Tornio_Karunki_Saint-Gobain Finland Oy Ab_PSAVI-2246-2022_22022023
 TLM_Lausunto_Tornio_Kaukolämpörunkolinja_Felixinpuisto-Välikatu-Rauhankatu_22062023
 TLM_Lausunto_Tornio_Kauppakatu_pintasaneeraus ja hulevesikaivot_27042023
 TLM_Lausunto_Tornio_Keminmaa_Kallinkangas_Napapiirin_Kuljetus_maa-aines- ja
 ympäristölupa_03042023
 TLM_Lausunto_Tornio_Kiviranta_Kortteli 6 akm_vireilletulo_23102023
 TLM_Lausunto_Tornio_Kourilehdontie 387_purkamis- ja rakennuslupa-asia_13032023
 TLM_Lausunto_Tornio_Kourilehto_Kiimamaa-Koppelo_tieasia_18082023
 TLM_Lausunto_Tornio_Kourusentie 27_Purkamislupa-asia_31052023
 TLM_Lausunto_Tornio_Kromilaakso II ak_vireilletulo_12052023
 TLM_Lausunto_Tornio_Maa-aineslupa_Napapiirin Kuljetus Oy_Muhonmaa
 3_jatkolausunto_24052023
 TLM_Lausunto_Tornio_Muhonmaa 3_Napapiirin Kuljetus Oy_maa-aineslupahakemus_20012023
 TLM_lausunto_TORNIO_Oravaisensaarentie 97_rakennuslupa-asia_07092023
 TLM_lausunto_TORNIO_Oravaisensaarentie 97_rakennuslupa-asia_autotalli ja
 maneesi_02112023.pdf
 TLM_lausunto_TORNIO_Oravaisensaarentie 97_rakennuslupa-asia_maneesi_10102023
 TLM_Lausunto_Tornio_PPO_Niilontalon peruskorjaus_20032023
 TLM_Lausunto_Tornio_PPO_Niilontalon siipirakennuksen purkamislupa-asia_20032023
 TLM_Lausunto_Tornio_Rajakangas_KTK-Tornio Oy_maa-aines- ja ympäristölupa_11042023

TLM_Lausunto_Tornio_Rajakangas_KTK-Tornio Oy_maa-aines- ja ympäristölupa_jatkolausunto_04052023
 TLM_Lausunto_Tornio_Rajakartanon pihasuunnitelma-Granrothin valokuitu_12052023
 TLM_Lausunto_Tornio_Röyttä_kortteli 3 tontti 2 akm_vireille tulo_03022023
 TLM_Lausunto_Tornio_Röyttä_kortteli 3 tontti 2 akm_jatkolausunto_28072023
 TLM_Lausunto_Tornio_Sairaalakatu 12_rakennus- ja poikkeamislupa-asia_10052023
 TLM_Lausunto_Tornio_Suensaari_Jääkärinkatu 9_rakennushanke_esiselvitys_21122023
 TLM_Lausunto_Tornio_Suensaari_kortt 14, 15 ja 17 akm_vireille tulo_03022023
 TLM_Lausunto_Tornio_Suensaari_kortt 14 ja 17 akm_valmisteluaineisto_01122023
 TLM_Lausunto_Tornio_Torikatu_Kaukolämpö_Tornion Energia Oy_jatkolausunto_31032023
 TLM_Lausunto_Tornio_Tornion yleiskaava 2040_vireilletulo_17082023
 TLM_Lausunto_Tornio_Tornionjoen koskikalastuskulttuuri ja maankäytön hankkeet_17032023
 TLM_Lausunto_TORNIO_Vanha Alapääntie 230_Kaakamon työväentalo_muutossuunnitelmat_30112023
 TLM_Lausunto_Ylitornio_Aavasaksa-Heikinvaara_TLS Verkko Oy_sähköverkon saneeraus_14122023
 TLM_Lausunto_Ylitornio_Haapakosken kalatien arkeologinen inventointi_03072023
 TLM_Lausunto_Ylitornio_Haapakosken sillan alustava korjaussuunnitelma_27112023
 TLM_Lausunto_YLITORNIO_Iso-Vietonen_Pikku Roukoniemi_poikkeamislupa-asia_26102023
 TLM_Lausunto_Ylitornio_Kainuunkylä_TLS Verkko Oy_sähköverkon saneeraussuunnitelma_jatkolausunto_24012023
 TLM_Lausunto_Ylitornio_Kainuunkylä_TLS Verkko Oy_sähköverkon saneeraussuunnitelma_jatkolausunto2_03102023
 TLM_Lausunto_Ylitornio_Kaitajärvi E-W_Tukes_ML20140100_malminetsintätyö_20072023
 TLM_Lausunto_Ylitornio_Karsimaat_Tukes_ML20140075_malminetsintätyö_20072023
 TLM_Lausunto_Ylitornio_Reväsvaara_tuulivoimaosayleiskaava_ehdotus_01092023
 TLM_Lausunto_YLITORNIO_taidemaalari Tapani Rantalan muistoreliefin sijoittaminen Aavasaksalle_07072023
 TLM_Valitus_Kemin uimahallin asemakaavan muutoksesta_09102023

Lausunnot metsänkäyttöilmoituksista (156 kpl)

JULKAISUTOIMINTA

Julkaisujen toimitustyöt

Marttinen Pia, Ajanki Tuula, Collen Johanna, Pia Suonvieri, Kallio-Seppä Titta (toim.) 2023. *Tornionlaakson vuosikirja Tornedalens årsbok 2020–2022*.
 Matila Tuuli, Hyttinen Marika, Nurmi Risto & Kallio-Seppä Titta (toim.) 2023. *Memory of the Future. Juhlakirja Timo Ylimaunulle*. Oulun yliopisto, Vaasa.

Sanomalehtikolumnit

Kallio-Seppä Titta, Karkkeja ja keppostelua. *Lounais-Lappi*, kolumni, 16.11.2023.
 Kallio-Seppä Titta, Kesän esirippu kohoaa. *Lounais-Lappi*, kolumni, 1.6.2023.
 Kallio-Seppä Titta, Sisäinen kello edistää. *Lounais-Lappi*, kolumni, 26.1.2023.

Julkaisut ja artikkelit

Junno Juho-Antti & Kallio-Seppä Titta 2023. Sisällissodan ensimmäisiä uhreja – Eljas af Hällström. Matila, T., Hyttinen, M., Nurmi, R. & Kallio-Seppä, T. (toim.). *Memory of the future. Juhlakirja Timo Ylimaunulle*, 152–158. Oulun yliopisto, Vaasa.

Kallio-Seppä Titta & Tranberg Annemari 2023. Mullankaivajat-hanke Menneisyyden metsästäjät Muoniossa. *Muinaistutkija* 2/2023: 21–24. <https://doi.org/10.61258/mt.136054>

Tranberg Annemari & Maijanen Heli 2023. Hyönteisten käyttö kuoleman tutkimuksessa: arkeologisia ja oikeuslääketieteellisiä näkökulmia. Matila, T., Hyttinen, M., Nurmi, R. & Kallio-Seppä, T. (toim.). *Memory of the future. Juhlakirja Timo Ylimaunulle*, 120–127. Oulun yliopisto, Vaasa. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20230822101373>

Pietiläinen Saija ja Tanska Terhi 2023. Korona-ajan dokumentointia länsirajalla. Dokumentation av coronatiden vid gränsen. Marttinen Pia, Ajanki Tuula, Collen Johanna, Pia Suonvieri, Kallio-Seppä Titta (toim.) 2023. *Tornionlaakson vuosikirja Tornedalens årsbok 2020–2022*.

Vertaisarvioidut artikkelit

Kallio-Seppä Titta, Junno Juho-Antti, Lipkin Sanna, Väre Tiina & Tranberg Annemari 2023. Kahdesti haudattu majuri Toll. Siunaamattoman maan hautakappeli esimerkkinä hautaustavan murrosajoista. *Historiallinen aikakauskirja* 121:2 (2023), 162–175.

Seminaari- ja konferenssiesitelmät, luennot

13.7.2023. Karjalainen Joni. Raudanvalmistuksen saapuminen Suomeen. *Rauta tutuksi järvimalmiseminaari* Rokualla.

12.10.2023. Kallio-Seppä Titta & Martinviita Arja. Vårt gemensamma museum – Meidän yhteinen museomme. *Valtakunnalliset taidemuseopäivät*, Aineen taidemuseo, Tornio.

11.8.2023. Tranberg Annemari. Kasvit haudoissa ja hautausmailla. *Kirkkoja, hautoja ja kirkkoherroja jokivarressa –seminaari* Keminmaan seurakuntatalolla.

11.8.2023. Kallio-Seppä Titta & Lipkin Sanna. Kirkkoherra Rungiuksen vuosisatainen maine. *Kirkkoja, hautoja ja kirkkoherroja jokivarressa –seminaari* Keminmaan seurakuntatalolla.

12.8.2023. Kallio-Seppä Titta. Tornion alueen arkeologiaa. Liakan sukuseuran 25-vuotisjuhla, Peräpohjolan opisto, Tornio.

13.11.2023 Karjalainen Joni-Pekka ja Tanska Terhi, Eränkäynti ennen ja nyt. Tervolan erämiesten ja kirjaston järjestämät Eräiltamat, Tervolan nuorisoseura.

Järjestetyt sessiot konferensseissa

5.5.2023. Äikäs Tiina, Kallio-Seppä Titta & Ylimaunu Timo. Kaupunkiarkeologisen session järjestäminen ja puheenjohtajuus. *Kaupunkitutkimuksen päivät*, Turku.